MAREK PIEGUSE USKUMATUD SEIKLUSED

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN 1963

N 56

Originaali tiitel: Edmund Niziurski, Niewiarygodne przygody Marka Piegusa. «Nasza Ksiegarnia», Warszawa, 1959

Tõlkinud A. Kurtna Illustreerinud G. Valk Kaane kujundanud M. Kernumees

Edmund Niziurski on tuntud poola lastekirjanik. Tema lõbusad ja teravmeelsed jutustused on poola laste poolt väga oodatud. Edmund Niziurski ei ole võõras ka nõukogude lastele. Mõni aasta tagasi ilmus vene keeles tema «Raamat võrukaeltest»; hiljuti ilmunud kaasaegsete poola kirjanike lastejuttude kogu kannab pealkirja «Pugeja» (see on E. Niziurski ühe loo pealkiri).

«Marek Pieguse uskumatud seiklused» ilmus 1959. aastal. Teos on lõbus, siin on kõik naljakas: olustik, kangelased, situatsioonid. Poola koolioludega on Niziurski hästi tuttav. Väga teravmeelselt naerab ta välja nn. «volaskeid», kes mitu aastat ühes ja samas klassis istuvad.

Autor jagab teose kahte ossa. Esimene osa kirjeldab Varssavi koolipoisi tragikoomilisi seiklusi. Aga äkki katkevad koolipoisi-hädavarese naljakad juhtumused ning algab niisama naljakas ja haarav lugu vargajõugust, kes on Mareki ära varastanud.

Autor näib jutustavat väga tõsise näoga, kuid varsti taipab Iwgeja, et tema nalja ja iroonia taga peitub leidlik detektiivromaanide paroodia. Niziurski on seadnud endale ülesandeks välja naerda Läänemaailmas levinud «comics'eid». Autori iroonia hõlmab kõike — karakteritest olukordadeni ja süžeeliste pööreteni. Tema kangelasedki kandavad sihilikult naljakaid nimesid: Marek Piegus — tedretäheline, mobsekant Ceduur, bandiit Äbarik, kabareeartist Truba, kuulus detektiiv Hippollit Kwass jne.

Edmund Niziurski peamine teene seisabki selles, et ta on oma raamatus vaimukalt välja naernud detektiivkirjanduse, žanri haledad ja naljakad kangelased.

KUIDAS MA TUTVUSIN MAREK PIEGUSEGA, KELLEGA JUHTUS IGAL SAMMUL MINGI SEIKLUS

Meie tänaval elas üks kolmeteistkümneaastane meeskodanik. Teised poisid ütlesid, et ta nimi on Marek Piegus 1 ja et ta käib kuuendas klassis. Poiss oli mulle ammu silma hakanud. Võib-olla sellepärast, et ta näol oli ebatavaliselt palju tedretähti, nii et see ületas igasuguse piiri, aga võib-olla ka sellepärast, et ta käis alati mureliku olekuga ringi.

Algul ma arvasin, et tema murelik olek on mõne juhusliku äparduse või ebameeldivuse tagajärg. Sest isegi kõige lõbusamal poisil võib ju vahel räbalasti minna. Näiteks võib tal hammas või kõht valutada, või on ta täitesulepea ära kaotanud, või on'noorem õde tal vihiku katki käristanud, või siis on ta riided mõne naela otsas lõhki rebinud ja ema on temaga tõrelnud, või ei taha isa talle jalgratast osta, ja selle asemel on talle ostetud maani pikk, torujate käistega mantel nagu popi kuub, millel on «kasvamise jagu sisse jäetud», ja sunnitakse seda kandma, tema aga häbeneb. Ehk on aga põhjuseks hoopis see, et talle ei ole jalgpallivõistluse raha

antud, või on ta kahe saanud, või on teinud lohe, see ei taha aga lennata ja teised naeravad nüüd teda, või on teda mõni vanema klassi piimahabe solvanud, öeldes talle näiteks: «Kuule, tattnina, uju siit minema!», sellest aga aitab, sest on ju solvav, kui niimoodi öeldakse mehele, kes, nii või teisiti, on ikkagi kolmteistkümmend aastat vana.

On siis vähe pahandusi, mis inimese elu mürgitavad ja teda terveks või ütleme näiteks pooleks päevaks roopast välja viivad.

---

[1] **Piegus — tedretäheline (poola k.).**

Niisiis arvasin ma algul, et sel Piegusel on ka midagi viltu läinud... Et temaga on juhtunud mõni eespool loetletud viperustest, et teda on tabanud pettumus, kaotus, juhuslik riid või mõni muu selletaoline pahandus ja et need ongi põhjuseks, et ta nii tusane ning mõttes on. Aga läheb mööda päev, teine, nädal, kaks nädalat — tema ikka ühtemoodi vingus. Ükskõik kui sageli ma teda ka ei kohanud — ikka sama nägu peas, seejuures võimatult, üle igasuguse normi, tedretähti täis.

Otsustasin siis asja lähemalt uurida. Kui ma teda järgmine kord nägin, küsisin:

«Kuule, poiss, miks sul alati niisugune nägu ees on?»

«Mis nägu?» tegi ta, nagu ei mõistaks mind.

«Hapu ja murelik.»

Ta kehitas õlgu. .

«Nägu nagu ikka nägu. Ma olen alati niisugune.»

«Mis jutt see on, Marek,» ütlesin ma, «sinuealine poiss ei saa hommikust õhtuni turris olla. Millest see tuleb? Sul on vanemad, sõbrad, jalgratas...»

«Jalgratas ja vanemad mul on,» nõustus ta.

«Võib-olla tuleb see sellest, et sul on tedretähed?»

«Sugugi mitte. Tedretähtedega ma olen harjunud.»

«Sa oled tugev terve poiss. Ma nägin, kuidas sa poksija Buba I selili panid, ta on ju kõige tugevam poiss meie tänaval.»

«Te nägite seda?» mõõtis Marek mind uuriva pilguga.

«Nägin.»

«Ta oli pärast grippi nõrk ja vilets, aga et ma tugev olen, see on tõsi,» köhatas ta ilma oma sünget ilmet muutmata.

«Ma tean ka, et sa teostad tulemusrikkaid katseid mingi tundmatu relvaga,» jätkasin, «ja et sa panid edukalt

toime plahvatuse, mis meie tänava õhu kaheks tunniks mürgitas. Ma loodan, et see ei olnud radioaktiivne tolm?»

«Arvate?» Marek pühkis sügavamõtteliselt nina, aga ta ilme jäi muutmatult süngeks. «Mis sul siis viga on, Marek? ...»

«Milleks te seda küsite? Te ei saa nagunii aru ja ainult imestate, kui ma räägin.» «No-no, eks me näe.»

«Kuidas ma seda teile seletan? Te mõtlete, et kui... jalgratas, et kui ma Buba selili panin ja katseid teen, et siis... Aga see kõik ei ole oluline... See on üksnes nähtuste väline külg, tühi-tähi. Minuga juhtub ka kõige lihtlabasemas olukorras ikka midagi ebatavalist ja ebameeldivat. Igal sammul satun ma millegi õudse peale.»

«Kindlasti topid sa ise oma nina igale poole, mu sõber.»

«Ausõna ei topi.»

«Aga milles on siis asi? ...»

«Just et... milles on asi?» kehitas ta õlgu. «Mul lihtsalt ei vea, või kui soovite, asjaolud. Kõik kisub mul viltu, ma olen pigilind.»

«P I G I L I N D?

Sa paistad olema tark poiss. Kas tark poiss võib midagi taolist uskuda?»

«Te ju ei tea. Te ei kujuta ette, kui ebatavalised need seiklused on, mis minuga juhtuvad.»

«Ja sellepärast oled sa kurb? Ma usun, et teised poisid ainult rõõmustaksid seikluste üle.»

«Kahtlen selles,» vastas Marek. «Need ei ole niisugused seiklused, nagu teie arvate. Need on õudsed seiklused.»

«Mis õudseid seiklusi sul võib olla? Niipalju kui ma tean, ei küti sa Birmas tiigreid ega valluta Antarktist.»

«See'p see kõige õudsem ongi. Ma ei valluta Antarktist ega küti tiigreid, ma ei tee üldse midagi, aga sellest hoolimata juhtub minuga alatasa midagi kohutavat. Igal sammul mingi seiklus.»

«No tead,» sõnasin umbusklikult, «raske on kujutleda, et sa kodus või koolis tõesti midagi hirmsat saaksid läbi elada.»

9

Marek muigas, ja mulle näis, et veidi üleolevalt.

«Ma usun, et teil on seda raske kujutleda,» ütles ta. «Ma ju räägin teile, et need on uskumatud lood. Midagi niisugust ei juhtu kellegagi, ainult minuga.»

«No näiteks?»

«Praegu ma ei saa teile seletada . . . võin kooli hiljaks jääda, ja nagunii te ei usu mind.» Köhatasin solvunult.

«Hea küll, mõni teine kord ma jutustan, aga te peate mulle lubama, et te ei hakka naerma ega imesta millegi üle ega pea mulle ka epistlit. Kas te saate seda lubada?»

«Aga muidugi, Marek.»

«Noh, siis nägemiseni.»

«Veider poiss,» mõtlesin, «aga rumal ta ei paista olevat.»

ESIMENE
SEIKLUS
EHK
EBALOOMULIKUD JA
USKUMATUD
ASJAOLUD,
MILLE TÕTTU
MAREK
PIEGUSEL
JÄI
ÕPPIMATA

Nädal pärast seda vestlust kohtasin Marekit kõige ootamatumal kombel Bielany metsas, kus ma käin iga päev kell kaksteist närve puhkamas. Ta istus teki sisse mähituna pingil vineerist elevandi all ja sõi õuna.

«Tere päevast, Marek!» ütlesin. «Sul on ikka hapu nägu ees?»

«Nagu näete.»

«Kas sinuga juhtus jälle midagi õudset?» «Muidugi mõista.»

«Mis siis?»

«Ma katsusin õppida.»

Vaatasin teda umbusklikult. Mulle tundus jälle, et ta tahab mind narriks teha.

. «Või sa katsusid õppida,» kordasin, «ja see oli nii hirmus?»

«Võin teile jutustada, aga kas teil on meeles, mis te mulle lubasite?» «On küll.»

«No kuulake siis. Mul on veidi aega, kuni mu isa mind üles leiab.»

«ISA?»

«Isa jah. Ma nimelt põgenesin kodunt. Eile õhtul kell kaheksa. Czesiek Pajkert andis mulle need tekid ja ma magasin tänase öö siin kõlakoja laudpõrandal.»

«Mis sa räägid?»

«Ärge imestage midagi. Mind leitakse varsti üles.» «Ja sa saad nii rahulikult paigal istuda?» «Mul jalg valutab. Ja pealegi on redutamine' mind ära tüüdanud. Alguses oli mul kavatsus Vislat mööda paa-

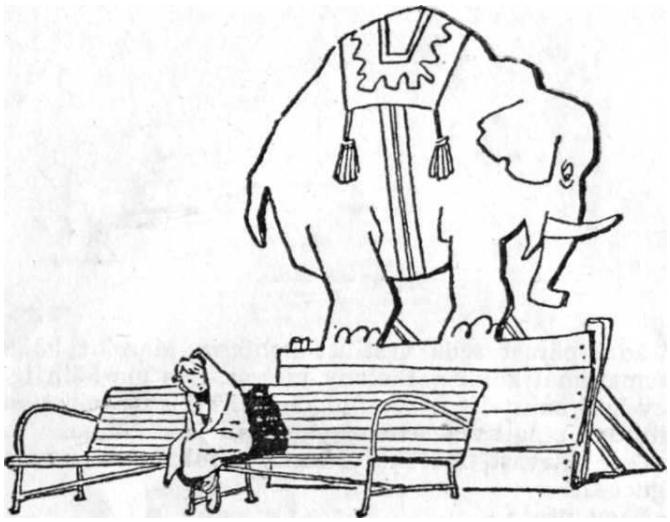

diga sõitma minna, aga täna hommikul tuli siia Czesiek Pajkert ühe oma klassivennaga. Nad käivad koolis teises vahetuses ja tulid siia teivashüpet harjutama. Nii me harjutasime. Siis aga vedasid nad minuga kihla, et ma ei julge kõlakoja katuselt alla hüpata. Ma muidugi hüppasin ja nikastasingi endal jala. Ja siis ei jäänud teist teed, kui alustada läbirääkimisi. Czesiek Pajkert jooksis uurima, kuidas olukord kodus ja koolis on. Selgus, et — soodus, sest kõik on minu pärast mures. Isa aga on määranud tasu — sada zlotti — poisile, kes teatab, mis minuga on juhtunud. Ja kirjutas kuulutuse:

KES
TEATAB, MIS ON
JUHTUNUD
MAREKIGA,
SAAB
SADA ZLOTTI ISA

Czesiek küsis siis veel, et kui ma tagasi tulen, kas nad võtavad mind avasüli vastu ega rakenda äärmuslikke abinõusid. Isa vastas talle, et võtab mind avasüli vastu ega rakenda äärmuslikke abinõusid. Czesiek jooksis siis siia mulle seda jutustama ja küsis, kas tuleb läbirääkimisi jätkata. Vastasin, et jah. Noh, ja Czesiek jooksis siis ütlema, et olen Bielany

metsas vineerist elevandi all ja et nad mingi käru või jalgratta või kanderaami kaasa võtaksid, sest ma olen oma jala ära nikastanud. Peale selle kasseerib Czesiek isa käest need sada zlotti sisse.»

«TOHOH, MARE K?» hüüatasin mä pahaselt. «Te meelitate isalt pealekauba veel sada zlotti välja?»

Marek jäi mulle haavunult otsa vahtima.

«No teate! Meile kulub ju autasu ausalt ära. Muuseas, ärge arvake, et me selle raha enda peale kulutame. Czesiek annetab selle lastevanemate komiteele ja palub selle eest meie klassi kõhnadele tütarlastele kakskümmend lõunasööki anda, et nad saaksid täiendavalt lisa-kõhutäie.»

«Miks just tütarlastele?» imestasin.

«Vaadake, need lõunad ei ole just väga maitsvad, meie klassi tüdrukud on aga igavesed jõletised ja nad on selle lisakõhutäie täielikult ära teeninud.»

«Sa tahad siis iga hinna eest tütarlapsi kiusata? Olete ikka õelad küll.»

«Nad ei kaota sellega midagi, see on ju hea, et me tahame neile süüa anda. See on isegi vist heategu.»

«Aga tagamõte! Tagamõte, Marek! Sinu tagamõte on õel.»

«Me peame tüdrukutele midagi tegema,» ohkas Marek, «ja te lubasite, et ei pea mulle epistlit.»

«Pole midagi parata, ma ei^aa su tegu kiita.» * «Te ei pruugigi seda kiita, võite ka laita. Ainult tehke seda, palun, mõttes. Muidu ei saa ma teile midagi jutustada, kas mõistate?»

Istusin jahmunult pingile.

«Noh, hüva, aga ehk sa seletad mulle siiski, miks sa kodunt ära põgenesid?»

«Pärast kõiki neid sündmusi ei pidanud ma enam vastu... Toimusid ebaloomulikud asjad,»

« Ebaloomulikud ? »

«No jah, ma ju rääkisin teile.»

«See on õige, sa rääkisid mulle, aga ma pean sulle tunnistama, Marek, et ma ei saa sellest hästi aru... Mis ebaloomulikku võib sinuga juhtuda, kui sa kodus õpid?»

" «Kuulake siis ... Aga võib-olla ma jutustan teile enne natuke meie elamisest. Meie elamine on nii seatud, et selles toas, kus mina magan, magab veel pann Truba, kes esineb kabarees, ja lellepoeg Alek, sportlane. Sellepärast näeb see tuba veidi imelik välja, sest ühes nurgas ripuvad poksipall ja kindad, terve sein voodi kohal on aga tapetseeritud poksivõistluste fotodega, teises nurgas on vastu seina toetatud saksofon ja tšello, toolidele on aga laiali laotatud pann Truba kauboiülikond, milles pann Truba laval esineb.»

«Tõepoolest näeb see veidi imelik-välja,» möönsin ma, «aga kas sa pead õppima just selles toas?»

«Jah pean. Meil on küll ka teine tuba, aga seal on veel hullem, sest seal õpivad Jadžka ja Kryška, mina aga tüdrukutega läbi ei saa. Nad on nii lärmakad, kisuvad ühtelugu ja mul hakkab seal kohe pea valutama. Nii et isa käsib mul selles imelikus toas õppida, sest seal on rahulikum. Pärast lõunat käib lellepoeg Alek klubis treeningul, pann Truba aga paneb pähe kõrvaklapid, et mitte midagi kuulda, ja heidab magama. Nii et isa ütleb, et ma võin rahulikult õppida. Aga see ei ole sugugi nii lihtne, ausõna, pealegi kui ma olen niisugune pigilind ja et ma alati pean tingimata millegagi vahele jääma.»

«Palun vabandust, mis vahele jääma?»

«Vahele jääma, see tähendab, et mul läheb alati viltu. Teised õpivad ükskõik kus, neil ei ole isegi tuba, aga alati on neil õpitud ja ei ole midagi viga ... Minuga aga kohe peab midagi niisugust juhtuma, et hakka või nutma. Võtame näiteks Korniszoni, tal ei ole kohta, kus raamatusse vaadata, sest tal on kodus tõeline röövli-koobas. Nii et ta käib koolivendade juures õppimas, põhiliselt aga sõidab bussiga edasi-tagasi, sest tal on kuupilet, ja tuubib bussis ...»

«Oota, oota, Marek... aga pioneeride tuba? Kas ta siis pioneeride toas ei saa õppida?»

«Enam ei saa. Sest pioneeride toas õpetavad nüüd tuletõrjujad pärast tunde poisse pasunat puhuma. Tuletõrjujad

16

võtsid meid oma šefluse alla ja tahavad, et meie hulgas igavusest huligaansus idanema ei hakkaks. Nii nad siis õpetavad poisse trombooni mängima.» «See on neist väga kena.»

«Seda ütlevad kõik, ainult et nüüd ei ole enam kohta, kus õppida. Aga poisid tulevad siiski kuidagi toime, isegi Gnypkowski, kes elab ühes toas nelja kiusliku jõnglasega, kes töinavad täiest kõrist, pealegi on neil allüürnikuks mustlane. Ei oleks veel viga, kui see mustlane seal niisama elaks, aga ta teeb praepanne ja taob hommikust õhtuni plekki nagu põrguline. Ja siiski tuleb Gnypkowski õppimisega kuidagi toime, ja ei oiegi midagi. Mina aga... Meil oleks nagu rahulik, ei ole kisakõrisid ega mustlast, minuga koos elavad ainult korralikud inimesed, ja ometi, niipea kui ma õppima asun, hakkab see pihta. Eile aga läks asi juba nii totraks jamaks, et ma ei pidanud vastu. Aga hea küll, ma hakkan otsast peale.

*

Eile lõpetas pann Truba oma tuutsi-luutsi veidi hiljem, nii et kell oli juba kuus, kui ta saksofoni nurka pani, riidest lahti võttis, kõrvaklapid pähe pani ja magama heitis. Ma pugesin tuppa ja istusin laua taha. Siis astus sisse isa. Ta oli vist kuhugi minemas, sest pani parajasti palitunööpe kinni. Astus sisse ja alustas oma tavalist juttu:

«Marek, kas sul on juba õpitud?»

«Kuidas ma õppida sain,» vastasin ma vihaselt, «kui pann Truba harjutas saksofonil. Kas sa, paps, arvad, et niisuguses lärmis keegi õppida saab!»

«Sa oleksid pidanud kõrvad vatiga kinni toppima,» ütles isa.

«Vatt paneb kõrvad kihelema ja ma ei saa keskenduda. Isegi pann Truba ei kasuta vatti, vaid kõrva-klappe.»

«Siis oleksid pidanud pann Trubalt kõrvaklapid laenama,» hakkas isa nohisema. «Pann Trubal on kindlasti tagavaraklapid.»

Raputasin pead.

«Pann Truba ei laena kellelegi midagi, ei kõrvaklappe ega isegi tšellot. Igakord, kui tuleb mõni tema kolleeg

17

ja tahab tšellot laenata, ütleb ta, et see on korrast ära. Täna palus ta mind koguni, et kui pann Ceduur peaks tulema tšellot laenama, et siis ma pean ta välja pukseerima ja ütlema, et pann Truba on jäänud tüüfusesse ja et...» Ma tahtsin seda kõike isale täpselt selgitada, aga isa läks närviliseks ja ütles:

«Noh hästi, hästi. Hakka parem õppima. Ma tulen kell , kaheksa tagasi ja kontrollin. Tänasest peale hakkan sind iga päev kontrollima. Ema on sind lasknud ülekäte minna, ma võtan su ise käsile, kallis sõber. Mulle ei paku enam mingit lõbu lastevanemate koosolekul põrandat jõllitada. Neli kahte tunnistusel. See ületab juba igasuguse piiri. Sinu pärast oli ema sunnitud sanatooriumi sõitma.»

Vihastusin.

«Mitte minu pärast, vaid tädi Dora pärast. Memm ise rääkis, et kõiges on süüdi tädi Dora tabletid.» Isa köhatas ja tegi teist juttu:

«Hea küll. Sinu tõmban ma igal juhul liistule. Lust ja pidu on lõppenud, saad aru?»

«Saan küll, isa,» ohkasin ma südamest.

«Pea meeles!» Isa ähvardas mind sõrmega ja läks välja.

Kell lõi kuus. Ma ei tea miks, aga mul tikkus uni peale. Haigutasin korra, teise ja hakkasin siis erilise vaimustuseta raamatuid sirvima. Korraga helises uksekell. Kuulsin ukse taga kompsimist, naeru ja jutukõminat. Tuppa vajusid neli poissi palliga.

«Tere, Marek!» hüüdsid nad. «Tere! Tere! Miks sa palli mängima ei tule? Noh, pane kähku riidesse!»

«Ma ei tule kuhugi,» pomisesin vihaselt. «Ma pean mati ülesanded ära tegema.»

«Vaadake hullu, tema hakkab matti tegema!» pistsid nad üksteise võidu karjuma.

Nad olid hirmus lärmakad.

«Tasem,» kähistasin. «Te äratate pann Truba üles ja ta hakkab märatsema.»

Nüüd alles märkasid nad, et toas keegi magab, ja hiilisid kikivarvul pann Truba voodi ette.

«Mis luhvtivend see siin aeleb?» küsis Pikk-Janek.

«See on pann Truba, meie uus allüürnik,» vastasin mina.

«Aga miks ta päeval magab?» küsisid nad.

«Millal ta siis peab magama?» seletasin,

«Öösel mängib kabarees, hommikul aga harjutab tšellot.»

«Nii et moosekant?»

«Nojah.»

«Kuule, aga mis harjased need siin on?» kihistas Pikk-Janek ja võttis toolilt kahe sõrmega pann Truba vurrud ning liputas neid.

Tõmbasin tal need pahaselt käest.

«Ära kisu. Need ei ole mingid harjased. Need on pann Truba vurrud.»

«VURRU D?» vahetasid nad imestunult pilke.

«Pann Truba esineb kabarees kui mehhiklane ja tal peavad olema mustad vurrud...»

«Ja niisugune kaabu?» Pikk-Janek pani endale pähe pann Truba sombreero ja jäi end peeglist vahtima.

«Jah,» vastasin, püüdes säilitada rahumeelt, «niisuguse laia servaga kaabu nimi on sombreero, et ta lõunamaa päikese eest nägu varjaks, sest «sombra» tähendab hispaania keeles vari.»

«Ahaa,» pomises Pikk-Janek, «ei ole viga. Ma nägin niisugust kaabut ühes filmis. Aga kuule, Marek, miks see Truba kõrvaklappidega magab, kas see on ka hispaania moodi?»

«Loll. Ta magab kõrvaklappidega, et midagi kuulda ei oleks. Muidu ta ei saaks magada.»

«On ta nii kerge unega?» imestasid kõik.

«Jah, ta on väga kerge unega,» ohkasin. «Noh, hakake juba minema.»

Vastuseks haaras see vurle Pikk-Janek saksofoni ja puhus pann Trubale läbilõikavalt kõrva. Pann Truba tõusis voodis uimaselt istukile ja kanges siis, tagasi nagu puunott.

«Logardid!» karjusin. «Kasige välja!»

Õnneks ei olnud mul tarvis neid toast välja peksta, sest nad olid isegi ehmunud ja vajusid minema. Istusin uuesti laua taha õppima, aga vaevalt sain vihikusse kuupäeva kirjutada, kui kuulsin akna taga krooksumist. Taipasin kohe, et need on Czesiek ja Grzesiek, sest nemad kutsuvad mind alati nii välja, aga ma mõtlesin endamisi, et las krooksuda surmani. Mina ei liigu paigast. Ma pean ju mati ära tegema. Varsti aga näen,

nemad juba sõrgupidi aknalaual. Istusin liikumatult, ei kõssanudki. Czesiek maabus imestunult mu laua ääres ja küsis:

«Mis sa nõnda istud, Marek, kas sa oled kurdiks jäänud või?»

«Ujuge minema,» nohisesin. «Mul ei ole aega. Ma tuu-bin.»

«Ära mängi lolli,» naeris Grzesiek, «me tõime need kirbud kaasa, tead...»

«Kirbud?» tegin näo, nagu ei taipaks ma midagi.

«Noh need, mis me homme seitsmendasse klassi lahti laseme. Kas sul juba meelest ära läinud või?»

Polnud mul midagi meelest läinud. Tõsi, niisugune plaan meil oli. Seitsmes klass oli eelmisel päeval meile aritmeetika tunniks põrnikad klassi sokutanud, ja sellest tõusis suur skandaal, sest õpetaja arvas, et see on meie tegu, niisiis olime otsustanud kirpudega revanšee-rida. Aga mina tegin näo, et ma ei mäleta seda.

«Otsisime kõik õuekoerad läbi,» uhkustas Grzesiek. «Meil on katseklaasis sada viis kirpu. Rohkem ei saanud. Kas sa arvad, et sellest jätkub?» toppis ta mulle nina alla kinnikorgitud klaastoru.

«Peaks... peaks vist jätkuma,» kokutasin vastuseks.

«Mis sa arvad, kas nad homseks ära ei kärva?» küsis Czesiek murelikult.

«Miks nad peaksid ära kärvama?» küsisin. «Noh, näljast.»

«Või veel, kirbud on visa hingega.»

«Ja sa arvad, et nad ei lämbu?»

«Mis sul seal peal on?»

«K O R K,»

«Vatt oleks parem,» ütlesin, «vatt laseb õhku läbi.»

«Sul on õigus,» kinnitas Czesiek, «anna vatti. Sina, Grzesiek, võta kork ära, aga nii, et kirbud plehku ei pane.»

Mis teha. Tõin koduapteegist vatti ja ulatasin Grzesiekile. Grzesiek kohmitses ikka veel korgi kallal.

«Ei taha, sunnik, välja tulla, olen ta liiga sügavale surunud.»

«Anna siia.» Czesiek võttis talt katseklaasi. «Marek, kas sul korgitsat on?»

Alistunult ulatasin talle korgitsa. Czesiek püüdis seda energiliselt korgi sisse ajada ja siis juhtuski õudne lugu. Katseklaas läks puruks, klaas kukkus põrandale kildudeks. Me kargasime ehmunult eemale. Sada viis kirpu hakkasid toas ringi kargama.

«IDIOOT!

MIS SA TEGID?»

hüüdis Grzesiek. «Püüa nad nüüd kinni!»

«Terve korter on kirpe täis,» oigasin mina, «oh heldeke, juba hammustavad mind!»

«Mind ka,» näugus haledasti Grzesiek.

Hakkasime end närviliselt kratsima, aga mis sest kasu. Sada viis kirpu ei ole naljaasi. Ainult Czesiek ei kaotanud külma verd.

«Jätke see kratsimine, sunnikud. Mis see teid aitab. Parem katsume nad kuidagi kinni püüda.»

Põlvili roomates üritasime põrandal kargavaid kirpe kinni püüda.

«Et te kõigi oma kirpudega kärvaksite,» vandusin mina, «idioodid!»

«See oli ju sinu mõte,» irvitas jultunult Grzesiek.

«Minu?» jäin pahameelest kangeks. «Czesiek . ..»

«Mina? Mina rääkisin sipelgatest,» ajas Czesiek häbematult tagasi, «teie punnisite vastu, et tingimata peavad kirbud olema.»

«Mina tegin ainult nalja,» muigas Grzesiek.

«Või nii, sina tegid nalja. Aga kes mulle katseklaasi tõi? Või salgad sa ka selle maha?»

Ma ei tea, millega see kõik oleks lõppenud, sest me olime tasakaalust täiesti välja viidud ja oleksime järgmisel hetkel kahtlemata üksteisele natti karanud, kui äkki helises läbilõikavalt kell.

«Keegi tuleb,» ajas Czesiek pea püsti.

«See on tädi Dora,» seletasin. «Tädi Dora helistab alati, nagu oleks tulekahju lahti. Ujuge heaga minema, enne kui hilja on, tädi ei mõista nalja.»

Czesiek ja Grzesiek, kes olid juba varem tädi Dorast üht-teist kuulnud, kargasid nagu ussist nõelatud püsti, ja sööstsid ukse poole. Lävel põrkasid nad tädiga vastamisi. Tädi Dora mõõtis neid ähvardava pilguga, mille all nad haledalt kössi tõmbusid, ja küsis:

«Kuidas käsi käib, Marek, mu laps?»

«Pole viga, tädi.»

Suudlesin ta kätt.

«Mis vastikud tüübid need on? Ikka käivad sinu juures mingid uulitsapoisid.» Ta sihtis vihmavarjuga Cze-siekit ja Grzesiekit. «Noh, mis te veel ootate? Teie pärast ei saa laps õppida.»

Czesiek ja Grzesiek volksasid meeleheitlikult uksest välja, tädi aga, puhastanud tegevusvälja, pöördus jälle minu poole:

«Alati olen ma imestanud su ema, et ta lubab sul kes teab kellega läbi käia. Aga kus isa-ema on?» «Isa läks välja, ema sõitis ära.»

«Sõitis ära?» imestas tädi. «Mis sa räägid, armas laps. Mina ei tea sellest midagi.»

«Ema sõitis sanatooriumi ravile.»

«Mis sa räägid, Marekikene. Või sanatooriumi! Vaeseke! Oh neid nüüdisaja arste! Mis nad on temaga teinud! Ma teadsin, et see nii lõpeb. Kui ta mind, vaeseke, oleks kuulanud. Aga see sinu ema... Ka sina näed kuidagi halb välja, mu laps.» Ta vaatas mulle teraselt otsa ja tõmbas enda ligi. «Tule siia, laps.»

Taganesin ehmunult.

«Ei, mul ei ole midagi viga, tädi, teile ainult näib nii,»-kogelesin.

Aga ma nägin, et ma ei pääse kuhugi. Tädi surus mind vastu seina ja võttis käekotist lusika.

«Ära karda, mu laps, näita keelt. . . Ütle: aaa...»

«A A A .. .»

Tädi toppis mulle lusika kurku. Mul läks silme eest mustaks ja hakkasin läkastama.

«No nii!» noogutas tädi pead. «Mandlid on jälle tursunud. See on teil perekonna viga, mu laps. Olete mul kõik hinge vaakumas.»

Aga mina ei kuulanud teda enam. Kirbud hakkasid mind jälle purema ja ma ei suutnud hoiduda end krat-simast. Õnnetuseks märkas seda tädi.

«Miks sa ennast nõnda kratsid, mu laps?» küsis ta murelikult. «Sügeleb? Kus? Näita.»

«Ei... mul ei ole midagi viga,» kogelesin ehmunult.

«Võta särk maha!»

«Tädi, ma pean õppima,» oigasin.

«Kõige tähtsam on tervis, Marekikene. Võta riidest lahti,» kamandas tädi ja kiskus mul minu protestidest hoolimata särgi seljast.

«Mis see siis on?» Ta pani prillid ette ja asus mind uudishimulikult uurima. «Mingi paha lööve ja punetus. Heida pikali, kallis laps.»

Alistunult heitsin ma voodile pikali, tädi aga hakkas mu kõhtu muljuma. Alguses tundsin ainult kõdi ja. turtsatasin paar korda, aga siis muutus muljumine ikka. tüütavamaks.

«Ai, valus,» ägisesin asemel väherdes, «mitte nii kõvasti, tädike.»

«Noh näed nüüd,» rõõmustas tädi, «sul on valus. See on kindlasti pimesool. See on teil perekonna viga, Marekikene. Aga millest see lööve? Imelik komplikatsioon, mu laps.» Seda rääkides tõmbas ta käekotist välja tableti ja pistis mulle suhu. «Igaks juhuks võta see sisse. Kohe vaatame, kas sul palavikku on.»

Ta seadis end mugavalt istuma, võttis kraadiklaasi ja pist.s mulle kaenla alla. Oodates, kuni see tõuseb, Uuris ta arvustaval pilgul tuba, vaadates aeg-ajalt kella.

23

«Kuidas te küll elate ,.. kuidas te elate, armas laps,» ohkas ta.

Korraga langes ta pilk magavale pann Trubale. Ta pani prillid ette ja jäi teda kahtlustavalt vahtima.

«Mis tüüp see seal voodis on?»

«See on allüürnik, pann Truba,» vastasin ma.

«Mõni kloun või moosekant.» Tädi mõõtis teda põlastaval pilgul.

«Tšellokunstnik, tädi.»

«Tšellokunstnik!» Tädi vangutas haletsevalt pead. «Näeb kuidagi räpane välja. Kõik kunstnikud on räpased. Kas ta end ikka peseb, mu laps?»

«Peseb küll, tädike.»

«Ta näeb haige välja,» pomises tädi. «Igaks juhuks annan sulle tema jaoks tableti.»

Ta hakkas käekotis tuhnima, ja siis juhtus midagi eriskummalist. Tädi kargas äkki kiljatades püsti ja hakkas end keerutama.

Ajasin silmad jahmatusest pärani.

«Mis teil on, tädike?»

«Midagi imelikku, kallis laps,» kogeles tädi jõuetu häälega. «Midagi õudset, Marekikene. Kindlasti sain sinult selle lööbe... Oh, ma tunnen veidraid näpistusi üle kogu keha, oh, see on väljakannatamatu ... Vabanda, armas laps, aga ma pean vist välja minema... oh...»

Taipasin.

«Kas purevad juba teid ka, tädi?» küsisin asjalikult.

«Mis sa ütlesid, Marek?»

«Ma ütlesin, et kindlasti on tädil kirbud kallal,» selgitasin, «sest meil pn siin sada viis kirpu.»

«Mis asja?» karjatas tädi jahmunult.

«See tohman Czesiek tõi siia kirbud ja nad pudenesid tal laiali.»

«Kirbud!» kostis tädi suust meeleheitlik karje. «Oh ... appi!»

Ning sõnadega «olen kirpe täis» vajus ta elutult toolile.

Hüppasin voodist välja, viskasin termomeetri nurka, sülitasin välja tableti ja hakkasin rusikatega vastu kõrvaltoa ust taguma.

«Jadžka! Kryška! Päästke tädi Dora!»

Lävele ilmusid mu kullakesed-õekesed.

«Mis on juhtunud?» vaatasid nad hirmunult kord mind, kord tädi.

«Kas te siis ei näe? Tädi Dora on minestuses!»

«Oh, tädike! Mis tädikesel on?» sööstsid nad tema juurde ja püüdsid teda üles upitada. «Marek, jookse too vett ja palderjani!»

Kui ma vee ja palderjaniga tagasi jõudsin, talutasid nad parajasti vaaruvat tädi välja.

Ohkasin kergendatult ja istusin laua taha õppima. Kirjutasin ülesande ümber ja asusin just pead murdma, kuidas seda lahendada, kui kuulsin kellahelinat. Enne kui ma toolilt püsti sain, marssis hanereas tuppa kolm poksijat, kindad üle õla. Tundsin neis ära juunior Buba I, tema venna ja Kärbes-Czopeki.

«Käbarad, Marek?» küsis Buba I. «Alek kutsus meid treeningule.»

«Alek ei ole kodus,» ühmasin vastu.

«Ei ole viga, treenime ilma temata,» ütles Kärbes-Czopek, ja nagu oleks kõik kõige paremas korras, hakkasid nad dresse maha kiskuma. Nende liigutustest aga ilmnes, et nad otse põlevad võitlushimust.

Enne kui ma protesteerida jõudsin, virutas Buba II treeningpalli pihta niisuguse hoobi, et pall mulle vastu pead põrkas. Tundsin ainult, et vajun koos tooliga pimedasse ja põhjatusse kuristikku. Kui ma teadvusele tulin, nägin enda kohal koogutavat uudishimulike nägudega Buba I-st, Buba II-st ja Kärbes-Czopekit.

«Tal lõi kerge udu pähe,» ütles Buba I. «Aga see sirge tuli sul välja,» patsutas ta tunnustavalt Buba II-le kindaga õlale.

«Andke ometi vett,» ütles Kärbes-Czopek.

Buba I astus lohiseval sammul laua juurde ja ulatas Kärbes-Czopekile lillevaasi. Kärbes-Czopek viskas

lilled välja, vee aga valas mulle pähe. Kargasin püsti nagu ussist nõelatud ja raputasin end veest kuivaks.

«LURJUSED!» röögatasin. «Kas ge silmapilk välja, või ma...!»

«Nonoh, rahulikumalt, ära närvitse, semu,» paitas Buba I mul poksikindaga nägu.

Tõukasin ta raevukalt eemale:

«Käed eemale, muidu virutan sulle ühe!»

«Katsu ainult, jõnglane,» ütles Buba I venitamisi, Buba II aga sülitas läbi hammaste põrandale.

«Said!» Sihtisin nagu kord ja kohus ning äigasin Buba I-le nina pihta.

Nad olid mu endast välja viinud.

Buba I vankus hoobi mõjul, hüppas siis seina äärest eemale ja asus rünnakule. Tal õnnestus mind silmapilguks vastu seina suruda, aga see ärritas mind veel rohkem. Minus hakkas keema esivanemate veri, kes võitlesid Grünwaldi ja Raclawice all. Asusin vasturünnakule ja minu haak maandus Buba lõual. Buba taarus, nagu oleks ta purjus, komistas ja vajus kogu oma raskusega tšellosse, mis kohutava raginaga purunes.

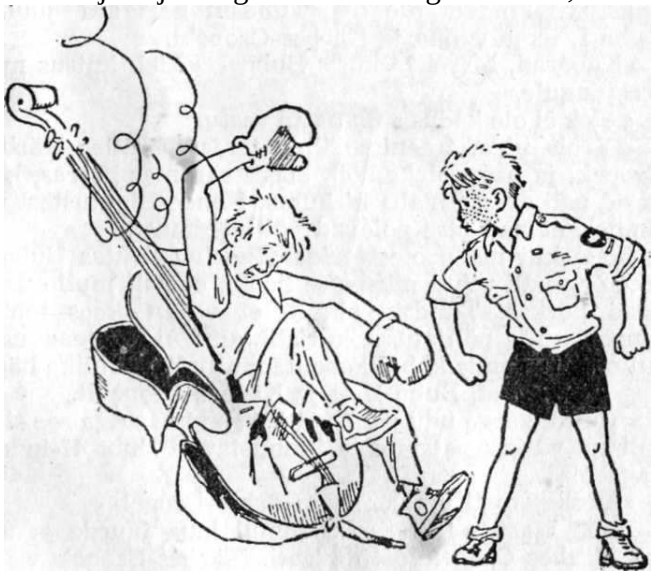

26

Pann Truba tõusis voodis kinnisilmi istukile, pomises läbi une:

«Perkussioon, vait. Pianissimo, palun,» ja vajus siis, vaeseke, uuesti jõuetult padjale ning magas edasi.

Me tardusime paigale ja silmitsesime jahmunult purunenud tšellot. Esimesena toibus Kärbes-Czopek. Ta kummardus pilli kohale ja uuris seda kohkunult.

«Puha pilbasteks.»

«Varemed,» pomises Buba II.

«Sunnikud,» kogelesin, tundes, et hakkan varsti nutma, «seda ta meile ei kingi. See on kogu ta varandus ja ... ja ...» ma vaatasin neile ahastades otsa, «ja ... ja... üldse... ta rääkis, et tšello on temale kallis nagu naine.»

«Ära karda midagi,» pomises Buba I, «meie majas elab tisler, see kleebib kokku.»

«Kas sa arvad, et ta suudab seda?» kahtlesin ma tõsiselt.

«Kindlasti,» rahustas mind Buba I, «ta liimib isegi klavereid. Võtan selle kasti kaasa ja annan talle kokku liimida.»

«Aga kas jõuad tagasi, enne kui pann Truba üles ärkab?» küsisin.

Enne kui Buba jõudis vastata, kõlas uksekell.

Tardusime ehmatusest

«Keegi tuleb,» sosistas Buba II.

«Loivame ära, sõbrad!» kamandas Buba I.

Haaranud instrumendi, kargas ta koos Buba Il-ga välja. Kärbes-Czopek ei jõudnud neile järele. Ta laskis pilgu korraks üle toa käia ja puges siis meeleheitliku näoga tühja tšellokasti.

Esikust kostsid sammud ja lävele ilmus pann Ceduur, pann Truba kolleeg, ilus, elegantne, lopsakate juustega meesterahvas.

«Kuidas käsi käib, piccolo ',» viipas ta mulle sõbralikult ja vaatas toas ringi, «kus siis see meister Truba on . . . Ahaa, uni on meistrist jagu saanud. Hei, Anatol,» ta astus vetruval kõnnakul voodi poole, «mis see siis on, ma näen sind unejumal Morfeuse embuses. Tõuse üles, kiilaspäine Apollo!»

1 Väike (itaalia k.). Tõlkija.

Viimasel hetkel sain pann Ceduuril sabast kinni.

«Ärge teda äratage. See on keelatud. Pann Truba on haige, tal on plekiline tüüfus.»

«Mis asi, tüüfus?» jahmus pann Ceduur. «Sa teed vist nalja, mu bambino Niisugune kauboi, ja tüüfuses? Lase mind, poiss, ma pean temaga paar sõna rääkima asjast, mis ei kannata edasilükkamist, või täpsemalt teatavaist kunstilistest vajadustest.»

«Ma tean,» ütlesin, püüdes takistada pann Ceduuri pann Trubale lähenemast, «te tahate kindlasti tšellot saada.»

«Õigesti aimasid, mu bambino,» naeratas pann Ceduur, katsudes end õrnalt mu haardest vabastada, «just see tõigi mind teie lävele.»

«Ei tasu vaeva,» vastasin rämedalt. «Tšellot ei ole.»

«Kuidas nii: ei ole?» tõstis pann Ceduur kulmud kõrgele.

«Noh, ei ole,» kogelesin, «sest.. . sest.. . pann Truba andis selle liimida.»

«Liimida?» muutus pann Ceduur julgemaks. «Mis jama sa mul siin ajad, piccolo bambino?»

«Jah, andis liimida,» luiskasin nii et suu suitses, «sest tšello läks pikuti ja risti lõhki.»

«Kuidas nii, ta on ju siin,» ja pann Ceduur rebis end lahti ning hüppas tšeilokasti juurde. «Ütle oma maestro dolorosole 2, et ma annan ta tagasi, niipea kui ta terveks saab. Tüüfusehaiged ei mängi tšellot.»

«Mitte sammugi enam!» käratasin ähvardavalt. «Pann Truba ütles, et teile ei või midagi laenata, sest te olete tema saksofoni huuliku täis sülitanud.»

«Või kiilaspäine diavolo [3] ütles siis nõnda. Pole viga. Instrument on kunstniku tööriist. Meister Paganini purustas loomingulise hullumeelsuse hoos kolm viiulit. Mis on selle kõrval üks täissülitatud huulik!»

Sel kombel targutades keerutas ta maialt tšeilokasti ümber, ja korraga, enne kui ma teda keelata sain, tõstis selle üles ning oigas:

«Olen ma aga nõrgaks jäänud!»

1 Poiss (itaalia k.). Tõlkija.

2 Kannatavale maestrole (itaalia k.). Tõlkija.

3 Saatan (itaalia k.). Tõlkija.

Hetke seisis ta, jahmunud kasti raskusest, ja proovis siis seda pingutusest ägisedes õlale visata. «Oo, per Bacco[1] '»

Kast kukkus kumeda põntsuga vastu maad. Samal momendil kostis selle sisemusest Kärbes-Czopeki ehmunud karjatus.

«Päästke! .. . Appi!»

Jahmunud pann Ceduur kargas kasti juurest kentsakalt eemale.

«Mis see oli? Kas sa kuulsid midagi, bambino mio?»

Ta kuulatas hetke umbusklikult, lähenes siis kastile ja kergitas kartlikult selle kaant. Kastist hüppas välja Kärbes-Czopek ja põgenes läbi akna, karjudes nagu hullumeelne: «Mu jalg! . . . Mu jalg! ...»

Pann Ceduur vahtis talle järele, ahmides nagu kala kuival, ja hakkas siis taskurätikuga otsaesist pühkima.

«Mis naljad need on? Vabandage väga. See on mingi rumal vigur Anatoli poolt. Oota, fratello mio [2], ka mina oskan koerustükke teha.»

Ta haaras telefonitoru ja valis numbri.

«Hallo, kiirabi?!... Raske tüüf use juhtum.. . Anatol Truba, saksofoni- ja tšellomängija, Pärna tänav kaksteist . . . Jah, plekiline tüüfus. Meelemärkuseta, aegajalt jampsib. Kes helistab? Cezar Ceduur, muusik.»

Ta virutas toru hargile ja ähvardas pann Trubat sõrmega.

«Nüüd tuleb sul kiirabile seletust anda, kiilaspäine Apollo! Sina aga oled tunnistaja,» hüüdis ta mulle ja jooksis toast välja.

Ma vajusin toolile ega püüdnudki enam raamatut lahti teha, — ootasin uut kellahelinat. Ja mis te ütlete? Ei Jäinud minutitki mööda, kui kell helises. Ma vahtisin jollis silmi ukse poole, et keda see vanakuri nüüd siia toob. Sel korral oli neid kaks. Tuttavad mödelleerirnis-tsehhist. Teos ja tema töökaaslane, kellel oli seljas pikk mantel.

Nad tormasid sisse nagu pommid.

«Marek, kas näed, mis meil on, näita talle, Torbacz!»

Torbacziks nimetatu kergitas mantlihõlma. Selle alt

1 **Bacchuse nimel!** ***Tõlkija.***

2 [a] **Vennike (itaalia k.).** ***Tõlkija.***

läigatas mingi metallese. Olin vait ja tegin näo, et ma ei vaata sinnapoolegi. Aga see neid ei häirinud.

«Me meisterdasime pommi,» sõnas too pika mantliga mees, kelle nimi oli Torbacz. «Kui ei usu, vaata ise,» ning ta tõmbas välja ümmarguse mannergutaolise eseme. «Tõeline pomm, vennas. Lihtne konstruktsioon. Kestaks alumiiniummannerg, sees aga pürohektatrütool. Lükkab ümber ka kõige paksemad müürid. Anna süütenöör, Teos.»

«Otsekohe!» Ja Teos pistis õhinal käe taskusse ning tõmbas sealt välja mingi traadijupi.

Torbacz haaras selle pihku ja hakkas tulistvalu man-nergu külge kinnitama.

See läks juba liiale. Kargasin toolilt püsti.

«Mida te kavatsete teha?»

«Ära karda!» pomises Torbacz, kes oli kogu hingega asja juures. «Me peame teda proovima.» «Siin?»

«Me valisime sinu maja,» teatas Teos, «sest siin on kõige paksemad müürid. Vanaaegne ehitus.»

«Olete hulluks läinud!» haarasin tal tukast.

«Ära karda midagi,» pomises Torbacz. «Teadus nõuab ohvreid, vennas. Einstein andis teaduse heaks oma viimased püksid jalast. See aga on epohhiloov leiutis.»

«Kasige välja!» karjusin. «Mina ei taha end ohvriks tuua...»

«Pane süütenöör põlema, Teos!» lausus külmavereliselt pika mantliga mees.

Kargasin ligi, aga oli juba hilja, süütenöör särises ja säde hakkas edasi liikuma. Püüdsin sellele peale viskuda, aga nad hoidsid mul raudse haardega kätest kinni. Rabelesin mis jõudsin, ja kähisesin:

«KUSTUTAGE, OGARAD... PÄÄSTKE... PÄÄ...»

Nad pistsid mulle taskurätikust topi suhu. Ilmselt olid nad kõike ette arvestanud.

«Ära rapsi, nüüd on juba hilja. . . loe, Teos,» pomises Torbacz, «kui jõuad seitsmeni, paneme ajama. Kümne juures plahvatab.»

«Ogarad ... seal on inimene voodis,» pugisesin ma, aga topi tõttu ei saanud nad sellest aru.

30

Jälgides teraselt sädet, lugesid nad: «KOLM...

NELI...

VIIS...

KUUS...»

Seitsme juures tõukasid nad mind ukse poole, aga nii õnnetult, et mul jäi jalg vaiba taha ja ma prantsatasin täies pikkuses maha. Teos ja Torbacz kukkusid mulle peale.

«Üheksa. . . kümme... sa heldeke, Julek, me ei jõua!» pistis Teos ulguma.

Hoidsin hinge kinni. Süütenöör põles lõpuni, ja äkki... hakkas pommist mingit valget vedelikku voolama.

Teos ja Torbacz vahtisid teineteist tummalt.

«Mis see on.. . ei plahvatanud,» pobises hirmust valgete huultega Teos.

«Vaata, midagi niriseb!» ähkis Torbacz.

Nad lähenesid ettevaatlikult pommile.

«Midagi valget.» Torbacz kastis sõrmed loigu sisse, nuusutas ja lakkus. «Proovi!» pistis ta sõrmed Teošile nina alla.

«Piima maik,» pomises Teos.

Torbacz ajas silmad pärani ja hõõrus jahmunult otsaesist.

«Oh taevas!» kogeles ta.

«Mis sul on?» muutus Teos rahutuks.

«Oh issand!» Torbacz kargas nagu hullumeelne põrandalt jalule. «Õnnetus! Ma vahetasin mannergud ümber. See on isa mannerg. Tema lõunane piim.»

«Isa aga võttis vabrikusse kaasa meie pommi...» sosistas Teos.

«Nähtavasti,» oigas Torbacz, karjatas «oh, taevas!» ja tormas ukse poole.

«Kus sa lähed?!»

«Vabrikusse! Isa soojendab piima ahju peal. Mis saab, kui see plahvatab?»

Nad tormasid mõlemad välja nagu hullumeelsed.

Istusin raskelt hingates laua taha ja toetasin pea kätele. Ma ei tea, kui kaua ma nõndaviisi istusin. Tulin teadvusele alles siis, kui uksele koputati. Aga ma ei liikunud

31

paigast. Koputus kordus, mispeale uks läks veidi paokile ja tuppa puges algul peenike pikk pilliroost õngeritv ja selle kannul väike paks kummisaabastega mehike. Käes hoidis ta ämbrit.

«Kas tohib?» küsis ta minult viisakalt.

«El... El!»

röögatasin ma toolilt püsti karates.

Viisakas paksuke ei mõistnud mind nähtavasti, sest ta hakkas, selg minu poole, enda järel ettevaatlikult ust sulgema, ise pomisedes:

«Sa õpid... Ära lase end segada.»

Samal ajal tõmbas ta mul tahtmatult õngeridva otsaga, mida ta kaenla all hoidis, valusasti üle näo. Pöörasin talle vihaselt selja ja hakkasin kriimustatud nägu hoorama.

«Kas isa on kodus?» küsis mees minult lahkesti. «Me pidime temaga kokku leppima, millal me pühapäeval kalale läheme...»

Suu kinni, raputasin pead.

«Ahaa... ta ei ole veel tulnud,» ähkis paksuke, «pole viga, ma ootan. Ära lase end segada, poiss.»

Istusin laua taha ja kummardusin raamatute kohale. Samal ajal küünitas kalamees tooli järele, et puhata, aga tema õngeridva ots jäi aknakardinasse kinni ja tõmbas selle keskelt lõhki. Kurvalt hakkas ta eesriiet kohendama, tonksates seejuures õngeridvaga saksofoni, mis plärinal ümber kukkus. Sööstsin seda üles tõstma, aga paksuke tõukas mind hellalt tagasi:

«Ära lase end segada, poiss.»

Ta tõstis saksofoni ise üles, lõi aga kummardudes õngega puhvetis puruks kristallklaasid ja mõned taldrikud.

Mind haaras õud.

«Ehk paneksite parem selle õnge kuhugi püsti,» oigasin meeleheites.

«Sul on õigus, poiss,» nõustus lahkelt heasüdamlik paksuke, «ma panen ta seina äärde.»

Ta hakkas reipalt seina poole liikuma, aga riivas tee peal armatuuri ja lõi katki elektrilambi.

«MIS TE TEGITE?!» karjatasin ma.

«Ära lase end segada, poiss,» ähkis väikesekasvuline õngitseja, «ma panen sinna kohe uue lambi.»

Ta keeras välja pann Truba öölambist pirni ja seadis endale tooli jalge alla.

«Jätke juba!» hüüdsin mina, halbade eelaimuste küüsis. «Ma keeran selle ise sisse.»

«Ära lase end segada, poiss,» naeratas heasüdamlik paksuke.

Ta kargas ahvi osavusega toolile. Toolipõhi raksatas tema all ja ta vajus läbi tooli. Tõusis aga otsekohe püsti, tooliraam kaelas. Tahtsin teda sealt välja aidata, aga ta protesteeris viisakalt:

«Sul on tarvis õppida. Ära lase end segada, poiss.»

Puhkides ronis ta tooli riismetest välja ja seadis teise tooli lambi alla. Enne kui ma teda takistada jõudsin, oli ta juba jaluli selle otsas, tõusis varvastele, ja klammerdudes armatuuri külge, püüdis lampi välja keerata. Armatuur hakkas ohtlikult õõtsuma ja varises talle kaela. Kostis hirmus mürtsatus, silmapilguks nägin paksukese jalgu nõutult õhus siplemas, siis aga rahunes kõik ja maad võttis surmavaikus.

Sööstsin talle appi, tõugates seejuures lauda, mistõttu tindipott ümber läks ja tint raamatute ja vihikute peale voolas.

Heasüdamlik paksuke lamas liikumatult, vajutiseks raske armatuur. Hüppasin ligi ja kukkusin teda meeleheitlikult käest sikutama. Ta avas silmad ja pomises:

«Ära lase end segada, poiss.»

Ma ei teadnud, mis teha. Õnneks helises kell. Tuppa astusid kaks sanitari kanderaamiga.

«Siin peab kusagil haige olema. Helistati kiirabisse.»

«Jah,» kogelesin, «see härra jäi armatuuri alla.»

«Aga siin pidi keegi tüüfuses olema?» segas teine sanitar vahele.

«Ei ole, seesama on,» ütlesin mina, «palun viige ta ära!»
«Kuidas nii, siin pidi keegi tüüfuses olema,» tõrkus teine sanitar vastu. Esimene lõi käega. Ning nad kandsid õngitseja välja.
Istusin armatuuri otsa, pühkisin otsaesist ja mul ei olnud enam mingeid soove. Korraga hakkas kell lööma.

Kaheksa. Püsisin hetke liikumatult. Siis kuulsin uksekella helinat. Kargasin ehmunult püsti ja hüppasin aknast välja. Nüüd teate te kõik.»
«Sa teed vist nalja, Marek,» ütlesin ma. «Kas see kõik on tõesti tõsi?»
«Nii et te siiski imestate. Aga te ju lubasite, et te ei imesta millegi üle.»
«Õige küll!» ohkasin ma südamepõhjast.

TEINE
SEIKLUS
EHK
EBALOOMULIKUD JA USKUMATUD PIINAD,
MIS
MAREK PIEGUS
KLASSIS
LÄBI ELAS

Sel päeval kohtasin Marek Piegust kooli juures. Ta seisis plangu ääres ja silmitses end keskendunult tasku-peeglist.
«Miks sa nõnda oma nägu uurid?» küsisin.
«Ega ma nägu ei uuri, ma vaatan, kas mul ei ole halle juukseid peas,» vastas ta oma tegevust katkestamata.
«Mis sa ajad,» pahvatasin naerma. «Hallid juuksed sinu eas!»
«Isa ütleb, et tülid ja pahandused teevad halliks. Nii et mina võiksin küll juba hall olla. Te ju teate, kui raske elu mul on. Aga tänane päev oli vist küll kõige õudsem. Mulle langes korraga kaela korrapidamine ja klassijuhataja sünnipäev ja volaskid, ning muidugi oli mul jälle kohutav ebaklapp. Iga viimane kui asi pöördus minu vastu.»
«Volaskid? Kes need volaskid on?»
«Need on istumajäänud loikamid, kes peaksid käima
üheksandas või isegi kümnendas klassis, aga käivad
meiega kuuendas. Nad on hirmus tugevad, rumalad ja
kurjad, kas mõistate?»I
«Mõistan küll, aga hakka otsast peale.»

«Hommikul olin ma väga lõbus. Ma olen hommikuti alati väga lõbus, see tähendab optimistlikult häälestatud, nagu pann Truba ütleb. Tormasin klassi rõõmsalt sussikotiga vehkides. Otsekohe märkasin ma, et Zuza, Lula ja Grzesiek midagi vaikselt arutavad. Astusin nende juurde.

«Mis salanõu te peate?» «Marek, hirmus õnnetus,» sosistas Zuza. «Mis siis on juhtunud?» küsisin ma ikka veel optimistlikult.

«Me unustasime, et täna on meie klassijuhatajal sünnipäev.»

«Meil ei ole kingitust, ei lilli ega isegi krepp-paberit klassi kaunistamiseks,» lisas Grzesiek.

«Kellelgi ei olnud meeles,» oigas Zuza.

««Kellelgi» on väike liialdus,» naeratasin mina võidukalt, «minul oli meeles.»

«Kas tõesti?» hüüatas Zuza.

«Mul on isegi kingitus,» ütlesin ma.

«Valetad?»

«Näita?!»

«Kus ta sul on? »

Nad kepslesid uudishimulikult mu ümber. «Siin,» näitasin ma sussikotti. «Kotis?» imestasid nad.

«Kotis jah. Vaadake,» tegin kotisuu lahti ja lasksirs välja koerakutsika.

Terve klass piiras mind erutatult sisse.

«Oi, kui naljakas!»

«Kena!»

«Näita!»

«Mis ta nimi on?»

«Ta nimi on Ciapuš,» vastasin uhkelt. «Ciapuš! Ciapuš!» «Kui armas.» «Mis tõugu ta on?»

«Väike buldog,» vastasin, «ta on alles kahenädalane ja teda tuleb pudelist toita.» «Las ma hoian teda.» «Mina ka!» «Anna siia!»

Nad hakkasid kutsikat üksteise käest ära kiskuma. Ciapuš kasutas juhust ja põgenes. Ta pistis klassi mööda ringi kihutama. Lapsed tema kannul. Lõpuks sai Grzesiek ta kätte.

«Anna, ma peidan kutsika ära,» ütlesin mina, «sest muidu kaob ta veel ära või teeb pahandust. Ta topib oma nina igale poole..»

Peitsin Ciapuši kotti.

«Ta lämbub ära,» hoiatas mind Lula.

«Külma verd,» vastasin, «kotil on augud sees.»

Läksin oma pinki ja pistsin koti lauaklapi alla.

Sel hetkel tormas klassi Czesiek, korrapidaja punane lint ümber käevarre. Tal oli kaenlas kaks suurt krepp-paberirulli. Kõik tervitasid teda rõõmsate hüüetega:

«Krepp-paber! Krepp-paber!»

Näis, et kõik läheb nagu lepse reega. Meil oli nüüd kingitus ja paber klassi kaunistamiseks, aga minu halb täht asus juba tegutsema.

«Kus on Marek?» küsis Czesiek.

Astusin tema juurde.

«Marek, tänasest peale oled sina korrapidaja,» ütles ta, «ma olin isegi ühe päeva üle. Võta lint.»

Sidusin lindi ümber käe üsna pilvise näoga. Aimasin halba. Mind jälgiv ebaõnn oli lähenemas. Sest millega seda muidu seletada, et minu korrapidamisnädal langes just klassijuhataja sünnipäeva peale. Czesiek märkas, et ma ei tunne ennast mugavalt, ja patsutas mulle õlale.

«Ära pabista! Ainult nädal aega! Küll see kuidagi mööda läheb.»

«Nojah, aga see sünnipäev.»

«Kööme,» heitis Czesiek käega. «Kas tõid kutsika kaasa?»

«T Õ I N.»

«Kus ta sul on?» «Sahtlis koti sees.»

«Tore! Passi ainult peale, et ta ära ei jookse. Sinu halba tähte arvestades võib ta sul jalga lasta.» «Küll ma passin.»

«Nonoh, ole tugev! Kingitus on, klassi kaunistame krepp-paberiga, ja mure kaelast! Ära ainult oma halva tähe peale mõtle. Niipea kui mõtlema hakkad, oled omadega vahel.»

«Jah,» ohkasin ma, «aga sa ju tead, missugune meie klass on. Ja mina ... mina komistan isegi tasasel teel. Iga tühja asja pärast. Ja volaskid. Sa ju tead, milleks nad võimelised on.»

«Ära karda,» rahustas mind Czesiek. «Meie pani Oku-lusowat armastavad kõik. Isegi volaskid. Ta on meil tore ja igasugune märul jääb ära. Peaasi on Pütagorase tunnist läbi sumada, siis on juba Koloraado. Ära sa ainult volaskitega tegemist tee. Noh, see on vist kõik ... Ahaa, oleksin peaaegu unustanud, valva Papkiewiczit ta sööb kriiti. Nüüd aga viska velled klassist välja' Teeme dekoratsioonid valmis. Siin on liim ja käärid,» ta tõmbas riistad portfellist välja. «Krepp-paber tuleb peenikesteks ribadeks lõigata . .. kahe sõrme laiusteks saad aru. Siis liimime nad kokku, keerame krussi ja tulevad girlandid nagu ballil.»

«Kas neid gir. . . giriande on tingimata tarvis?» küsisin ma nina luristades.

«Muidugi. Seitsmendas on alati girlandid. Me ei või

kehvemad olla. Girlandid on peaasi. See jätab hea mulje.»

«Hüva, kui girlandid, siis girlandid,» ohkasin alistunult ja asusin õpilasi klassist välja ajama. Õnneks aitas mind selle juures Czesiek ja kõik läks libedasti. Varsti oli klass tühi.

«Nüüd aga tööle!» nohises Czesiek. «Ma jooksen toon kooliteenri juurest naelad ja haamri. Zuza ja Lula aitavad meid.»

Ta jooksis klassist välja ja mina hakkasin paberit lõikama.

Ma ei jõudnud aga veel ühtegi paela välja lõigata, kui klassi astus volask Zdeb. Tal oli üks käsi taskus, teisega silus ta endal veidra naeratusega lõuga.

«Mis sa tahad?» küsisin talt karmilt

«Kuule, ole ettevaatlik, sa pole vist ammu enam kolki saanud,» läks Zdeb turri, «mulle tuleb öelda «vabandage kolleeg», sina kutsikas.»

Ma ei tahtnud temaga riidu norida.

«Palun vabandust, ma unustasin,» hammustasin endal huulde. «Kolleeg käib viimasel ajal nii harva koolis.»

«Väljas on soe,» haigutas Zdeb, «ja mul on tattninade hulgas igav. Minu koht on kümnendas, kas mõistad, väikemees.»

«Mõistan küll,» vastasin viisakalt, «see on hirmus, et teie, kolleeg, oma soliidses eas peate veel meie klassis käima.»

«See on kõik Pütagorase ja dire õelus,» krigistas Zdeb hambaid. «Alati küsivad mind siis, kui ma ei ole õppinud. Aga lõpp naljal. Mul ei ole kombeks tattninadega vadistada. Kas sina oled täna korrapidaja?»

«Jah, kolleeg.»

«KAS SA HABET AJADA OSK'AD?»

«Habet ajada?» ajasin silmad pärani.

«Täna on meie Okulusowa sünnipäev ja mul peab habe aetud olema, kas mõistad?»

«Tähendab ... ee ... teie, kolleeg, tahate, et ma teil habet ajaksin?» sain ma suuri vaevu suust välja.

«Mul ajab alati korrapidaja habet,» kehitas Zdeb õlgu. «See kuulub tema kohustuste hulka. Kas sa seda ei teadnud?»

«Ei! Czesiek ei ütelnud mulle midagi. Kas ka tema» ajas teil habet, kolleeg?»

«Muidugi ajas!» käratas Zdeb. «Ta tegi seda isegi väga osavasti. Noh, kiiremini, aeg jookseb, mis sa ootad?»

Zdeb võttis kateedris õpetajatoolil mugavalt istet ja lõi lahti ajakirja «Panoraam».

«Riistad on kateedri sahtlis,» urises Zdeb. «Vett võid võtta vaasist, kui ta ainult liiga seisnud ei ole. Noh, lase käia. Tee kähku.»

Jahmunult võtsin sahtlist habemenoa, seebi, topsi ja käterätiku ja jäin nõutult Zdebi ette seisma.

«Noh, gaas põhja,» kiirustas mind tagant Zdeb, «seo mul käterätik ümber kaela!»

Sidusin tal käterätiku ümber kaela.

«Mitte nii kõvasti! Sa kägistad mu ära!» hakkas Zdeb läkastama.

Kohendasin rätikut.

«Vesi!»

Valasin vaasist topsikusse vett. «Seep!»

Seebitasin ta sisse. «Nuga!»

Haarasin habemenoa ja hakkasin teda -kraapima.

«Stop!»

Jäin ootama.

«Mida sa jõllitad?» karjus Zdeb. «Kas sa ei näe, et nuga on nüri! Terita!»

Silmitsesin habemenuga nõutult igast kandist.

«Kuidas seda teritatakse?»

«Rihma peal! Sul on ju püksirihm?»

Võtsin rihma pükstelt maha õnnetu näoga, sest ma tundsin, et püksid vajuvad rebadele. Sikutasul neid kõrgemale. Nad libisesid jälle alla. Võtsin nad siis meeleheites jalast, sidusin rihma ukselingi külge, nagu isa teeb, ja hakkasin habemenuga teritama.

Zdeb heitis mulle «Panoraami» tagant kärsituid pilke ja kamandas lõpuks:

«Küllalt! Aja edasi!»

Tõmbasin kähku püksid jalga ja hakkasin Zdebi lõual habemenoaga manipuleerima. Äkki Zdeb võpatas. «Hulluks oled läinud?» «Mis on?»

42

«Kuidas mis? Sa lõikasid sisse, tattnina! Ma saan jälle vistrikud või sammaspooliku! Issand hoidku. . . Nii palju verd! Mis sa ootad? Vatti! Mähis! Ai... ma jooksen verest tühjaks!» oigas ta ehmunult.

Jooksin apteegikapi juurde ja võtsin sealt joodipudeli ning vatti.

«Ma kohe seon kinni, kolleeg,» kogelesin.

«Ma saan vistrikud,» oigas Zdeb.

Kastsin vatitükikese joodi sisse ja vajutasin selle talle vastu lõuga. Zdeb karjatas läbilõikavalt ja kargas toolilt, püsti.

«Oh, mu lõug! Mis sa tegid, nadikael!» «Joo ... jooditasin.»

«Mis? Jood . . . Oota sa, küll ma sinuga arved õiendan ... Oh, mu lõug . .. mu lõug!»

Vaheldumisi oiates ja ähvardades jooksis ta, lõug peos, klassist välja.

Pühkisin varrukaga otsaesist ja ohkasin kergendatult. Aga selgus, et liiga vara. Sest varsti paugatas uks ja klassi jooksis Buba. See on suur, tugev tütarlaps, peajagu minust pikem, kes kujutleb, et ta on filmitäht. Mul vajus süda saapasäärde. Jäin teda hirmuga vahtima, tema aga lähenes mulle aeglaselt, filminaeratus huulil, ja võttis mul õrnalt lõua alt kinni.

Läksin näost punaseks, aga ei julgenud end liigutada.

«Kas sina oled täna korrapidaja, tilluke Marek?» küsis ta armsalt.

Taganesin instinktiivselt.

«Olen küll. Mis sa tahad?»

«Mis sina. arvad?»

«Ma ei tea,» ja taganesin veel sammu võrra.

Volask Buba heitis käed kukla taha ja võttis sureva luige poosi.

«Tilluke Marek teeb Bubikese sõrmekestele maniküüri,» sädistas ta.

Vaatasin talle jahmunult otsa.

«Mina ja maniküüri? Oled sa hulluks läinud? Mine tüdrukute juurde!»

«Tilluke Marek ei taha väikese Bubikese vastu viisakas olla. Aga kui Bubike Marekikest väga palub?»

«Mine minema, ära eputa,» tõukasin ta pahameelega eemale. «Mis sa õige mõtled!»

43

«Nonoh, pisike, ära aja nina püsti,» tõmbus Buba solvunult sirgu, «kui äigan sulle korra. Täna on pani Oku-lusowa sünnipäev ja ma pean kihvt välja nägema.»

«Aga sa tead ju, et õpetaja ei luba küüsi lakkida,» katsusin ma end kaitsta.

«Ma ei laki neid punaseks ja läikivaks,» kehitas õlgu Buba. «See ei ole moodne. Mina lakin nad pärlmutrikarva. See ei hakka kohe silma... Ja muuseas, see ei ole sinu asi. Istu ja tee, mis kästakse.»

«Aga mina ei laki!» hüüdsin. «Kao minema. Me peame klassi ära dekoreerima. Saad aru?»

«Mis asja?» kortsutas Buba kulmu. «Ah sa tattnina!»

Ta tõukas mind otsustavalt pingi poole.

Tahtsin uksest välja lipsata, aga samal silmapilgul astus klassi raskel sammul Pumeks II, poksikindad käes. Ta heitis mulle ja Bubale. altkulmu kurja pilgu ja ütles:

«Buba, uju minema!»

Ta ütles seda tugevasti läbi nina, mis tema juures midagi head ei ennustanud.

«Kas sa ei näe, et ma teen maniküüri,» naeratas Buba ebakindlalt.

«Buba, uju minema!» kordas Pumeks II, talle otsa vaatamata, veel rohkem läbi nina, mis juba tõepoolest midagi head ei ennustanud.

Buba surus huuled kokku, võttis oma maniküüritar-bed ja loivas minema. Ukse peal pööras ta ümber ja näitas Pumeksile keelt. Aga Pumeks II ei teinud sellest väljagi. Ta seisis mu ees ja mõõtis mind pealaest jalatallani arvustava pilguga.

«Korrapidaja?»

«Just nii, kolleeg.»

«Sul ei ole kuigi arukas nägu,» venitas ta. «Kas sa ka tead, kes ma olen?» küsis ta ähvardavalt.

«Ko . . . kolleeg, te olete istumajäänud Pumeks, järgu-sportlane,» vastasin ma, tundes, kuidas mu jalad nõt-kuma löövad.

«Valejutt. Olen Pumeks Teine,» ja ta 'vaatas mind nagu kodujänest. «Olen Pumeks Teine ja erinen sel viisil oma vennast Pumeks Esimesest, kes käib üheteistkümnendas klassis ja ei kõlba mulle muuseas lähedalegi. Korda!»

«Kolleeg on Pumeks Teine. Sel viisil erinete, kolleeg, oma vennast Pumeks Esimesest, kes käib üheteistkümnendas klassis ja ei kõlba teile muuseas lähedalegi.»

«Hästi! Kas ette ütelda oskad?»

«Oskan küll, aga...»

«Ma küsin, kas sa oskad ette ütelda füsioloogilise šifri abil?»

«Loogilise . . . Ei. .. ma ei ole midagi selletaolist kuulnud.»

«Noh, pane siis tähele.» Ja Pumeks II puuris mind jälle oma härjapilguga. «Sa pead selle ära õppima. Korrapidajad ütlevad mulle alati ette minu spetsiaalse füsioloogilise šifri abil. õpi pähe signaalid. Otsaesise puudutamine tähendab «üks», nina puudutamine «kaks», lõua puudutamine «kolm», kõrva puudutamine «neli», põskede täispuhumine «viis», huulte pruntiajamine «kuus», hammaste irevile ajamine «seitse», keele näitamine «kaheksa», köhimine «üheksa», haigutamine «null», ühe käega kratsimine «lahutada», mõlema käega kratsimine «liita», rusika näitamine «korrutada», mõlema rusika näitamine «jagada» ...»

«Te teete nalja, kolleeg! Kas mina pean seda kõike tegema?» kogelesin.

«Aga kes siis? Kas püha vaim?» kortsutas Pumeks II kulmu. «Nüüd korda! Ma tahan kontrollida, kas sul jäi meelde.»

«Huuled prunti «kuus» . . . huuled prunti «kuus»,» kordasin ma ogaralt.

«Ah, ainult huuled prunti jäigi sul meelde,» vihastas Pumeks II, «tainapea! Pane tähele, ma signaliseerin!»

Ta ajas põsed puhevile, kratsis endal mõlema käega pead ja ajas siis hambad irevile,.

«Noh, mis ma tegin?» küsis ta siis.

«Ahvinägu.»

«Idioot, ma tegin aritmeetilise tehte.»

«Just nii, aritmeetilise tehte,» kordasin ma kiiresti.

Pumeks II mõõtis mind tapva pilguga.

«Ma märkasin kohe, et sa ei ole kuigi intelligentne. Aga sest ei ole midagi.» Ta pistis käe taskusse ning ulatas mulle ühe paberilehe. «Sün on signaalide nimestik. Kirjuta need endale ära ja tuubi vaheajal pähe. Kui Pütagoras mind tahvli juurde kutsub, hakkad sa pingist

signaliseerima. Aga pea meeles, kui sa eksid, jääb sinust märg plekk järele, said aru?»

«Sa .. . sain küll!»

«Noh, pea siis meeles!»

Pumeks II jõllitas mind ähvardava pilguga ja kinkis mulle ergutuseks väikese obaduse ribide vahele. Vajusin nurka hunnikusse.

Kui ma püsti tõusin, ei olnud Pumeks II enam klassis, üle ukse vaatasid aga sisse Zuza ja Lula.

«Noh, Marek, kuidas sul läheb, kohe on kell. Mis, sa ei ole veel midagi teinud?»

«Mis ma teha sain, kui need volaskid...» ja ma heitsin meeleheitliku pilgu lahtilõikamata paberile.

Õnneks tormasid samal silmapilgul sisse Czesiek ja Grzesiek. Nad hoidsid käes keppide ümber mähitud lintide rulle.

«Vaata, mis meil on»! hüüdis Czesiek. «Lindid on valmis!»

«KUST TE NAD VÄLJA KOUKISITE?»

«Laenasime seitsmendast klassist. Neil oli üleeile sünnipäev. Ma ju rääkisin sulle ... Nüüd aga läheb lahti. Hakkame tööle, varsti on kell. Ma seletan teile kohe, kuidas me teeme, tulge.» Czesiek tõmbas meid akna alla ja näitas pelargooniumipotte. «Me mähime lillepotid värvilisse krepp-paberisse ja iga poti küljest tõmbame lae all kuni ukseni lindi. Sellest tuleb imetore baldahhiin. Kas ei ole kena, mis? Nüüd kähku käed külge! Hakake potte mähkima.»

Kõik asusid vaimustusega tööle, ainult mina kõhklesin veel.

«Kas sa arvad, et see pani Okulusowale meeldib?» küsisin ma Czesiekilt.

«Kindlasti! Niisugust asja ei ole veel kusagil olnud. Ehtne luule, ausõna. Küll sa näed, Okulusowa tardub soolasambaks.»

«Mulle tundub see veidi imelik,» ütlesin mina, «jah, imelik, isegi veider. Miks peavad lindid ukse juurest pelargooniumide juurde jooksma?»

«Rumal, sa ei saa ka millestki aru,» naeratas Czesiek haletsevalt. «See tähendab, et õpetajanna südamest, kui ta klassi astub, jooksevad üle klassi kiired nagu päikesest,

meie aga, see tähendab pelargooniumid, sirgume neis kiirtes. Selles on luulet ja sügavust, vennas.»

«Kas tead, sa oled lihtsalt tore!» Ning Zuza vaatas talle imetledes otsa.

«Geniaalne mõte!»

«Noh, hakkame siis kerima,» puhkes Czesiek rahulolevalt naerma ja pani viimase poti aknalauale. «Valmis, palun väga. Nüüd aga tõmbame terve pahmaka linte üle klassi ja kinnitame ukse kohale.»

Seda öeldes ulatas ta mulle kepid nende ümber keritud lintidega.

«Noh, mida sa veel ootad? Lidu ukse alla!» hüüdis ta mulle.

Uimasena pistsin jooksma. Äkki tundsin, kuidas lindid mu peos tõmbusid pingule. Kostis sume müra ja tüdrukute läbilõikav kiljatus. Vaatasin tagasi. Lillepotid olid kõik põrandal hunnikus.

«Mis sa tegid!» karjatas Czesiek meeleheites.

«Sa ju käskisid mul joosta!»

«Aga tee peal oleksid sa pidanud nad lahti kerima! Lindid olid ju teist otsa pidi ümber lillepottide mässitud. Sa tõmbasid pelargooniumid maha. Eesel oled sa! Niisuguse idee panid nahka!»

«Mis nüüd saab?» kahetsesin ma siiralt.

«Korja muld ja potikillud kokku. Katame ajalehega kinni.»

Nohisedes korjasin pelargooniumide kurvad jäänused kokku ja pühkisin otsaesist.

«Aga mis ma lintidega peale hakkan?» küsisin siis.

«Riputame nad ukse kohale ja tõmbame ühe iga akna juurde,» vastas Czesiek pikemalt mõtlemata.

«Milleks?»

«Rumal, see tähendab, et õpfctaja süda kiirgab kiiri üle kogu maailma.»

«Ah nii.» Vaatasin teda imetlusega. Mina ei oleks iial midagi niisugust välja mõtelnud.

Me jooksime ukse juurde.

«Oota, upitame su üles,» ütles mulle Czesiek. «Andke haamer ja naelad. Aga kähku, sest kohe on kell.»

Nad upitasid mu kiirustades üles ja mina hakkasin linte ukse külge kinnitama. Kui palju ma endale selles närvilises olekus sõrme pihta tagusin, see ei ole tähtis,

sest vaadake, juhtus veel hullem asi. Äkki helises kell ja otsekohe, öelge mulle veel, et ma ei ole õnnetusehunnik, avanes uks. Need molkused andsid kohe jalgadele valu, niipea ,kui uks neid müksas, mina aga. . noh, mina... te aimate, mis minuga juhtus. Mina kukkusin ülepeakaela alla ja jäin veel lisaks lintidesse kinni ega saanud end vabaks rabelda.

Klassi astus Pütagoras. Astus sisse ja tardus mind nähes imestusest. Pani siis prillid ette ja kummardus minu kohale:

«MIS SEE SUS ON? KES SA OLED, POIS s?»

«Mina .. . ma olen korrapidaja,» kogelesin ma ennast lintidest vabastades.

«Kas nõndamoodi näeb välja" korrapidaja?» Pütagoras võttis taskupeegli ja näitas mulle mu nägu. Ma olin mullaga koos, juustes värvilise krepp-paberi tükikesed.

«Ja üldse,» hakkas Pütagoras klassis ringi vaatama, «mis maskeraad see siin on?»

«See. .. see on õpetaja Okulusowa sünnipäev,» püüdsin

48

seletada. «Me tahtsime just. .. sest. . . sest õpetaja Okulusowa süda kiirgab kiiri, meie aga. .. meie sirgume neis kiirtes ja sellepärast... gir landid.. .»

«Mida sa seal vatrad,» tõstis Pütagoras kulme, «marss oma kohale!»

Tõttasin oma kohale, Pütagoras aga kontrollis, kas kõik on klassis, ja kutsus tahvli juurde Grzesieki.

«Kirjuta, poiss,» ütles ta. «Paaki on lastud tuhat kaheksakümmend liitrit petrooleumi.. .»

Grzesiek hakkas kriiti otsima, aga kriiti ei olnud.

«Miks sa ei kirjuta, poiss?» kortsutas Pütagoras kulmu.

«Kriiti ei ole, õpetaja,» ütles Grzesiek.

«Mis kord see on!» hüüdis Pütagoras. «Korrapidaja!»

Ma jooksin tema juurde. Pütagoras pani prillid ette ja silmitses mind tülpinult.

«No muidugi... Mis sa niisugusest korrapidajast tahad ... Kus on kriit, poiss?»

«Ma ei tea,» vastasin hirmunult, «enne tundi veel oli. Nähtavasti ... nähtavasti sõi Papkiewicz selle jälle ära.»

«Mis sa seal pudrutad, poiss. Kas keegi siis kriiti sööb?»

«Papkiewicz sööb, pann professor.1»

«Papkiewicz, minu juurde,» hakkas Pütagoras nohi-sema. «Kas see on õige, et sa kriidi nahka panid, poiss?»

«Panin nahka, õpetaja,» tunnistas nutuselt Papkiewicz.

Pütagoras heitis talle jahmunud pilgu.

«Kuulmatu! Ja miks sa seda tegid?»

«Korrapidaja Piegus andis, õpetaja. Talle teeb nalja, kui ma kriiti söön.»

«See on vale,» läksin ma näost punaseks, «ta valetab . . . mina .. .»

«Sina õigustad ennast hiljem, poiss,» katkestas mind Pütagoras, mulle laitvalt otsa vaadates. Siis pöördus ta Papkiewiczi poole. «Nii et sa ütled, et Piegus andis, sina aga sõid sõnakuulelikult ära?»

«Ma ei suutnud ennast tagasi hoida, pann professor.

1 Poola koolides pöördutakse õpetaja poole «pann professor». Tõlkija.

49

Kui keegi mulle kriiti annab, ei suuda raa tagasi hoida ja söön selle ära.»

«Aga see on ju haiglane nähtus!» karjatas Püta-goras. «Papkiewicz, sa lähed arsti juurde.»

«Kuulen, pann professor.»

Papkiewicz kummardas ja läks klassist välja.

«KORRAPIDAJA!»

müristas Pütagoras. «Kas sul on tagavarakriit?» «On küll, pann professor.»

Hakkasin närviliselt kriiti otsima ja pöörasin oma taskud pahupidi. Ühest taskust kukkus välja Zdebi habemenuga ja vahupintsel. Pütagoras ajas uudishimulikult kaela õieli.

«Näita siia, poiss!»

Ulatasin talle habemeajamisriistad. Pütagoras uuris neid imestunult.

«Mis see on, poiss?»

«See on pintsel ja habemenuga, pann professor,» kogelesin vastuseks.

Pütagoras kortsutas kulmu.

«Nii et sa ajad habet, poiss?»

«Mina mitte . . . mina ainult...»

«Aga miks sul siis need riistad on, poiss?»

Ma tahtsin juba tõtt ütelda, aga tabasin Zdebi ähvardava pilgu ja kaotasin pea.

«Ma.. . ma õpin juuksuriks, pann professor,» sain kuidagimoodi suust välja.

«Või nõnda,» muigas pilkavalt Pütagoras, «ja kindlasti harjutad kaasõpilaste nahal.. . Kas sa võiksid mulle ütelda, poiss, kellel sa habet ajasid?»

Vaatasin meeleheitlikult ringi.

«Ma ajasin... ajasin habet kolleeg Zdebil.»

«Zdeb, minu juurde!» müristas Pütagoras.

Zdeb astus kateedri juurde sünge sidemes näoga.

«Kas korrapidaja ajas sul täna habet?» küsis Pütagoras.

«Ajas küll, pann professor.»

«Kuidas ta sai sul habet ajada, kui sul on nägu kinni seotud?»

«See on just habemeajamisest, pann professor.»

«Kas ta lõikas sisse?»

«Jah, pann professor.»

«Kuulmatu! Te lõikate ju üksteisel kõrid läbi. Habemenuga hullumeelsete kätes,» nohises ehmunud Pütagoras. «No küll ma teid käsile võtan. Need asjad annan teie klassijuhatajale . . . Nüüd aga kõik kohale. Tahvli juurde tulgu Pumeks!»

Pumeks II astus pingist välja. Minust möödudes pigistas ta mul valusasti ja tähendusrikkalt õlga.

«Pumeks, lahenda õpikust üheksas ülesanne,» ja Pütagoras ulatas talle raamatu.

Pumeks II luges ülesande läbi, seisis nõutult ja hakkas mulle silmi pilgutama. Ma teesklesin, et ma seda ei näe, aga Czesiek müksas mind küünarnukiga. Nii hakkasin siis füsioloogiliselt ette ütlema. Puudutasin otsaesist, nina, lõuga, näitasin keelt, näitasin rusikat, ajasin huuled prunti ja hambad irevile.

Pütagoras silmitses mind jahmunult ja kivistunult, pani siis prillid ette, otsekui ei usuks ta oma silmi, ja hüppas lõpuks kateedri tagant välja.

«Korrapidaja Piegus! Mis sinuga lahti on?»

Krapsasin püsti.

«TOO PÄEVIK!»

Vapustatuna ajasin käe lauasahtlisse. Kott Ciapusiga kukkus põrandale. Märkasin ängistusega, et Ciapuš ronib kotist välja.

«Poiss, mis see kõik tähendab? Mis sinuga lahti on?»

Tahtsin selgitada, õiendada, aga samal silmapilgul tundsin, et miski kõditab mu jalga. Hakkasin ehmatusest ühe koha peal ringi keerutama, aga ei suutnud end talitseda ... ja kukkusin naerma.

«Rahustu . . . Mis sa seal teed . . Jumala eest!» Pütagoras silmitses mind kohkunult.

Mina aga ei suutnud end talitseda ja naersin üha valjemini ja üha meeletumalt, sest Ciapuš lakkus pingi all mu paljast säärt, mina aga kardan väga kõdi. Asjata püüdsin teda jalaga eemale tõugata. Vastik koeranäss ei mõtelnudki mind rahule jätta.

«Piegus, rahustu! Võta raamatud kaasa ja lähed arsti juurde!» karjus Pütagoras.

Ikka veel naerust turtsudes sirutasin käe -ranitsa järele, aga Ciapuš jõudis minust ette. Ta haaras ham-

mastega allarippuvast rihmast kinni ja tiris ranitsa pingi alla. Sööstsin talle järele ja hakkasin teda neljakäpuli pinkide vahel taga ajama.

«Piegus, kus sa oled? Mis Piegusega juhtus? Kuhu ta kadus?» kuulsin ma Pütagorase häält.

«Ma olen siin, pann professor,» lõõtsutasin ma klassi teises otsas pingi alt välja pugedes.

Vahepeal oli Ciapuš juba kateedri ette jõudnud. Püta-goras tegi suured silmad.

«Mis see siis peab tähendama? Kust see neljajalgne siia sai? Püüdke ta kinni!» karjus ta ja-.jooksis kateedrisse.

Kõik kargasid pinkidest välja ja hakkasid kutsikat taga ajama.

«See on lubamatu, ennekuulmatu,» lõõtsutas Püta-goras. «Anna oma päevik, ma teatan su vanematele!»

Ta pistis sulepea tindipotti, aga tõmbas sealt välja ainult mingi nöörijupi, vist saapapaela.

«Mis naljad need on! Kus tint on?» vihastas ta.

Czesiek ulatas mulle tindipoti. Haarasin selle ja sööstsin kateedri poole. Ja siis kargas ärahirmutatud Ciapuš kõige tipuks mulle otse jalge alla. Prantsatasin pikali ja pillasin tindipoti puruks.

Kui ma tindisena põrandalt püsti olin tõusmas, jooksis klassi direktor, tema kannul pani Okulusowa.

«Mis kisa siin on?» hüüdis direktor. «Mis sün lahti on?»

«Klassis on ebanormaalne poiss, kolleeg direktor,» ähkis Pütagoras, «ma ei saa tundi anda.... täiesti kuulmatud lood ... Korrapidaja Piegus, selgita ise.»

Ajasin end põrandalt õnnetu näoga püsti. Mu nägu oli üleni tindiga koos ... nii paksult, et mööda põski veeresid mul mustad pisarad.

Direktor vaatas mulle ehmunult otsa.

«Mis see on? Kuidas sa välja näed, mu poiss?»

Klassijuhataja murdis meeleheites käsi.

«MAREK,

MIS

SINUGA ON?»

Ma tahtsin seletada. Tahtsin ütelda, et see ei ole minu süü ja et ma teda väga armastan, aga et elu on raske, ja

üldse . .. Kõike seda tahtsin ma öelda, aga sõnad jäid kurku kinni.

Marek laskis pea longu.,

«Noh, näete nüüd? Kas see kõik ei ole kohutav?»

«On küll kohutav, Marek,» vastasin ma imestunult, «lihtsalt uskumatu.»
«Ma teadsin, et te ei usu,» ohkas Marek, kohendas ranitsat ja hakkas kodu poole lonkima.

KOLMAS
JA KÕIGE SUUREM
SEIKLUS,
EHK
TAVALISE
POPITEGEMISE
USKUMATUD
TAGAJÄRJED
EHK
MAREK PIEGUSE KADUMINE

Meie viimasest kohtumisest oli vist möödunud umbes kuu aega, ilm oli läinud täiesti soojaks. Kogu oma vaba aja veetsid poisid tänaval. Ainult Marekit ei olnud nende hulgas. See pani mind pikapeale imestama. Lõpuks, see oli kümnendal juunil, kohtasin Czesiekit.
«Räägi mulle, kuidas Piegus elab?» küsisin temalt. «Ma ei ole teda juba tükk aega näinud.»
«Kas te siis ei tea?» ajas Czesiek silmad pärani.
«Ma ei tea midagi.»
«Juhtus õnnetus.»
«Õnnetus?» ehmusin mina. «Mis õnnetus?» «Kas te mäletate, kuidas tal kõik alati untsu läks?» «Mäletan küll, aga räägi, mis siis on juhtunud?» «Marek on kadunud.»
«Kadunud? Mis sa puhud, kuidas võib inimene ära kaduda?»
«Tema on kadunud,» ütles Czesiek kurvalt. «Kuhu?»
«Ei tea.»
«Kas miilitsale teatati?»
«Muidugi. Aga siiamaani ei šle mingeid teateid.»
«See on väga kahtlane lugu,» pomisesin. «Sa pead mulle sellest üksikasjaliselt jutustama.»
Kutsusin ta enda juurde koju ja sain teada täiesti fantastilisi asju. Ma ei tahtnud teda uskuda ja läksin Mareki vanemate poole. Pieguste perekond kinnitas kõike. Pealegi sain neilt, pann Anatol Trubalt ja tuntud sportlaselt Alekilt kuulda veel igasuguseid rabavaid täiendusi...
Sealtpeale hakkasin usinasti sündmuste käiku jäl-

gima Aga oodake, see on juba terve jutustus, ja nagu tõelist jutustust, tuleb sedagi hakata algusest peale, nn nagu oli.

Esimene peatükk

Alguses oli tavaline popitegemine. Veider jõnglane ja «halvatud» mehed. Hobusenäoga mees. Imeteod ranitsaga.

Kogu see lugu sai alguse õige kurvast sündmusest loodusteaduse tunni ajal, millest tuleks vaikida, arvesse võttes sõprust, mis meid Marekiga seob. Kuid jutt kaotaks selletõttu oma ilmekusest, pealegi ei saaks siis paljustki aru. Niisiis, tuleb häbiga tunnistada, et sel päeval, paraku, tegi Marek poppi. Võib-olla mitte päris oma süü läbi, aga fakt jääb faktiks. Poiss tegi poppi.

Põhjusi oli õige mitu. Esiteks: pärast pikemat aega kestnud külma ja vihma läks ilm nii ilusaks, et seda ei suutnud lihtsalt välja kannatada. Inimene istub klassis, vaatab läbi akna välja ja tunneb end nagu kärbes liimipaberil. Selline ilm on väga hädaohtlik. Teiseks: sel päeval pidi neljandal tunnil olema viimane matemaatika klassitöö, Marekil oli aga matemaatikas kolm käes ja ta kartis, et ta rikub selle tööga oma hinde. Ja kolmandaks: loodusteaduse tund toimus vabas õhus ja õpetaja G^ska viis kõik lapsed Lazienki parki rohelisele murule, et teha vaatlusi ja tundma õppida taimede ning loomade elu.

Kõik jooksid pargis laiali kägu ptsima, kes kukkus. Aga istumajääja Zdeb põrutas otsekohe välja, et on paras aeg ära aurata.

«Milleks me lindu ehmatame?» pomises ta. «Nowy Światil1 «Zoo» kaupluses võib meetri maa pealt kahte kägu vahtida. Üks on puuris, teine täis topitud. Ja muuseas, mis meil sest käost! Mazowiecka tänavale toodi uut kaupa. Kui me kähku teeme, siis saame veel täispuhutava paadi. Mahub tervenisti seljakotti.

1 tänav Varssavis.

Jumala eest, ma ei valeta! Kui teist igaüks paar zlotti tooks, võiksime selle ära osta.»

«Aga mis saab, kui Gaska märkab?»

«Mitte midagi... Kui vaja, ütleme, et eksisime ära.»

«Ei ta jää uskuma.»

«Noh siis. . . noh siis ütleme, et Piegus kukkus tiiki ja me pidime ta välja tõmbama, ära kuivatama ja koju viima. Piegus on pigilind, ja igaüks jääb uskuma, et ta tiiki kukkus, eks ole?»

Nagu tavaliselt, ei tulnud häist ideedest puudu. Ettevõte paistis kergesti läbiviidav ja ohutu olevat, sellepärast otsustasid kõik poisid, niipalju kui neid klassis oli, jalgadele valu anda. Tõtt öelda Marekile ei meeldinud sugugi selline karjas ärajooksmine. Ta kartis, et jääb tänu oma halvale tähele kusagil pigisse. Pealegi polnud tal lusti Zdebi jaoks täispuhutavat paati osta. Palja mõtte juures, et ta peaks vee peal olema koos sellise tüübiga, nagu seda on Zdeb, käisid tal üle ihu külmavärinad.

Aga kuidas seda seletada Zdebile ja teistele poistele? Vähe sellest, et nad ei oleks teda mõistnud, nad oleksid hakanud teda argpüksiks või millekski veel hullemaks pidama. Ei, mitte mingi hinna eest ei tohtinud suud paotada. Ja nii läkski Marek teistega koos.

Hiljem kahetses ta seda kibedasti. Sest Zdeb ei olnud sugugi unustanud seda lugu habemeajamisega ja saadud peapesu, lisaks veel seda, kuidas ta oli pidanud Püta-gorase ees häbi pärast maa alla vajuma. Ühesõnaga, neil oli omavahel kana kitkuda. Nii et kui

nad juba putket olid teinud ja 'Zdeb märkas, et Marek on ka kambas, krimpsutas ta nägu ja ütles:

«Tea miks see Piegus meil saba; jõlgub? Ma ei taha seda käpardit näha. Temaga koos ei ole mingit lõbu. Aura" ära, muidu tood meile veel õnnetuse kaela.»

Klassivennad ei lausunud musta ega valget, sest kõik kartsid Zdebi. Ainult Czesiek ja Grzesiek seisid Mareki eest.

«Kui Piegust ei taheta, siis ei tule meie ka,» ütlesid nad ja jäid seisma.

«KUI El TULE, EKS SAA ILMA KA LÄBI,»

sisistas Zdeb.

59

Ta võttis klassi sappa ja nad läksid ühele poole. Marek, Czesiek ja Grzesiek aga keerasid teisele poole.

«Olete täitsad poisid,» Marek ajas nina püsti, liigutatud niisugusest sõpruseavaldusest, «aga teil ei pruugi minuga tulla. Minge neile järele. Ärge tundke piinlikkust.»

«Ah, mis seal ikka,» kehitas Czesiek õlgu, «õieti ma ei tahtnudki nendega koos minna. Zdeb on kiidukukk ja isekas, minul aga ei ole aega ringi kolada. Suvi käes, ma pean oma jalgratta kokku panema, ta seisab mul veel pööningul, lahti võetuna.»

«Ka minul on muud paremat teha,» ütles Grzesiek. «Pidin juba ammu ühe filmi ära ilmutama ja pilte tegema. Aga kui ma koolist tulen, on vannituba alati kinni, meil elab ju viis üürnikku. Üks mees teeb endale vannitoas ilmast ilma mudavanni," ütleb, et see olevat spetsiaalne Buski muda, reuma vastu. Aga praegu ei ole seal arvatavasti kedagi, kell on ju alles kaksteist, ma lähen ilmutan oma filmi ära ja teen pildid valmis.»

Niisiis lahkusid nad üksteisest Worcelli pargis. Marek jäi üksi ega teadnud, mis peale hakata. Algul mõtles ta koju minna, aga kui talle meenus, et pann Truba harjutab sel ajal tšellot, kadus tal selleks isu. Pealegi oli emal tunniplaan teada ja ta oleks otsekohe pärima hakanud.

Sellepärast otsustas Marek, et ta esialgu koju ei lähe. Ta ostis endale pool kilo mureleid ja istus sealsamas Worcelli pargis ühe kõrvalise allee äärde pingile. Ranitsa pani ta enda kõrvale ja hakkas mureleid sööma.

Kui ta seal nõnda istus ja mureleid sõi, märkas ta üht koolipoissi, kes mööda alleed jooksis. Poiss oli väga kõhn ja kehvalt riides. Tal olid naljakad peast eemale hoiduvad kõrvad ja suured ehmunud silmad. Lõõtsutades, viimase jõupingutusega jooksis ta pingi juurde, kus Marek istus, võttis ranitsa seljast, viskas selle kergendustundega pingile, nööpis kuue lahti ja hakkas higist otsaesist pühkima. Marek silmitses teda imestunult ja märkas, et poisil on väga vanad väsinud silmad, otsekui ei olekski ta kolmeteistkümne-, vaid neljakümneaastane.

«Väga imelik poiss,» mõtles ta, «ma tunnen kõiki meie kooli poisse, aga see ei käi kindlasti meie koolis. Ta ei käi vist üheski meie rajooni koolis, sest muidu tunneksin

60

teda välimuse järgi, peaksin teda olema kohanud kas tänaval, spordivõistlustel või basseinis. Mina aga ei tunne teda üldse mitte. Näen teda esmakordselt. Ja ta ei kanna käisel ühtegi eraldusmärki. Kust ta siis siia sai ja mis ta praegusel kellaajal ranitsaga teeb? Viskab ehk poppi nagu minagi...»

«KUULE, SINA, KUS KOOLIS SA KÄID?»

küsis Marek kivi välja sülitades.

Poisike ei vastanud. Nagu ei oleks ta küsimust kuulnudki.

«Kuuled sa, kas sa oled kurt? Ma küsin sult, kus koolis sa käid?»

Poiss kehitas õlgu ... ja hakkas jälle endal käisega kaela pühkima.

«Mis sa tormasid nagu hullumeelne? Kas keegi ajas sind taga?»

«Ei ajanud mind keegi taga,» ühmas poisike ebasõbralikult ja mõõtis Marekit vaenuliku pilguga. «Mis sa siis nõnda jooksid?»

«Mis siis, kas see on keelatud või?» tõmbas tundmatu kulmud kortsu.

«Vaata mul kasakat!» ütles Marek. «Kas see sulle, igavene tedretähehunnik, ei meeldi või?»

«Nonoh, vaata ette, muidu löön su nokki,» ja Marek, kes oli auküsimuses väga hell, tõmbas käed rusikasse.

Aga enne kui ta oma ähvardust teoks sai teha, juhtus midagi ootamatut. Jõnglane sööstis pingilt püsti, otsekui oleks keegi teda nõelanud, piilus kuhugi kõrvale, haaras välkkiirelt ranitsa ja pani plehku.

Marek jäi talle jahmunult järele vahtima. Mis tal hakkas? Kas ta tema jutust tõesti niivõrd ära kohkus?

Samas märkas ta, et mööda alleed tuleb kaks meest. Nad käisid küürus teineteise kannul, käes olid neil rohmakad kindad, ehkki oli juunikuu, paremat kätt hoidsid nad kangelt ja kuidagi veidralt allapoole sirgu.

Siis vahetasid nad poosi. Nad tegid õhus mingeid arusaamatuid žeste, kummardusid teisele küljele ja tulid edasi kange vasaku käega, seda madalal hoides.

61

«HALVATUD,» mõtles Marek ja ajas imestusest suu ammuli. Ta ei olnud elu sees midagi sellesarnast näinud

Vahepeal oli imelik poiss pargiservani jõudnud ja keeras äkki nagu meeletu tagasi. Ta tahtis «halvatute; vahelt läbi joosta, kui samas kostis kohutav klirin. Poiss karjatas. Ja ka halvatud karjatasid.

Alles nüüd taipas Marek, et need mehed kandsid lihtsalt suurt aknaklaasi, mida näha ei olnud, sellepärast paistsidki nad nii veidrad. Närviline jõnglane ei olnud samuti seda tähele pannud ja tormas peaga vastu klaasi. Klaas purunes kildudeks.

Klaasissepad tõstsid kisa. Vandudes ja ähvardades asusid nad jõnglast taga ajama ja hüüdsid miilitsat appi Möödujad peatusid ja jäid uudishimulikult vahtima.

Marekil hakkas veidi ebamugav. Liiga palju rahvast oli parki kogunenud. Äkki tunneb keegi ta ära, või küsib miilits dokumente, või kõige halvemal juhul võtab teda selle

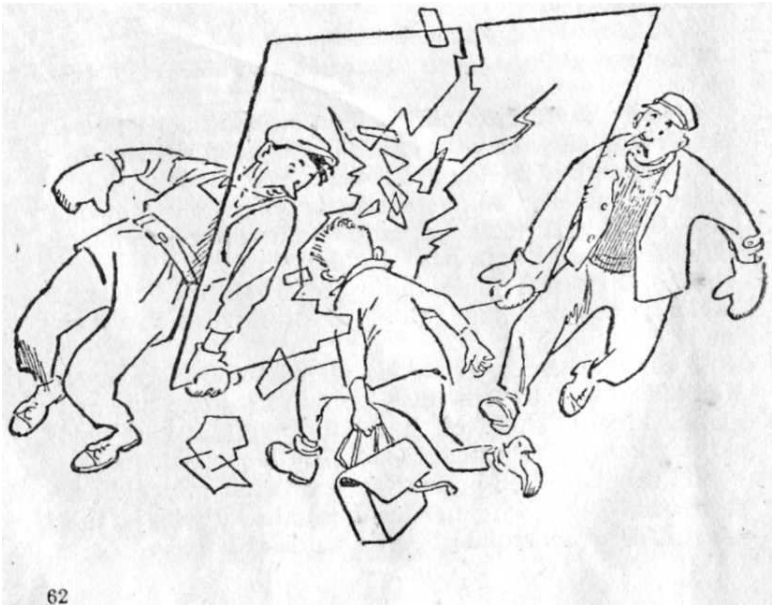

62

sündmuse tunnistajaks, ja siis saavad kõik teada, et ta kell kaksteist oli Worcelli pargis ja tegi

62

poppi. Ei, parem mitte riskeerida. Marek võttis kähku ranitsa, heitis selle selga ja hakkas alleed mööda edasi minema. On ehk kõige targem, kui ta kinno läheb. Seda enam, et ei ole mõtet, ranits seljas, ringi trampida. Pealegi oli see kuidagi raskeks läinud. Õhk oli lämmatav, nagu haudus äikest.

Marek vaatas ringi, kas keegi teda ei jälgi, ja värin käis tal läbi ihu.

Paarikümne meetri kaugusel küünitus üle tiheda jas-miinipõõsa üks pikergune teravate joontega ja tumedate prillide taha peidetud silmadega nägu.

Marek tundis, et need silmad vahivad teda uurivalt, ja hakkas uuesti värisema. Midagi ebatavalist toimub täna siin pargis, võta see närviline jõnglane, või siis need klaasissepad, ja lisaks veel kummaline tüüp põõsastes. Ta lisas sammu, vaadates aeg-ajalt tagasi.

Pikerguse hobusenäoga mees hüppas põõsast välja. Tal olid jalas ratsapüksid ja jahimehesaapad, kaelas aga rippus tal binokkel. Ta vaatas rahutult ringi, ja nähes, et inimesed vahivad klaasisseppasid, hakkas kiiresti Marekile järele tulema. Tal olid nii pikad jalad, et iga ta samm oli kolm Mareki sammu.

Marekil hakkas süda peksma. Mis ses prillipapa temast tahab? Ta jõuab üha lähemale. Ei, see ei ole õige lugu. Mis siin pikalt arutada. Parem otsekohe jalgadele valu anda.

Ja Marek pistis jooksu. Aga tunne, et hobusenäoga mees tema kannul kõnnib, ei lahkunud. Ta tundis mehe pilku oma selga puurivat.

Äkki kuulis ta, kuidas keegi hüüab:

«Poiss, pea kinni! Ära karda. Mis sa põgened? Ma tahan sulle midagi tähtsat ütelda.»

Nüüd alles ehmus Marek päris tõsiselt, ja vaatamata sellele, et ranits rõhus teda nagu tina, pühkis ta minema nagu tšempion saja meetri jooksus. Tal oli õnne. Vaevalt jõudis ta Mickiewiczi tänavale, kui sõitis ette tramm. Marek hüppas trammi peale, ehkki siit jäi koduni kõige rohkem kolmsada meetrit. Aga ta tahtis end iga hinna eest prillipapast lahti rebida.

Niipea kui ta end vaguni sees väljaspool hädaohtu tundis olevat, liibus ta näoga vastu klaasi. Ta tahtis näha, mis prillipapast saab.

63

See jõudis parajasti lõõtsutades pargiservale. Samal hetkel tõmbas konduktor kella ja tramm hakkas liikuma. Prillipapa pistis jooksma, tahtis trammi peale karata, aga ei jõudnud. Ta jäi platvormile seisma palavikuliselt ringi vahtides. Marek hingas kergendatult. Ta mõtles juba trammi etteotsa minna, kui ta äkki märkas, et prillipapal õnnestus takso kinni pidada. Mees istus välkkiirelt taksosse ja paarikümne sekundi pärast jõudis takso trammile järele.

Lähenes peatus, kus Marek pidi maha minema. Kas minna või mitte? Marek oli kahevahel. «Ma pabistan ilmaasjata, ma pabistan ilmaasjata,» rahustas ta end. «Siin on ju tänav. Igal pool inimesed! Mis ta mulle ikka teha saab. Teine asi tühjas pargis... Aga siin on ju tänav. . . Näe, seal seisab koguni miilits. Ja koduni on ainult sada meetrit.»

Tramm peatus, Marek hüppas maha ja hakkas kiirel sammul kodu poole astuma. Kui ta tagasi vaatas, käis tal jälle värin läbi ihu. Takso sõitis teispool tänavat aeglaselt tema kannul. Õnneks oli kodu üsna siinsamas. Punane ja higine, tormas ta köögiuksest sisse. «Mis sinuga on juhtunud, kuidas sa välja näed?!» hüüatas ema.

Esimesel hetkel tahtis ta kõigest jutustada, popitege-misest, imelikust jõnglasest, klaasisseppadest ja prillipapast, kes teda taga ajas, aga lõi kartma. Kui ei oleks seda popitegemist! Aga ilma selle ülestunnistamiseta ei jää ema teda üldse uskuma. Ei.. . ei, seda ta ei suuda.

«Miks sa nii vara koju tulid?» ktlsis ema kahtlustavalt.

«Õpetajanna Okulusowal on koosolek ja meid lasti kolmanda tunni järel lahti,» valetas ta. «Käisime ainult ekskursioonil Lazienki pargis.»

«Miks sul nii kohkunud nägu on?»

«Minul. . . kohkunud .. . See ainult paistab... Oi ema, meil on uued lilled aknal.»

Tehes näo, nagu nuusutaks ta lilli, vaatas ta aknas", välja. Akna all seisis prillidega mees ja puhastas prilliklaase.

Marek tõmbus instinktiivselt tagasi. «Mis sul on?» Ema silmitses teda murelikult. «Võibolla sa oled haige?»

Korraga helises kell.

64

«Ära tee lahti, ema!» karjatas Marek, ja jätnud jahmunud ema kööki, lipsas pann Truba tuppa. Allüürnik magas nagu tavaliselt sel ajal. Tekk tema voodis kerkis ühtlaselt ja kostis tasast norskamist.

Marek keeras ukse lukku ja kuulatas hetke, kõrv lingi kohal. Esikust kostis samme. Ema avas välisukse. Ta kõneles kellegagi.

«Marek, sinu juurde tuldi,» ütles ta lõpuks valjusti.

Vastuse asemel ronis Marek kapi taha. Juhul, kui asjad keerulisemaks lähevad, otsustas ta aknast välja hüpata.

Ema vajutas ukselingile.

«Marek, kas kuuled? Miks sa ust lahti ei tee?» Ema koputas valjemini.

Kloppimise peale ärganud pann Truba ajas end voodis istukile, võttis klapid peast, kuulatas hetke, ja kui koputamine kordus, ajas hommikumantli selga ning hüüdis:

«Palun!»

Link liikus üles-alla.

«Uks on lukus, pann Anatol!» kuulis ta perenaise häält.

Pann Truba kergitas imestusest kulme, sest ta oleks võinud vanduda, et ta ei olnud ust lukku pannud. Pead vangutades ajas ta tuhvlid jalga ning läks ust avama.

«Milles asi seisab?» küsis ta oma lühinägelikke silmi pilgutades, kui ta hobusenäoga meest nägi. «Kellega on mul au?» Ja ta hakkas hommikumantli taskust kobamisi prille otsima. Aga sel silmapilgul juhtus midagi imelikku. Hobusenäoga mees haaras, endal äkki lõuast kinni. «Oi, ma ei keeranud kraani kinni!» oigas ta, pööras äkki ringi, ja enne kui keegi midagi ütelda sai, tormas nagu pöörane uksest välja. Mareki ema ja pann Truba seisid viivu jahmunult. «Veider mees,» sosistas lõpuks Mareki ema, «veider mees. Nii järsku tormas minema. Kas te teda tunnete, pann Anatol? Mul jäi mulje, et ta teid nähes kohkus.»

«Ma ei näinud teda lähemalt... Ta oli nagu mingi ihuvärvi laialivalguv mass,» kogeles pann Truba, «mul ei olnud prille, ja kui mul prille ees ei ole, paistab kõik laialivalguv.»

«Ma vabandan väga, et ma teid üles äratasin, pann

65

Anatol, aga see pikk prillidega mees tahtis Marekiga kokku saada ja Marek pani end siia luku taha.»

«Tõepoolest, uks oli lukus,» kinnitas pann Truba, pilgutades oma lühinägelikke silmi. «Te ütlete, et Marek pani ta lukku... Aga kus ta on? Teda ei ole kusagil näha.»

Marek tuli kapi tagant välja.

«Marek, miks sa end selle härra eest ära peitsid? Kas sa tunned teda?» «Ei.

KUSTKOHAST?...»

«Ja ometi tahtis see härra sinuga kokku saada.» «Ta kindlasti eksis...»

«Marek, sa salgad midagi. Kas sa tõesti ei ole teda varem näinud?»

«Ainult. .. tänaval... ta istus taksosse ja .. . sõitis mulle järele.»

«Sõitis sulle järele?»

«Jah, sõitis järele, ja ma kohkusin hirmsasti, sest ma ei tunne teda ju üldse.»

«Mis sa arvad, kes see võiks olla?»

«Ma ei tea . .. Kindlasti.. . kindlasti mõni hull.»

«See on õige, see tema äkiline põgenemine oli väga imelik, aga hull ta küll ei paistnud olevat. Tal olid väga kained ja, ma ütleksin, intelligentsed silmad, kui ta korraks oma mustad prillid eest ära võttis,» arutas ema.

«Vabandage mind, ma palun väga vabandust, aga võib-olla me räägiksime sellest mõnel muul ajal, ma tahaksin magada,» köhatas pann Truba ja pani endale klapid pähe.

Marek läks koos emaga välja esikusse.

Pärast lõunat juhtus uus lugu. Nagu iga päev, jooksis Czesiek Mareki poolt läbi, et ülesannete lahendusi kontrollida. Marek võttis ranitsast vihiku ja tardus soolasambaks. Vihik oli täiesti tühi, ometi mäletas ta selgesti, et ta alles eile, kohe pärast koolist tulemist, oli sellesse kirjutanud.

«Mis on juhtunud?» küsis Czesiek Mareki kahvatut nägu nähes.

«Ei midagi... ei midagi...» kogeles Marek. Siis hakkas ta järsku ranitsas tuhnima. Uskumatu! Kõik vihikud olid tühjad, raamatud aga uued ja puhtad, otsekui raamatukauplusest toodud.

«SEE

El OLE

MINU RANITS,»

pressis ta vaevaga sõnu suust. «See kelm vahetas ta mul ära.»

«Kes?» küsis jahmunud Czesiek. «Ah, üks imelik jõnglane pargis. Kuidas ma ta nüüd üles leian!»

Teine peatükk

Mareki võigas unenägu. Anatoli öised karjed.

Sel õhtul ei tahtnud Marekil kuidagi uni tulla. Ta keeras end küljelt küljele, aga magama ei jäänud. Mõte vahetatud ranitsast ja kahtlasest prillipapast ei andnud talle rahu. Ja kui ta viimaks uinus, hakkasid teda vaevama õudsed unenäod.

Ta nägi unes, et on koolist põgenenud ja uitab suures põlismetsas, mis on tihe ja pime. Vaevalt oli ta sammu astunud, kui puude tagant hakkasid välja tulema veidrad mehed, kõik hobusenäoga ja kõigil mustad prillid ees. Nad olid imelikult küürus ja hoidsid

paremat kätt kangelt rippu. Neid oli umbes kakskümmend. Nad sammusid hanereas ja tegid Mareki ümber suure ringi, kõik nii ühte nägu, nagu kakskümmend koopiat ühest ja samast mehest. Nad tulid kord-korralt ligemale...

«Tuleb jalga lasta, asi läheb hädaohtlikuks,» mõtles Marek, aga ükskõik mis suunas ta ka ei katsunud joosta, ikka lõi ta end millegi kõva vastu ära ja kostis klaasiklirin.

Marek taganes kohkunult. Korraga kuulis ta, et keegi mängib tšellot, ja ohkas kergendatult. Siin kusagil peab vist pann Truba olema. Ta hakkas ringi vaatama ja nägi, et pann Truba lamab pingi all, kõrvaklapid peas, ja mängib unes tšellot.

«Palun teid, palun teid, ärgake üles.»

Pann Truba vaatas pingi alt välja.

«Mis on juhtunud? Kes siin on?»

«Kas te ei näe siis, me oleme sisse piiratud!» karjus Marek.

Pann Truba pilutas oma lühinägelikke silmi ja vaatas ringi.

«Sulle ainult paistis nii. Ma ei näe kedagi.» «Kuidas nii, palun vaadake.»

«Ära sega mind,» ütles pann Truba. «Ma tahan mängida.»

Ta heitis uuesti pikali ja hakkas suure poognaga keeli saagima.

Aknaklaasidega mehed tulid ikka lähemale

Pann Truba hüppas püsti ja hakkas ehmunult tšelloga nagu suure malakaga vehkima. «Püüdke nad kinni!

BANDIIDID!

APPI!

PÄÄSTKE!»

Marek kargas püsti.

Alles nüüd mõistis ta, et see oli olnud unenägu. Et ta on oma toas ja istub voodil. Aga siiski, mitte kõik ei olnud unenägu, sest pann Truba seisis tõepoolest keset tuba ja karjus ning vehkis saksofoniga. Ta oli vist äsja kabareest tulnud, sest tal oli palitu seljas ja kaabu peas.

Ka lellepoeg Alek oli ärganud. Ta istus uniselt silmi pilgutades ja vaatas pann Trubale otsa.

«Mis on, pann Anatol? Kas lõite akna sisse?»

«Päästke, appi! Vargad!» karjus pann Truba.

Lellepoeg Alek kargas ehmunult püsti ja haaras oda pihku. Samal silmapilgul jooksid tuppa Mareki isa, ema ja mõlemad õed.

«Mis siin lahti on?» hüüdis pann Piegus. «Alek, mis see siis tähendab?»

Lellepoeg Alek oli juba toibunud ja pani oda häbenedes seina najale tagasi.

«Ah, ei midagi. Pann Anatol lõi aknaruudu sisse ja mürgeldab.»

«Pann Anatol, kas teil häbi ei ole?» lausus ema nördinult.

«Rutem!» karjus pann Truba. «Helistage rutem miilitsasse. Toas olid vargad. Nad tungisid läbi akna sisse!» . «Tõepoolest, toas on mingi ifaelik lõhn,» tähendas Mareki ema. «Aga miks te arvate, et need olid vargad, kas te ei ole juhuslikult liiga palju joonud, pann Anatol?»

«Ausõna, ma nägin vargaid,» kogeles pann Truba. «Ma olin alles esikus, kui kuulsin kahtlast kobinat ja sahinat. Avasin järsku toaukse ja nägin seina ääres mehe varju.

«Seis!» karjusin ma, aga vari hüppas aknast välja ja kadus. Ma viskasin teda saapaga ja - tõstsin kära.»

69

«Oh, issand, minu saabas!» oigas lellepoeg Alek. «Kaste ei võinud siis oma saapaga visata?»

«Kuidas ma oma saapaga sain visata, kui ta oli mul jalas ja kinni nööritud.»

«Jessus, te viskasite akna katki!» sosistas ema.

«No teate, sellel ei ole praegu mingit tähtsust. Ma ju räägin, et ma nägin murdvarast.»

Pann Piegus põrnitses teda umbusklikult.

«Kas te olete kindel, pann Anatol, et te ei eksi, äkki te nägite viirastusi, siin ei ole mingeid jälgi sissemurdmisest.»

«Kinnitan teile, et ma nägin varju.»

«Tädil on õigus. Te olete liiga palju joonud,» ütles lellepoeg Alek.

«Nonoh, noormees! Palun mind mitte laimata. Te teate väga hästi, et ma ei joo põhimõtteliselt. Ma olen täiskarsklane ja alkoholi vastu võitlemise seltsi liige.»

«Seda halvem,» ütles lellepoeg Alek. «Onu ja tädi, ärge teda uskuge, see kõik viirastus pann Trubale. Ei siin olnud kedagi. Lähme parem magama, nagunii on peaaegu terve öö mokas. Ma olen üle treeninud ja ei jää magama, peale selle rääkis poiss kogu aeg unes ja vähkres voodis nagu maidel. Ja kui ma lõpuks magama jäin, pistis pann Truba kisendama. Te peate arsti juurde minema, pann Anatol.»

Pann Truba ei pidanud Alekit vastuse väärilisek.

«Muidugi oli siin varas,» ütles nüüd omalt poolt seni vaikinud Marek. «Pann Trubal on õigus, ma panin ju akna ööseks kinni, aga nüüd on see lahti.»

Alek pahvatas naerma.

«Mina tegin ta lahti.»

«Sina?»

«Mul oli kuum ja lämmatav. Ma olen üle treeninud ja ei jää magama. Ja üleüldse, kes siis juunikuus suletud aknaga magab!»

«Nii või teisiti,» ütles pann Truba, «aga ma soovitaksin teil otsemaid järele vaadata, kas midagi kadunud ei ole. Ma ajasin küll vargad minema, aga nad võisid minnes midagi kaasa võtta.»

«Ei tee viga, kui järele vaatame,» oli Mareki ema nõus.

Kõik asusid kähku tegutsema. Ainult Marek istus veel viivu voodis. Üks mõte käis tal peast läbi. Tal tõmbus

70

kananahk ihule. Ranits... Kui siia selleks sisse murti, et temalt ranits varastada? Ah, on ikka ka mõte! Miks temalt ranitsat varastada? Oleks võinud ju lihtsalt tulla ja ütelda, et ranitsad on ära vahetatud, Mareki ranits tagasi tuua, ja Marek oleks võõra ranitsa vastu andnud. Et lõplikult rahuneda, heitis Marek pilgu raamaturiiuli kolmandale riiulile, kus tal tavaliselt ranits seisis. Vaatas ja ohkas kergendatult. Ranits oli omal kohal. Ta tegi selle lahti ja vaatas, ega mõni raamat või vihik ole kadunud. Ei. Kõik olid kohal. Tuliuued raamatud ja tühjad, täiskirjutamata vihikud.

Marek pistis nad ranitsasse tagasi ja märkas alles nüüd, et vanemad teda ärevalt vahivad.

«Mis sa sealt ranitsast otsisid?» küsis isa.

«Ei midagi.»

«Sa varjad midagi meie eest, Marek.»

Isa astus lähemale, avas uudishimulikult ranitsa, vaatas sisse ja soris viivu raamatuid.

«Mis see siis tähendab? Need ei ole ju sinu raamatud. Vihikud on tühjad. Ma ei mõista mitte kui midagi.»

Marek ei saanud kauem tõde varjata ja seletas:

«Ma tulin koolist ja keerasin tee peal parki. Noh ja seal vahetati mu ranits ära.»

«ÄRA VAHETATI?!»

tõstis isa kulmud kõrgele.

. Marek jutustas, kuidas asi oli. Ta rääkis nii ranitsaga jõnglasest kui klaasisseppadest ja hobusenäoga mehest. Ainult popitegemise vaikis ta maha.

«Väga veider lugu, Marek.» Isa silmitses teda uurivalt. «Kas see on kõik tõepoolest tõsi?»

«Sina, isa, ei usu kunagi, mis ma sulle räägin.»

Isa vaatas emale otsa. i

«Jälle on ta mingi seikluse välja mõtelnud. Jälle ta luiskab,» ohkas ta...

Kolmas peatükk

Linnunäoga mees. Hajameelne Wacio toob ranitsa tagasi. Matk Mlocinysse. Kuhu kadus Marek? Pann Anatol Truba läheb sõnadelt üle tegudele.

Kui Marek järgmisel päeval koolist koju tuli, märkas ta kangi all ühte viletsalt riides, väikese linnunäoga ja aukus põskedega meest. Mees ootas, käe kõrval tuttavate näojoontega poisike, kelle pea oli kinni seotud. Marekil nakkas imestusest süda peksma. See oli ju too jõnglane Worcelli pargist. Ta oli vist kõrva veristanud, kui ta peadpidi klaasitahvlisse jooksis, ja sellepärast oli tal nüüd pea kinni seotud. Poisil olid ju niisugused peast eemale hoiduvad kõrvad, et ta kindlasti veristas neid. Poisike hoidis käes Mareki ranitsat. Kahtlemata oli ta tulnud seda tagasi tooma. Ja see linnunäoga põdur mees on tema isa.

Marek jäi seisma. Mees ja poiss astusid tema juurde. «Tere päevast, poiss!» Linnunäoga mehel oli kiunuv hääl, kusjuures ta oma hambutu suuga naeratas. «Tere päevast!»

«Sa kindlasti aimad, kes me oleme ja milleks me tulime. Minu poeg Wacio tahab sulle ranitsa tagasi anda ja eksituse pärast vabandust paluda. Ta oli eile väga kurb, kui märkas, et. on kogemata ranitsad ära. vahetanud . . . Nad on nii ühtemoodi, kindlasti ühe ja sama vabriku töö .. . kerge on eksida. Ega sa pahane ei ole?»

«Ei ole .. . ma saan aru,» pomises Marek põdura mehe viisakusest rabatuna.

«Sest vaata,» jätkas too, «me oleme vaesed, aga ausad, ja mõtlesime kohe, et sul võib nende vihikute kaotamise pärast pahandus tulla. Wacio, kallis poiss, võttis asja nii südamesse, et ei maganud öö läbi ja ei söönud terve päev midagi, nii et jäi otse silmanähtavalt kõhnemaks. Nii õrna hingega laps on ta.»

Hambutu mees silitas poisikese siilipead.

«Õrna hingega laps» nägi täna tõepoolest veel halvem välja kui eelmisel päeval. Peale sideme kõrvade ümber oli tal nägu täis värskeid siniseid muhke, mis tema haletsemisväärse väljanägemise veelgi haledamaks tegid.

Aga kui isa temalt hetkeks pilgu kõrvale pööras, tõmbas poiss vastiku lõusta ette ja näitas Marekile häbematult keelt.

«Noh, mis sa veel ootad, Wacio,» kummardus isa tema poole, «anna poisile ta ranits tagasi, tema aga annab sulle sinu oma. Eks ole, Marek?»

«Jah,» sosistas Marek, imestades, kust linnunäoga mees ta nime teab. Aga talle meenus, et vihikutel ranitsas on tema nimi ja eesnimi, nii et õieti ei olnud siin midagi imestada.

Wacio põrnitses Marekit altkulmu ja ulatas talle ranitsa niisuguse näoga, nagu tahaks ta sellega Marekile paraja vopsu anda.

«Vaata, Marek, kas midagi puudu ei ole,» käskis mees.

Marek vaatas järele: kõik oli korras — raamatud ja vihikud omal kohal ja margialbumist ei puudunud ühtegi postmarki, isegi too kõige kallim, uue neegrivaba-riigi Gaana mark oli alles.

«Tänan teid,» naeratas Marek mehele, «see on teist väga armas, et te sellepärast nii palju vaeva nägite. Palun võtke, see on teie poja ranits.»

Vanamees võttis ranitsa ja ilma et oleks sinna sissegi vaadanud, surus Marekil kätt.

«Vabanda veel kord ja ära meid paha sõnaga meelde tuleta, need ranitsad on tõesti omavahel väga sarnased.»

«Seda küll. Nad on täiesti ühesugused. Kindlasti ühes ja samas vabrikus tehtud.»

Marek oli nii rõõmus, et isegi naeratas sellele vastikule poisile, too aga jäi endiselt pahuraks ja tigedaks.

*

Õnneks ei suutnud see Mareki tuju rikkuda. Ta lippas ranitsaga vehkides koju. Ta ei oleks uskunud, et kõik nii õnnelikult ja kiiresti lõpeb. Oli vist tõepoolest nii, et see murdvaras lihtsalt viirastus pann Trubale. Kunstiini-mestel on ülevoolav kujutlusvõime. Ei olnud mingit sissemurdmist. Ja kui oligi, siis ei ole sellel midagi ühist ranitsaga. Ranits oli ju puutumata jäänud. Sellest ei olnud midagi kadunud. Et tal üldse niisugune mõte võis tekkida ja teda piinata! Kõik sellepärast,-et tal ei olnud südametunnistus puhas. Korraga meenus talle

jälle too hobusenäoga loikam. Miks ta teda taga ajas? Miks ta teda luuras? Mis siis, kui ta äkki tema toas oli. kui pann Truba teda nägi, kui ta läbi akna hüppas? Kahju, et ta sellest linnunäoga vanamehele ei rääkinud. Võib-olla oleks midagi selgunud, võib-olla tunneb ta prillidega meest. Ja ka sissemurdmisest oleks pidanud rääkima. Huvitav, mis ta selle peale oleks ütelnud?

Marek vaatas tagasi, aga vanameest ei olnud enam kusagil näha.

Pärast lõunat jutustas Marek kõigest sellest Czesiekile Tema ees ei olnud tal iial saladusi, sellepärast jutustas ta Czesiekile kõik, nagu oli. Ja ta tegi vist hästi. Otsekohe läks tal kergemaks. Czesiek ütles, et ei ole vaja seda nii südamesse võtta, et see kõik tuleb närvidest. Kooliaasta lõpul on alati nii. .. Ka tema ise näeb igas tühjas-tähjas tonti.

«Närvid ja üleväsimus,» lohutas ta. Ja võttis Mareki kaasa Mlocinysse, sest seal oli üks tegelane, kellel oli juhuslikult müüa piirituslamp, Marek ja Czesiek kavatsesid aga suvevaheajal teha jalgrattamatka Mazuritesse ja omal käel natuke ringi kolada. Niisugune lamp kuluks neiie siis marjaks ära.

Kui nad tagasi jõudsid, oli juba pime. Nad lahkusid nagu tavaliselt Czesieki maja juures, sest Czesiek elas lähemal, leppinud kokku, et Marek kombineerib homme tädi Doralt denaturaatpiiritust. Tädi Doral oli seda külluses, sest ta kasutas seda alati desinfektsiooniks.

«Pea siis meeles!^ hüüdis talle järele Czesiek.

«Saab tehtud!» hüüdis Marek ja keeras ümber nurga

Kell oli juba üheksa, aga Marekit oodati kodus ikka veel õhtusöögile. Ema vaatas murelikult aknast välja, isa aga kõndis edasi-tagasi ja hõõrus närviliselt käsi.

«Ma ju ütlesin, et see poiss varjab midagi. Küllap ta sai eile jälle millegagi hakkama.»

«Jah, terve päev käis ta imeliku näoga ringi,» pomises Mareki ema.

«Ms annan pea, et ta laskis eile tunnist jalga. Kui ta igasugust mõttetut jama hakkab ajama, siis tähendab

see, et ta on jälle mingi supi keetnud. Kuhu ta õieti sõitis?»

«Neil on mingid oma saladused. Kohe pärast lõunat võttis ta jalgratta ja sõitis Czesieki poole ja ei ole siiamaani välja ilmunud. Kus ta küll võiks ümber hulkuda?»

«Kindlasti on süüdi halvad sõbrad,» ütles pann Piegus.

*Kui sa sanatooriumis olid, läks ta lausa pööraseks.
Mäletad seda armatuuri ja pann Truba purukstallatud
tšellot?»

«Või kui ta korteri kirpe täis ajas,» ohkas ema. «Ja siis need tembud koolis klassijuhataja sünnipäeval? Kui häbi mul oli!»

«Ära seda mulle meelde tuleta,» katkestas teda isa, «see oli kole.»

«Czesiek veab teda igale poole. Igavene võrukael! Nüüd mässavad nad jalgratastega. Jumal teab, kuhu nad sõitsid,» ohkas ema.

«Praegu on igal pool hädaohtlik. Igal pool ehitatakse, veoautod ... bussid,» lisas isa.

«Ja need hullud mootorratturid.»

Nii vestlesid Mareki vanemad, aga tõtt öelda nad ei uskunud, et nende pojaga on midagi juhtunud. Ja lõpuks istusid nad ilma temata lauda, sest lellepoeg Alek vaatas ühtelugu näljase näoga üle köögiukse, tüdrukud aga olid väga unised. Kardeti, et nad jäävad laua taha magama.

Õhtust söödi vaikides, pärast õhtusööki tõusid kõik kohe lauast. Lellepoeg Alek läks oma tuppa, tütarlapsed kadusid magamistuppa. Isa võttis kätte «Expressi» ja katsus lugeda.

Alles kui kell kümme lõi,.varises see näilik rahu kokku. Isa viskas ajalehe kõrvale. Ema katkestas järsku nõudepesemise.

«Ei ... enam ma ei suuda!» hüüdis ta. «Sel kellaajal ei ole ta veel kunagi väljas olnud. Tymoteusz, sa pead midagi ette võtma.»

«Ma lähen otsin selle Czesieki üles,» otsustas isa.

Ta pani kaabu pähe ja läks Deszczowa tänavale, kus Czesiek elas.

Czesiek oli Mareki isa nähes väga imestunud.

«Mis on juhtunud?» ajas ta silmad pärani.
75
«Marek ei ole veel koju tulnud.»
«Ei ole koju tulnud? Võimatu!»
«Kas sa ei tea, mis temaga võis juhtuda?»
«Ei tea.»
«Te käisite koos jalgrattaga sõitmas...»
«Me käisime koos Mlocinys, aga...»
«Millal te tagasi jõudsite?»
«Kell kaheksa, kõige rohkem viis minutit kaheksa läbi.»
«Kas sa vaatasid kella?»
«Ei vaadanud, aga kui ma koju jõudsin, tulid raadiost parajasti õhtused päevauudised.» «Kus te lahku läksite?»
«Meie maja ees. Ma nägin, kuidas ta kodu poole sõitma hakkas.»
«Ja pärast seda ei ole sa teda näinud?»
«E 1.»
Mareki isa ei küsinud enam midagi ja läks otsekohe miilitsasse.

«Ärge muretsege,» ütles korrapidajaohvitser. «Poiss tuleb kindlasti varsti koju, see linnaosa on rahulik.»
«Aga mis temaga juhtuda võis, miks teda siiani näha ei ole?»
«Mängib kusagil. Vanemad ei tunne nüüdsel ajal oma lapsi. Kindlasti kohtas mõnda klassivenda ja sõitis tema poole.»
«Siiani ei ole ta seda kunagi teinud,» sosistas isa. «See ei ütle veel midagi. Ükskord pidi ta seda ikkagi tegema.»
«Pidi?»
«Nojah, iga poisiga juhtub, et ta teeb midagi imelikku, mida keegi temast ei ole oodanud. Te ju ütlete, et tal on halvad sõbrad.»
«Võib oletada.»
«Nii et ei maksa imestada, kui ta juhtub korra hiljem koju tulema. Lapsevanematel on hullemaid muresid.»
«Aga... võib-olla juhtus temaga mingi õnnetus?» tundis Mareki isa ikka veel rahutust.
76
«Ma ei usu. Üldiselt teatatakse meile kõigist õnnetusjuhtumitest, praegu aga ei ole meile ühtegi sellekohast teadet tulnud.»
«Aga kui äkki sellest juhtumist ei teatatud? Kui näiteks ... näiteks see, kes teda ...»
«Te arvate, et autojuht, kes teda riivas või temast üle sõitis, võis ta otsekohe haiglasse viia?» küsis militsionäär. «Jah, muidugi, seda juhtub vahel, aga sel puhul teatatakse meile haiglast. Ainult et niisugusel korral jõuab teade meieni mõninga hilinemisega ...»
«Ah nii...»
«Jah, hilinemisega. Nii et kui teil on kahtlus, et temaga on midagi juhtunud, helistage haiglatesse. Võibolla leiate ta sealt.»
«Ja kui ei leia ...»
«Siis helistage, palun, meile. Hakkame teda otsima.» Militsionäär surus mureliku isa kätt. «Ärge kaotage lootust. Kes teab, võib-olla ootab see uljaspea teid juba kodus.»

Pann Piegus pöördus koju salalootusega, mida leitnant oli talle sisendanud, aga teda tabas pettumus. Marek ei olnud veel koju tulnud.

«Kindlasti on temaga mingi õnnetus juhtunud,» ütles ema väriseva häälega ja pühkis silmi.

Isa võttis vaikides telefoniraamatu.

«Mis sa tahad teha, Tymoteusz?» küsis ema.

«Helistan haiglatesse.»

«Kas sa usud, et ta on tõesti.. . auto alla jäänud?» Ema haaras tal käest.

«Ei, ma ei usu,» isa silitas tal peopesa, «ma ... ainult niisama . .. Kästi helistada.» * ,

. Nad helistasid poole ööni kõikidesse haiglatesse ja esmaabipunktidesse.

Lõpuks pani isa toru hargile ja sulges telefoniraamatu.

«Teda ei ole kusagil... Tähendab liiklusõnnetust ei ole temaga vist juhtunud.»

Aga sellest ei hakanud neil kergem.

«Ta ei pruugigi tingimata haiglas või esmaabipunktis olla,» ütles nukralt lellepoeg Alek. «Autojuht, kes temast üle ajas, võis kohkuda ja laiba ära peita.»

«Alek!» karjatas Mareki ema, «kuidas sa võid ... nii rääkida!»

«Ma ju ei ütle, et see nii on, ma ainult mõtlen kõvasti.»

«Siis aruta vaikselt.» Alek laskis pea norgu.

«Ma ei näe muud väljapääsu,» ütles isa tasakesi, «tuleb miilitsasse helistada.» Ja valis jaoskonna numbri.

Jaoskonnast öeldi, et alustatakse otsimist, ja lubati helistada niipea, kui Mareki kohta midagi teada saadakse. Pieguste majas ei maganud sel ööl keegi, aga telefon vaikis kangekaelselt hommikuni.

*

Nagu tavaliselt tuli pann Truba kabareest koju kell kaks ja imestas, et keegi ei maga. Kui talle õnnetusest jutustati, ei suutnud ta algul jahmatusest sõnagi lausuda. Siis langes ta toolile ja kattis näo kätega.

«Ta oli nii hea poiss... nii hea poiss,» kordas ta sosinal, «kuigi kõik temast alati aru ei saanud. Sest ta oli niisugune pigilind, et alati, kui ta head tahtis teha. pöördus kõik tema vastu.»

«Te räägite nagu surnust,» hakkas Mareki ema nuuksuma.

Pann Truba jäi vait, aga ei suutnud rahuneda. Ta hüppas toolilt püsti ja hakkas toas edasi-tagasi käima Ta võttis ärritusehoos aeg-ajalt vurrud eest ja pani nad jälle tagasi.

«See on hirmus . .. see on kohutav,» ütles ta äkki pann Pieguse ette seisma jäädes. «Ma kardan, et ta on langenud mingisse õudsesse afääri, ta on ju halva tähe all sündinud. Kõige hullem, et see on eelkõige meie süü.»

«Meie?!» karjatas pann Piegus.

«Me olime väga tuimad. Marek jutustas ju meile, mis juhtus Worcelli pargis.»

«Te mõtlete, et sellel ranitsalool on mingi side...» katkestas teda ägedalt isa.

«Kui see kõik oli nii, nagu Marek rääkis, kui tuletame meelde prillidega hobusenägu, kes teda taga ajas, ja

korterisse sissemurdmist, siis muutub lugu tegelikult väga kahtlaseks.» «Te usute, et. . .»

«Need kõik olid hoiatavad ended,» ajas pann Truba sõrme püsti, «aga kahjuks meie ei arvestanud neid.»

Pann Truba hakkas jälle toas edasi-tagasi käima ega suutnud rahuneda. Tema kannul kõndis Mareki isa. Nii käisid nad umbes tund aega.

Lõpuks võttis pann Truba tšello ja hakkas mängima väga kurvalt, minooris. Tšello nuttis, kaebas ja nuuksus nagu inimene.

«Jätke ometi järele,» pahvatas äkki Mareki ema, pisarad silmis, «kas te ei saa aru, mis meeleolus me oleme, see muusika mõjub meile raskelt.»

Pann Truba pani tšello kasti ja lõi kaane raksatades kinni, nagu oleks see kirst ja mitte tšellokast.

«Teil on õigus,» pöördus ta Mareki ema poole, «praegu ei ole mängimise aeg, tuleb tegutseda. Mina kui aktiivne inimene olen otsustanud tegutsema hakata.»

«Mis te kavatsete ette võtta?» küsisid vanemad, keda pann Anatoli otsusekindel näoilme ärevusse ajas.

«Ma lähen oma sõpra Marekit otsima.»

«KUST ?»

«Igalt poolt. Ei tohi, käed süles, oodata. Tuleb tegutseda. Tuleb kõik vahendid ära proovida.» «Mis te saate teha? ...»

«Ma teen kõik, mis on minu võimuses,» ütles pann Truba rahulikult. Murest murtud vanemad vaatasid talle lootusega

otsa.

«Tänan teid,» surus isa tal kätt, «te olete tubli mees, pann Anatol, meil on väga kahju, et me eile teie head tahet küllaldaselt ei hinnanuti.. . Aga, ma palun teid, ärge seadke end hädaohtu ... Aitab, kui juba miilits ...»

Vastuseks pann Truba ainult naeratas, ja surunud' kõigil kätt, lahkus majast.

Neljas peatükk

Must jalgratas Visla kaldal. Leitnant Proti hüpotees. Detektiiv Hippollit Kwass. Kes manipuleeris muukraudadcga? Palderjani saladus. Aleki ülestunnistus.

Kell seitse hommikul ilmus Pieguste korterisse Cze-siek.

«Kas Marek on tagasi?» küsis ta lävelt. Mareki vanemad ei vastanud.

«Kas ei ole mingeid teateid?»

«Ei mingeid,» ütles kurvalt Mareki isa.

Czesiek vaatas talle ehmunult otsa.

«Ta siis on tõepoolest kadunud?» -

Samal silmapilgul helises telefon. Kõik sööstsid aparaadi juurde. Helistati miilitsast. Visla kaldalt Gdanski kai lähedalt oli leitud meeste-spordijalgratas «Baltyk» ja Mareki isa kutsuti jõemiilitsasse vaatama, kas see ei ole juhuslikult Mareki jalgratas.

«Kuidas ma ta ära tunnen,» ütles närviline pann Pie-gus naisele. «Niisuguseid jalgrattaid on Varssavis tuhandeid, mina aga ei mäleta isegi, mis värvi Mareki jalgratas oli. Võib-olla ehk sina...»

«Ma tean ainult, et tal oli must jalgratas,» ütles ema.

«Vähemalt pooled jalgrattad on mustad. Võib-olla tunned sina ära?» küsis Mareki isa Czesiekilt.

«Ma ei tea, võib-olla tunnen ka... Ma tean, et tal puudus tagumise ratta ventiilil kapsel ja kahvel oli paremalt poolt kriimustatud, sest ükskord me sõitsime puu otsa. Peale selle ... peale selle ... on mul meeles, et esimese ratta sisekummil oli ümmargune punane paik, sest ma ise aitasin Marekil parandada, kui kumm lõhki läks.»

«Jah, see on kahtlemata Mareki jalgratas,» ütles Czesiek, kui oli jõemiilitsas «Baltyki» marki sõiduriista üle vaadanud. Ta tahtis veel midagi ütelda, aga märkas, et pann Pieguse nägu on veel kahvatumaks tõmmanud, ja jäi vait.

«Kus te selle jalgratta leidsite?» küsis pann Piegus vaikselt. Leitnant kõhkles viivu. «Visla kaldalt, Gdanski kai lähedalt.» Pann Piegus peitis näo kätesse. «Issand ... issand ...» sosistas ta.

«Ei maksa siis kohe kõige halvemat mõtelda, kodanik,» püüdis ohvitser teda rahustada. «Küll ta üles leitakse.»

«Paistab, et on ... on selge ... mis temaga on juhtunud,» lausus pann Piegus oma punetavaid silmi tõstes.

«See on alles esimene jälg,» ruttas leitnant teda lohutama, «ja see ei tõenda veel midagi... Võib-olla jalgratas varastati ära ... või siis...» Leitnant lõi kõhklema.

«Palun lõpetage oma mõte.» Pann Piegus silmitses teda pinevusega.

«Või siis jäeti meelega sinna, jälgede segamiseks, nagu oleks poiss uppunud.»

«Arvate?»

«See on väga tõenäoline. Mina isiklikult ei usu, et poiss sinna ujuma läks. Me oleksime süs ka riided leidnud. Aga riideid ei ole. Pealegi, kuidas võis talle pähe tulla mõte pimedas niisugusesse kohta ujuma minna!»

«Ta oli tuulepea, te ei tundnud teda.»

«Ei, see ei ole tõenäoline,» vangutas militsionäär pead. «Mind huvitavad rohkem painutatud kodarad.»

«Kas te arvate, et see on õnnetuse tagajärg?»

«Ei, kui jalgrattast oleks üle sõidetud, oleks sellel muid, tõsisemaid vigastusi. Painutatud kodarad viitavad ainult ühele asjaolule. Jalgv.ias oli ülemäära koormatud.» ' '

«KOORMATUD?»

«Kas on sellega sõitnud mõni väga raske mees või on sellega veetud mingit rasket koormat. Suuremad kivid hakkasid läbi õhukummi lööma, mis põhjustas kodarate paindumise ja rattapöidade mõningase kujumuutuse.»

«Niisugusel juhul...»

«Niisugusel juhul on kahtlane, et sel jalgrattal eile teie poeg sõitis. Kui palju ta kaalub?»

81

«NELIKÜMMEND KILO.»

«See on oluline fakt. Meie spetsialistide arvutuse järgi oli jalgratas koormatud üle saja kilose raskusega. »

«Aga kuidas te siis poisi kadumist seletate?»

Militsionäär trummeldas sõrmedega laual.

«See on väga imelik lugu,» sõnas ta vastumeelselt «Raske on selle kohta midagi kindlat ütelda .. .»

«Aga teil on võib-olla mõni hüpotees?»

«Muidugi .. . meil on üks hüpotees, aga see põhineb ainult oletustel. Vaadake ...» Militsionäär vaatas rahutult õnnetu isa kahvatut nägu.

Ta tõusis püsti ja võttis koduapteegist väikese pudeli

ja lusika.

«Miks te edasi ei räägi?» küsis pann Piegus. «Otsekohe, aga tingimusel, et te enne igaks juhuks lusikatäie seda vedelikku jooksite ...» «Mis see on?»

«Vahend närvide rahustamiseks.» Pann Piegus neelas alla lusikatäie magusat värvitut mikstuuri.

«Niisiis, väga võimalik, et poiss on röövitud.» lõpetas militsionäär lause. Tekkis hetkeline vaikus.

Ei tea, kas vaene isa oleks närverahustava mikstuurita seda õudset hüpoteesi nii rahulikult suutnud taluda.

Ta vaatas viivu militsionäärile pärani silmi otsa.

«Mis alusel...» kogeles ta siis, «mis alusel te seda oletate...»

«Kõik tunnistavad, et poiss oli juba mitu päeva rahutu, et tal olid mingid kahtlused ... et ta kartis, et keegi teda jälitab. Peale selle faktid. Rahutust tekitavad faktid. Tal vaheta-takse ranits ära . .. siis

82

külastab teda mingi kahtlane tüüp... lõpuks murrab keegi korterisse sisse ... siis äkki tagastatakse ranits ...»

«Te räägite sedasama, mis meie allüürnik pann Anatol Truba.»

«Nagu näha ... on sellel pannil kriminoloogilist annet,» vastas leitnant naeratades.

«Aga mis eesmärgiga võidi mu poeg röövida? Väljaostmisest ei saa ju juttugi olla, kõik teavad, et me ei ole jõukad.»

«Te esitasite põhiküsimuse,» ütles leitnant Prot, «kui jälitusorganid sellele küsimusele oskaksid vastata, oleks, asi varsti lahendatud. Motiiv. See ongi kogu loos ähmane. Motiiv.»

«Praegu te siis ei tea? ...»

«Asja uuritakse,» vastas leitnant Prot ametlikul toonil, andes mõista, et jutuajamine on lõpetatud.

Aga isa ahastavat nägu nähes lisas ta leebemalt: «Uskuge, et kõik lõpeb hästi. Teeme kõik, mis meie võimuses.»

Paraku ei suutnud see kinnitus õnnetuid vanemaid rahustada. Majas valitses masendus, mis ulatus meeleheite viimase piirini.

Lisaks kadus teadmata kuhu pann Truba. Temast ei olnud ühtegi teadet alates kella kolmest öösel, kui ta poisi otsinguile oli läinud. Ta ei ilmunud hommikueinele, mida ta sõi kell kümme. Ka kell üksteist, kui ta tavaliselt tšellol harjutama hakkas, valitses toas täielik vaikus.

Lõpuks ilmus ta koju kell kaksteist, tõsi küll, ilma Marekita, aga selle eest pann C^duuriga.

Nagu tavaliselt peen ja. lõhnav pann Ceduur esitas sissejuhatuseks poisi vanemaile oma kaastundeavaldused.

«Vaene piccolo bambino, olen sügavasti vapustatud, una storia misteriosaTa oli nii armas poiss, ehkki veidi tõrges. . . Aga olge rahulikud, me ei jäta sõpru hädas maha... Siin on oivaline mees, uomo perfetto 2,

' Salajane lugu (it k.). Tõlkija.

2 Täiuslik inimene (it. k.). Tõlkija.

kes hakkab tegelema selle asjaga ja viib ta võiduka lõpuni...» Pann Ceduur keeras ringi ja tardus äkki paigale.

«Kus ta siis on?»

«Ta käis meil kogu aeg kannul,» ütles pann Truba.

Kahjuks ei olnud esikus kedagi. Pann Ceduur avas järsu rapsuga esikuukse. Ja siis silmasid kõik väikest aetud habeme ja ümmarguste punaste põskedega meest, kelle pea oli .paljas nagu kaalikas ja kes seisis lävel ning heasüdamlikult naeratas.

«See ta on . ..» ohkas pann Ceduur kergendatult. «Mis te siin tegite, maestro?».

«Uurisin selle ukse lukku, kuna mul selleks võimalus avanes.»

«Ja mis te avastasite?»

«Seda ust on muukrauaga avatud,» vastas mehike, «ust on muukrauaga avatud, ja seda korduvalt.»

«Muukrauaga? Võimatu!» hüüatas Mareki isa. «Aga kes te üldse olete?»

«Esitle mind, sõber,» pöördus nüüd mehike pann Ceduuri poole.

«Oh, vabandust... Ma olin meistri avastusest nii üllatatud, et unustasin. Te lubate. See on uomo per-fetto, kõige suurem kaasaegne detektiiv maestro Hippol-lit Kwass.»

«Väga rõõmustav,» vastas Mareki ema üllatunult, «kuigi...»

«Kuigi,» jätkas hämmeldunud isa, «me ei ole teist siiamaani kuulnud.»

«Detektiiv Hippollit Kwass on praegu puhkusel ja tegeleb vaid korreograafilise kunstiga,» selgitas tõtlikult pann Ceduur «r» tähte põristades.

«Aa... Mul tuleb meelde,» hüüatas lellepoeg Alek» «teie vist paljastasite «Sparta» klubis treeningsussi saladuse? Kuidas ma rõõmustan, pann Hipolit, et tohin teie kätt suruda.»

Lellepoeg Alek raputas detektiivi kätt.

«Sõber, sa hääldad valesti mu nime,» tähendas detektiiv Kwass. «Minu nimes on kaks «p-d» ja kaks «1-i».»

«Vabandage ... Aga ma ei ole niisugust nime kuulnud.»

«Tõepoolest, mu sõber, ükski teine ei kanna niisugust

nime, aga mina pidin olukorra sunnil vahetama nime ja eesnime.»

«Kes võis teid selleks sundida?»

«Kolmsada kakskümmend kaheksa Hipolit Kwassi. Nii palju elas neid meie maal veel mõni aasta tagasi. Siis, kui ma intensiivselt detektiiviametiga tegelesin.»

«Ma ei saa aru.»

«Detektiivi leib on raske, mis siis veel minust, kuulsast detektiivist rääkida, mu poiss. Kui ajalehed hakkasid minust kirjutama, bandiidid mu elu kallale kippuma, naised mind jumaldama ja noored mulle kirju kirjutama, tõusis pöörane segadus, sest vaata, kallis noormees, mina oskan nahka vahetada nagu kindaid, ja sellepärast kirjutasid lehed kolmesaja kahekümne kaheksast Hipolit Kwasist, bandiidid tungisid kallale kolmesaja kahekümne kaheksale Hipolit Kwasile, naised jumaldasid kolmesada kahtekümmend kaheksat Hipolit Kwasi, ja noored kirjutasid kolmesaja kahekümne kaheksale Hipolit Kwasile, kes sel ajal meie maal elasid, sest keegi ei teadnud, kes neist kolmesaja kahekümne kaheksast Hipolit Kwasist on kuulus detektiiv.

Sellepärast ei ole midagi imestada, kui need jumala süütud kolmsada kakskümmend kaheksa Hipolit Kwasi, kes sel ajal meie maal elasid, kära tõstsid ja minu tegevuse vastu protesti avaldasid, sest minu tegevus tõi neile kaela igasuguseid ootamatusi ja pahandusi ja isegi hädaohte. Lõpuks pidin ma rahu jaluleseadmiseks oma ees- ja priinimele mõned tähed lisama ja sestpeale hüütakse mind, kallis sõber, ainult Hippollit Kwass.»

Lellepoeg Alek tahtis veel midagi küsida, aga detektiiv Kwass oli juba tööle asunud ja uuris parajasti põhjalikult akent.

«Kas miilits on siin juba töötanud?» küsis ta.

«Jah,» noogutas Mareki ema pead. «Täna hommikul, kui mu mees jaoskonnas oli, sõitis ette terve meeskond kriminalistikaspetse. Nad puistasid akna mingi pulbriga üle, uurisid seda, pildistasid ja otsisid siis midagi aiast.»

«Ma näen,» sõnas Hippollit Kwass. «Aga see oli tühi töö. Kui teil on meeles, siis oli tol ööl kõva torm, mis kõik jäljed akna alt ja teerajalt ära pühkis... Ja mis

aknasse puutub. . . siis pühkisite teie ise sealt jäljed ära ... Kui ma ei eksi, panite te akna kinni kohe pärast varga põgenemist.»

«Jah, seda küll,» ütles Mareki ema, «me ei uskunud, et see oli varas, aga üldiselt me muidugi kohkusime.»

«Noh ja vihma sadas ka,» märkis Hippollit Kwass.

«JAH, SADAS VIHMA JA PUHUS KÕVA T U U L»

«Ja aknalaud oli kahtlemata märg ja te pühkisite selle kuivaks nagu korralik perenaine kunagi.»

«Jah. Teil on õigus. Et aken oli tol ööl lahti, siis oli terve aknalaud ja isegi toapõrand akna all märjaks sadanud. Nii et ma pidin aknalaua ja põranda kuivaks pühkima, ja siis kutsusime klaasissepa, kes uue akna-ruudu ette pani, sest pann Surma viskas saapaga akna sisse, klaasissepp tallas ka ja jättis jälgi ja pärast teda tuli terve aken puhtaks pesta.»

«Nii,» ohkas Hippollit Kwass, «seda ma kartsin. Vähe on neid, kes oskavad jälgi hoida. Aken on kaks korda üle pestud, nii et siia ei ole jäänud ühtegi näpujälge. See teeb asja keeruliseks. Ma kahtlen, kas miilits siin nüüd midagi teha oskab. Pealegi tegutseb suurem osa kurjategijaid kinnastes ega jäta mingeid jälgi.»

«Mis me siis nüüd teeme?» küsis Alek tusaselt. •

«Mis siis ikka, katsume mõne teise nõu leida, mu poiss. Seda ei juhtu esmakordselt. Selle-eest on korteriukse lukul väga huvitavad muukrauajäljed...»

«MUUKRAUAJÄLJED?» kahvatas Alek.

«Jah, muukrauajäljed ... mis vihjab sellele, et varas võis ukse kaudu sisse tungida, võis ukse kaudu sisse tungida, mu sõber ... Ja seda korduvalt.»

«Korduvalt?» ehmus nüüd Mareki ema.

«Korduvalt. Sellest annavad tunnistust täkked, kriimud ja mõlgid lukul... väga vanad, üsna vanad ... värskemad ja üsna värsked. Nii see on, mu armsad. Teie korterit on külastanud vargad, kes on kasutanud muukrauda.» Hippollit Kwassi silmad välkusid pahaendeliselt.

«Muukrauaga . . . korduvalt. .. Oh, see on hirmus!» Ja Mareki ema toetas end vapustatult mehe käsivarrele.

86

«Paraku küll.. . Mis aga mind imestama paneb, see on stiil. Kas tõesti on silmapiirile ilmunud mõni uus, mulle veel tundmatu sissemurdja?» jätkas Hippollit Kwass, silmitsedes läbi suurendusklaasi kriimustusi lukul. «See siin ei meenuta ühegi mulle tuntud murdvarga stiili. Oleks väga kurb, kui asjasse on segatud mõni uus, senitundmatu murdvaras.»

«Kas see on siis võimalik, pann Hippollit?» küsis kurvalt Ceduur. «Te ju tundsite neid, maestro mio, kõiki ilma erandita.»

«Elu läheb edasi, sõber, mina aga, nagu sa tead, olen juba mitu aastat pensionil ja olen end jäägitult koreo-graafiakunstile pühendanud. Selle aja jooksul on võinud esile kerkida mõni uus murdvaras. Aga ei maksa asjade käigust ette rutata... Kõigepealt teeme kindlaks veel ühe tähtsa asja. Tohutult tähtsa asja, ma ütleksin, määrava tähtsusega asja. Pann Anatol, ma tahaksin teile ühe väikese küsimuse esitada.»

«Ma kuulan teid.»

«Kõigepealt lähme sisse ... see tähendab teie tuppa,» ütles detektiiv Kwass, pistes suurendusklaasi taskusse

Kui nad toas olid, palus detektiiv pann Trubat istet võtta, mõtteid keskendada, ise aga avas oma väikese kohvri ja võttis sealt välja peotäie hermeetilise korgiga suletud väikesi pudelikesi.

«Te väidate ja kinnitate, pann Anatol, et hirmu-tasite varga ära?»

«Jah, seda ma väidan ja kinnitan.»

«Pange nüüd tähele. Te astute tuppa...»

«Astun tuppa,» kordas pann Truba pinevuses.

«Näete röövlit akna all.»

87

«Näen röövlit akna all.»

«Nuusutate ...»

«Nuusutan . .. Ei, ma ei nuusutanud.»

«Aga tundsite mingit lõhna.»

«Lõhna?» imestas pann Truba.

«Mõtelge järele, tuletage meelde, kas te ei tundnud mingit lõhna, kui te tuppa astusite!» käis peale Hippol-lit Kwass.

«Tõepoolest,» sosistas pann Truba, «toas oli mingi imelik lõhn.»

«Kas te võiksite seda lähemalt iseloomustada?»

«Ei... vist mitte... see oli mingi ebatavaline lõhn.»

«Suurepärane,» pomises detektiiv Kwass ja torkas äkki üllatunud pann Trubale väikese pudeli nina alla.

«Kas see?»

Pann Truba nuusutas umbusklikult. «Lõhnab hästi.»

«Ma ei küsi teilt, kas ta lõhnab hästi või halvasti, vaid kas see on sama lõhn, mida te tundsite tuppa astudes. Kui see lõhn on sama, tähendab see, et meil on tegemist doktor Bogumil Kadryliiga, kuulsa taskuvargaga.»

«Miks siis?»

«See on jasmiini lõhn, doktor Bogumil Kadryll aga töötab alati visiitkuues, mis on üle piserdatud parima jasmünilõhnaõliga. Jasmiinilõhnaõli on doktor Bogumil Kadrylli nõrkus. See nõrkus on kahtlemata hädaohtlik, sest see ähvardab teda alatasa demaskeerida, aga doktor Bogumil Kadryll ei suuda lõhnaõli kasutamisest hoiduda. Vaadake, igal kurjategijal on mingi nõrkus. Niisiis, pann Anatol, kas see on sama lõhn?»

«Ei... see ei olnud mingi meeldiv lõhn, pigem...» ja pann Truba krimpsutas nägu, «oli see hais või lehk.»

«Ma mõistan,» ütles detektiiv Kwass ja pistis pann Trubale välkkiirelt nina alla uue pudelikese.

Pann Truba taandus vastikustundega.

«Ei, see ei ole see. Kuidas te võite mulle midagi nii jälki nuusutada anda?»

«Võib-olla see?»

«Ei,» ja pann Truba aevastas, «see on ju ammoniaak.»

«Aga see?»

Pann Truba nuusutas ja pilgutas silmi.

«Vist küll.»

88

«Kas te olete selles kindel? Palun nuusutage korralikult. »

Pann Truba nuuskas nina puhtaks ja liigutas sõõrmeid.

«Jah, see on kindlasti seesama. Ma tunnen ära. See on see lõhn.»

«Niisiis palderjan,» teatas detektiiv Kwass võidukalt, aga tõmbus otsemaid süngeks. «Palderjan,» kordas ta lõuga silitades. «Väga paha. See tähendab, et sissetungija oli Wiehczyslaw Äbarik. Ehk teiste sõnadega, et asi on tõsine. Wiehczyslaw Äbarik on kõige kavalam, kõige osavam, kõige hädaohtlikum esindaja kurjategijate allilmas. . . Mis tema siin tegi? . . . Milleks ta siin käis?» jäi detektiiv Kwass mõtlema. «See ei meeldi mulle sugugi. Teie poeg on end mässinud mingisse vastikusse loosse.»

Vanemad silmitsesid detektiiv Kwassi kohkunult.

«Kas te olete kindel, pann Hippollit,» hakkas pann Truba ähkima, «kas olete kindel, et see oli Wiehczyslaw Äbarik?»

«Oh, mis sellesse puutub, siis siin ei ole mingit kahtlust. Palderjan on kindel tõend. Ainult Wiehczyslaw Äbarik kannab endaga alati kaasas palderjani, sest ta on harjunud iga ettevõtte eel kolmkümmend tilka palderjani sisse võtma.

Teine asi, kui meil oleks tegemist slivovitsilõhnaga. Kui meil oleks tegemist slivovitsilõhnaga, viitaks see otsekohe Albert Plassile.

Seevastu bensiinilõhn kuriteopaigal osutab ühemõtteliselt Teofil- Bosmannile, keda hüütakse veel Teoš-Kägistajaks või Mustkäeks, sest aktsiooni eel paneb ta kätte mustad kindad, mida ta alatasa bensiinis* peseb, sest talle näib ühtelugu, et nad ö!i määrdunud.

Kui me aga palderjanilõhna tunneme, ei saa eksitusest juttugi olla. Ainus diagnoos — Wiehczyslaw Äbarik. »

«Te tunnete neid kõiki nii hästi,» sosistas Mareki ema imetlusega, millesse oli segatud terake hirmu. Hippollit Kwass muigas tagasihoidlikult. «Kolmkümmend aastat praktikat, pani.»

«DETEKTIIVI PRAKTIKAT?»

«Mitte ainult seda,» ja Hippollit Kwass jäi nukralt mõtisklema.

«Pann Hippollit praktiseeris pikemat aega kurjategijate hulgas, et vajalikke kogemusi omandada.»

«Oi .. . kuidas seda mõistma peab?» ehmus Mareki ema.

«Ma olin kunagi kurjategija, auväärt pani, aga ma pöördusin moraalse vapustuse tõttu sellelt hukatuslikult teelt õigele teele tagasi.»

«Oi, te olite kurjategija!» ohkas Mareki ema kohkunult.

«Ma räägin puhtsüdamlikult. Ma olin tuntud varas, auväärt pani, aga pöördusin juba kahekümne aasta eest kurjalt teelt, ja sellest ajast peale teen ma heaks kurja, mis ma inimestele põhjustasin, ja püüan maailmast hävitada pettust, vargusi ja roimi.»

«Oh!» oigas Mareki ema.

«See on vahva,» ütles lellepoeg Alek vaimustusega, «kas te võiksite meile sellest üksikasjalikumalt jutustada?»

«Mõni teine kord, noormees. Nüüd ei ole meil aega. Tuleb vaene Marek päästa. Asi on keerulisem, kui ma esialgu arvasin. Ma kaalun praegu, millest alustada.»

«Ma arvan, et tuleks see Wieiiczyslaw Äbarik jalamaid areteerida,» ütles lellepoeg Alek.

«See on üldse imelik, et teie seda kurjategijat nii hästi tundes lasete tal vabaduses möllata,» märkis Mareki isa.

«Kahjuks on selleks, et teda areteerida, süütõendeid tarvis,» laotas detektiiv Kwass käsi. «Ükski kohus ei saa teda muidu süüdi mõista. Aga süütõendeid on väga raske hankida, sest, nagu ma ütlesin, on Wiehczyslaw Äbarik üks kõige osavamaid kurjategijaid ja tegutseb meisterlikult, ühtegi jälge jätmata.»

«Kuidas nõnda, aga palderjan?» küsis Alek.

«Palderjanilõhn ei ole asitõend, noormees, ja ükski Jkohus ei tee süüdimõistvat otsust nii hajuva jälje alusel. Kahjuks ei ole mul aga siiani võimalust olnud asjalikumaid tõendeid koguda, sest juba mitmed aastad tagasi jätsin ma detektiiviameti maha ja olen, kui nii tohib ütelda, pensionär-detektiiv, kes on end jäägitult koreograafilisele kunstile pühendanud.»

«Pann Hippollit Kwass juhib peotantsude kursusi Karolkowa tänaval,» selgitas pann Ceduur. «Sellelt pinnalt ongi võrsunud meie tutvus ja sõprus.»

«Nii see on, ja kui ma selle asja ette võtsin,» jätkas detektiiv Kwass, «siis ainult oma sõbra Ceduuri palvel, kes hakkas sellega tegelema pann Truba palvel, kes on teinud selle oma südameasjaks kui Mareki hea sõber.»

Seda öelnud, tõusis Hippollit Kwass püsti.

«Aga aitab juba jutust, on aeg tegutsema hakata. Tuleb rünnakule asuda. Ainult üks punkt on kahtlane, mis asja komplitseerib. Kui see oli Wiehczyslaw Äbarik, siis tungis ta siia tuppa akna kaudu. Sest Wiehczyslaw Äbarik kasutab alati akent. Kes aga murdis sel juhul sisse ukse kaudu? Sest uksel on ilmsed jäljed. Nagu ma juba ütlesin, jäljed, mis ei sarnane ühegagi neist, mida jätavad mulle tuntud kurjategijad.»

«Ja teine asi,» tähendas pann Truba. «Milleks Wiehczyslaw Äbarik siia tuppa tungis?»

«See on küll vist selge: et Marekit röövida,» sosistas pann Piegus.

Detektiiv vangutas mõtlikult pead.

«Väga veider . . . väga imelik asi. Te ütlete, selleks et Marekit röövida. Aga kas ei oleks olnud lihtsam poissi tänavalt röövida? Wiehczyslaw Äbarik on liiga tark, et endale asja niisuguse külaskäiguga keerulisemaks teha. Marek ei ole imik, keda võib kaenlasse võtta ja läbi akna välja viia.»

«Võib-olla olid tal sõbrad akna taga,» arvas Mareki isa.

«Ei olnud. Pann Truba tuli ju kabareest ja ei näinud kedagi. Ta ei näinud ka autot, mis niisugusel puhul alati läheduses ootab, et ohvrit ära vii%. On mõeldamatu, et Wiehczyslaw Äbarik kavatses Mareki lihtsalt kotiga selga visata.»

«Mis te siis sellest arvate?»

«Meie asi meenutab mitme otsaga lõngakera. Ei tohi kõigist otstest korraga tõmmata, siis läheb lõng lootusetult sassi. Tuleb alustada ühest niidiotsast. Mina alustan Wiehczyslaw Äbarikust. Tuleb ta üles otsida ja teda jälitama asuda. Võib-olla jõuame sel kombel vähehaaval Mareki peidukohani.»

«Aga kuidas me selle Wienczyslawi üles leiame?» küsis pann Truba.

«See ei ole raske ... ei ole raske ... Te ju tunnete teda hästi, pann Anatol.»

«M IN A?!»

«Wiehczyslaw Äbarik istub juba aastaid iga õhtu «Arizona» kabarees.»

«Meie kabarees?» karjatas pann Truba. «Võimatu! Nii palju kui ma Mareki jutust mäletan, peaks Wiehczyslaw Äbarik olema pikk kõhn hobusenäoga mees. Ma ei tunne ühtegi niisugust.»

«Kuidas nii, aga pann Remigiusz Kurzyllo?» muigas Hippollit Kwass oma kiilaspead silitades.

«Pann Remigiusz Kurzyllo, naeruväärt! Pann Remigiusz Kurzyllo on korralik inimene. Ma mängin temaga iga päev malet.»

«Te mängite Wiehczyslaw Äbarikuga malet,» ütles detektiiv Kwass külmalt.

«Mis asi! .. . Pann Remigiusz Kurzyllol on suur must habe!»

«Õige. See on valehabe. Wiehczyslaw Äbarik varjab sellega oma näojooni, sest arvatavasti ei ütle keegi habemega inimese kohta, et tal on hobusenägu. Wiehczyslaw Äbarik võtab habeme maha ainult siis, kui ta tööle asub.»

«See on hirmus,» kogeles pann Truba, «see on hirmus . . . Remigiusz Kurzyllo — sissemurdja.»

«See selgitab meile, miks Wiehczyslaw Äbarik teie korterist põgenes, kui ta pann Trubat nägi. Ta lihtsalt kartis, et pann Anatol ta ära tunneb. Ja et ta ei saanud palderjani võtta, ütlesid tal närvid üles ja ta põgenes.»

«See on väga huvitav, mis te siin räägite, maestro!» hüüdis erutatud pann Ceduur. «Ma tulen täna koos teiega «Arizonasse».»

«Kas te võiksite ka minu kaasa võtta, pann Hippollit?» küsis Alek. «Võib-olla on teil minust kasu.»

Hippollit Kwass mõõtis hindava pilguga noormehe muskleid.

«Hüva,» ütles ta, «teie tulete ka kaasa. Saame kokku «Arizonas» kell kaheksa.»

«Alek, mis hull mõte see sul on,» ehmus pann Piegus,

«ära ennast sellesse asja sega. Kurjategijaga kohtumine on hädaohtlik.» «Onu!»

«Pann Hippollit, ma olen kategooriliselt selle vastu.»

«Ärge kartke, pann Tymoteusz,» vastas naeratades Hippollit Kwass, «see on ainult väike reconnaissance ehk luurekäik. Pealegi põlgab Wiehczyslaw Äbarik nii vulgaarset tapariista nagu laskerelv. Wiehczyslaw Äbarik eelistab, ma ütleksin, intellektuaalset kahevõitlust.»

«Noh, olgu,» rahunes pann Piegus, «aga pea meeles, Alek, kell kümme pead sa tagasi olema.»

«Kell üksteist, onu.»

«Hästi, hiljemalt kell üksteist,» nõustus pann Piegus Aleki anuvat pilku nähes. «Pidage teda silmas, pann Hippollit.»

Hippollit Kwass jättis hüvasti ja lahkus. Kui ta juba tänavanurgal oli, jõudis talle lõõtsutades järele Alek.

«PANN HIPPOLLIT!»

«Mis on?»

«Ma tahtsin teile öelda...» Alek hakkas järsku kogelema ja laskis pea norgu.

«Mis sa tahtsid mulle öelda, noormees?» — Hippollit Kwass heitis talle kiire pilgu. «Kas see küsimus ei puutu juhuslikult muukraua kasutamisse korteriukse avamisel?»

«Kust te seda teate?» sosistas Alek, näost punane kui Vähk.

Hippollit Kwass pahvatas ainult korraks naerma.

«Nüüd ma mõistan, noormees, miks sa kaebad, et oled «üle treeninud», ja samuti mõistan ma sinu spordisaa-vutuste silmanähtavat allakäiku.» Ta võttis taskust ajalehe. «Sa kaotasid viimase kohtumise.»

«Palun ärge rääkige sellest mu tädile,» kogeles Alek. «Te saate aru... tädi ei andnud mulle võtit ja käskis igal õhtul kodus olla...»

«Sulle aga meeldis õhtuti välja hiilida. Käisid läbi akna väljas, kui kõik juba magasid...»

«Te olete geniaalne!» sosistas Alek.

«Käisid läbi akna väljas ja selle pärast oli aken teie toas alati lahti. Aga kui sina ei jõudnud koju enne. pann Trubat, kes alati akna kinni pani, oli sul tee ära lõigatud

ja sa olid sunnitud tulema paraadukse kaudu ja kasutama ukse avamiseks muukrauda.»

«Te olete geniaalne!» otse oigas Alek.

«Ma olen ainult mõtleja.»

«Kuidas te selle peale tulite?»

«See ei olnud raske.»

Detektiiv Kwass võttis taskust kinopileti hilisõhtusele seansile ja trammipileti.

«Ma leidsin need sinu mantlitaskust, noormees. Ülejäänu on keskendumise ja enesestmõista deduktsiooni küsimus.»

«Uskuge mind, pann Hippollit, ega ma seda lõbu pärast ei teinud. Ma tahtsin teenida mootorratta raha ja võtsin vastu piletimüüja koha kinos. Laupäeviti kestavad seansid kesköönі. Ma ei tahtnud sellest onule-tädile rääkida, sest nad ei oleks, mul lubanud nii hilja töötada. Aga see kestab ainult juulini. Juulis ostan mootorratta ja jätan kino sinnapaika.»

«Meest sõnast, noormees,» ütles detektiiv Kwass.

Viies peatükk

Kabaree «Arizona». Alek ei tule koju ... Wienczyslaw Äbariku jälil. Raudne lõks!

Kui detektiiv Hippollit Kwass pann Ceduuri ja Aleki saatel kell kaheksa «Arizona» saali astus, oli kabaree juba täis ja kelnerid pressisid end suuri vaevu tihedalt paigutatud laudade vahelt läbi. Parajasti algas kunstiline osa ja kauboiks rõivastatud pann Truba astus oma saksofoniga tuliste braavohüüete saatel väikesele lavale.

Meie külalised vaatasid asjatult ringi, otsides vaba' lauda. Korraga kasvas nagu maa alt nende ette kelner.

«Te olete Hippollit Kwass, mu härra?» küsis ta viisakalt.

«Jah, see ma olen.»

«Palun teid, härrased, meil on teie jaoks pann Truba erisoovil laud reserveeritud.»

Detektiiv Kwass vaatas tänulikult estraadi poole.

Pann Truba naeratas ja pilgutas talle tähendusrikkalt silma.

Detektiiv ja tema kaaslased võtsid istet laua taga, mis asus akna all, tellisid limonaadi ja vaatasid uudishimulikult ringi. Kahjuks tuli esinemistes vaheaeg ja algas tants. Saal lõi kihama ja tantsivad paarid varjasid vaate.

«Niisuguses summas on raske kedagi ära tunda,» ohkas Alek.

«Ma lähen luurele,» pakkus pann Ceduur.

«Sa pead kedagi tantsima paluma, kallis sõber, sest kui sa niisama paaride vahel tolkned, tõmbad sa endale Wienczyslaw Äbariku tähelepanu. Ta on ääretult valvas. Vähimgi ettevaatamatus meie poolt, ja kõik jookseb tühja.»

Pann Ceduur läks partnerit otsima, aga et kõik naised olid juba ära palutud, oli ta sunnitud rahulduma väga matsaka, vist oma sajakilolise daamiga. Ta tuli tagasi, üleni higine ja jalgadel taarudes.

«Oo, per Bacco!... Oo, per Bacco! Kas see võimatu poiss, see Marek oskab iial minu ohvrimeelsust hinnata.»

«Noh, mis on?» küsis kärsitult detektiiv Kwass. «Kas leidsite Wienczyslaw Äbariku?»

«Ja muidugi. . . Minu pingutus ei olnud asjatu, pann Hippollit, ma märkasin tantsivat habemikku, kelle välimus klapib sellega, mis te meile Wienczyslaw Äbarikust jutustasite. See habemik tantsib teises saaliotsas ja on väga valvas. Ma nägin, kuidas ta üle oma partneri õla rahutuid pilke heitis.»

«Tore. Me teame juba, et Wienczyslaw Äbarik on saalis,» ütles detektiiv Kwass rahulolevalt. «Nüüd ei tohi me teda ainult silmist kaotaba.»

Muusika lõppes ja külalised istusid oma kohtadele.

«Ma pean teada saama, kus ta istub,» ütles detektiiv Kwass.

«Saal on rahvast täis, carissimo mio '. Kuidas see teil korda läheb?» küsis pann Ceduur. «Ma pean saalis ringi jalutama.»

«See on hädaohtlik, te ju ise ütlesite, et Wienczyslaw

' mu kallis (it. k.). Tõlkija.

Äbarik on alati valvel Te äratate tähelepanu,» ütles lellepoeg Alek.

«Olge rahulik, sportlane.»

Hippollit Kwass tõusis püsti ja suundus tualettruumi, portfell kaenla all. Hetk hiljem väljus ta sealt, aga täiesti muundu-nult. Nagu ehtsal kelneril, rippus tal serviett käsivarrel, käes aga hoidis ta kandikut, millel oli pudel veini.

Tantsiskleval sammul laudade vahel balansseerides tegi ta näo, et teenindab külalisi. «Ta on oivaline!» sosistas Alek imetlusega. Mõne minuti pärast ilmus Hippollit Kwass sõprade lauda tagasi.

«Kõik on korras,» ähkis ta. «Wiehczyslaw Äbarik istub vastasnurgas peegli all, selg saali poole. See asend võimaldab tal peeglist tervet kabareed silmas pidada. Peale tema märkasin ma laudade taga veel mitmeid hädaohtlikke kurjategijaid.»

«Mis siis nüüd saab?»

«Tuleb märkamatult teist saalinurka silmas pidada. Selle võtate teie enda peale, sportlane,» pöördus ta Aleki poole. «Teie aga, kolleeg Ceduur, peate silmas väljapääsu. Kui Wiehczyslaw Äbarik minema hakkab, peame silmapilk tal kannul olema.»

Kell puudus viis minutit kümnest, kui Alek märku andis.

«Tähelepanu, Wiehczyslaw Äbarik tõusis püsti.»

Mõni sekund hiljem suundus välisukse poole pikakasvuline habemega mees.

«See on tema,» sosistas pann Ceduur.

«Jah. Jätke ta välimus endale meelde. Algas esimene raund, härrased! Väljume.»

Detektiiv Kwass tõusis* püsti.

«Siinsamas lähedal on taksopeatus,» sosistas ta pann Ceduurile. «Märkige üles kõigi taksode numbrid, istuge ühte neist, kõige parem «Warszawasse», ja oodake.»

Detektiiv Kwass viskas pilgu kellale, kolm minutit puudus kümnest.

Kui pann Truba nagu tavaliselt kell kaks öösel koju jõudis, imestas ta väga, et pererahva toas põleb veel tuli. Ta imestus kasvas veelgi, kui ta esikus kohtas Mareki vanemaid hommikumantlites.

«Mis on juhtunud?» küsis ta. «Te ei maga veel?»

Vastuse asemel haaras pann Piegus tal käsivarrest.

«Pann Anatol, te tulete üksinda?»

«Ma ei saa aru,» kergitas pann Truba kulme.

«AGA TEISED?»

«Nad läksid juba ammu ära.»

««Arizonast»?»

«Muidugi «Arizonast».»

«AGA ALEK?»

«Alek läks koos nendega minema.»

«Kuhu?»

«Eks vist koju.»

Mareki vanemad vaatasid teineteisele otsa. Nende pärani silmades peegeldus hirm.

«Pann Anatol,» ütles Mareki ema summutatud häälega. «Alek ei ole siiamaani tulnud.»

«Te teete nalja,» võpatas pann Truba.

«Ei ole tulnud ega ole endast märku andnud. Me oleme tema pärast väga mures.»

«Me kardame, et temaga sama juhtub mis Marekiga.»

Pojale mõeldes tõusid Mareki emal pisarad kurku.

«Te teate, pann Anatol, et ta on vaenelaps ja et me oleme talle vanemate eest,» ütles pann Piegus.

«Ja armastame teda nagu lihast poega,» sosistas Mareki ema.

«Alek ei ole laps,» tähendas pann Truba. «Ta on ju vist juba kakskümmend täis.»

«KAHEKSATEIST.»

«No näete,» hüüdis pann Truba, «see on juba mees valmis!»

«Oh, pann Anatol. Kaheksateistkümneaastased lapsed on need kõige rumalamad. Kõige mõtlematumad, kõige kergemeelsemad. Kuidas võisid sa, Tymoteusz,» pöördus ta etteheitvalt mehe poole, «kuidas võisid sa, Tymoteusz, lubada, et see kole mees ta endaga sellesse «Arizonasse» kaasa võtab kurjategijaga silm silma vastu kohtama.»

«Ma ju räägin,» müristas pann Piegus, «et ma ei oleks teda iial lubanud, kui see detektiiv Kwass ei oleks tõotanud, et ta poisi hiljemalt kell üksteist koju saadab.»

«Midagi pidi seal juhtuma,» sosistas kohkunult Mareki ema, «kindlasti midagi hirmsat.»

«Ärge enneaegu erutuge,» püüdis teda rahustada pann Truba, «detektiiv Kwass on vana rebane.»

«Aga miks poiss siis kodus ei ole?»

«Võib-olla. . . võib-olla jälitavad nad kurjategijaid.»

«Jälitavad kurjategijaid! Mu jumal, mida te räägite!»

«Ärge kaotage lootust. Võib-olla on ta mõne hetke pärast koos Marekiga siin.»

Veel kaua trööstis pann Truba vaevatud vanemaid, kuni nad lõpuks puhkama läksid. Aga ka sel ööl ei saanud nad peaaegu üldse sõba silmale.

*

Vaatame nüüd, mis juhtus detektiiv Hippollit Kwassi ja tema sõpradega. Nagu mäletate, puudus kolm minutit kümnest, kui detektiiv ja Alek saalist lahkusid, et Wiehczyslaw Äbarikku jälitada. Nad märkasid, et Wiehczyslaw Äbarik on riidehoiuruumis. Hippollit Kwass andis Alekile märku ja mõlemad peitsid end vineerist stendi taha, mis kujutas mustangil kappavat e kauboid. Kaktuste vahel, millest hobune

üle,hüppas, ja hobuse esikapjade vahel olid augud. Nende läbi oli võimalik jälgida, mis riidehoius toimub. Hippollit Kwass ja Alek liibusid nende avauste vastu ega lasknud Wiehczyslaw Äbarikku silmist. Kurjategija võttis riidehoiust mantli ja kepi, keeras kannal ringi ja hakkas Aleki imestuseks, selle asemel et välisukse poole

98

siirduda, koridori mööda selles suunas liikuma, kus asusid tualetiruumid, garderoobid ja majapidamisruumid. Ukse taga, millel seisis suurte tähtedega «Näitlejate garderoobid — võõrastele sisseminek keelatud», vaatas ta vargsi ringi, võttis taskust võtme ja avas ukse. Ta vaatas veel korra rahutult üle õla, tõmbas taskust pudelikese, neelas sellest paar korda ja kadus siis käratult ning kassi kärmusega ukse taha.

Hippollit Kwass viipas Alekile ja hüppas stendi tagant välja. Aga enne kui nad ukseni jõudsid, kostis võtme kriginat lukuaugus ja ainult nõrk palderjanilõhn tõendas, et siin on äsja olnud Wiehczyslaw Äbarik.

«Paha lugu,» ütles Hippollit Kwass. «See kõik ei meeldi mulle. Näib, et Wiehczyslaw Äbarik mõtleb garderoobis midagi ette võtta või...»

«Või mis?» sosistas erutatud Alek.

«Või on haisu ninna saanud.»

«Mis te nüüd teete?»

Hippollit Kwass muigas saladuslikult.

«Ma olen niisuguste asjade vastu ette valmistatud, mu poiss...» Seda öeldes tõmbas ta taskust kimbu instrumente. «Aga nüüd kähku tööle. Mul on sinu jaoks ülesanne, noormees. Sa lippa, nagu jaksad, tänavale. Kümme sammu vasakule on värav. Selle värava kaudu pääsed sa hoovi. Kolmas aken keldrikorrusel on garde-roobiaken. Valva seda akent. Väga võimalik, et Wiehczyslaw Äbarik püüab sealtkaudu põgeneda. Sel juhul hiilid sa talle järele. Hoovist ei pääse mujale kui läbi värava tänavale.

Tänaval ootab takso, milles istub pann Ceduur. Pann Ceduuril on üles märgitud kõigi teiste taksode numbrid, mis sellel peatuskohal seisavad. Ühte neist istub tingimata Wiehczyslaw Äbarik. Ta sõidab alati taksoga. Sina pea meeles, missugusesse taksosse ta istub', ja oota mind. Kui ma sel ajal juba tänaval ei ole, nimelt katsun mina sinna jõuda enne sind, noormees. Sina oled seal ainult igaks juhuks. Kordan veel kord, igaks juhuks. Ma püüan teda jalamaid jälitama asuda, sina aga pead paraku koju tagasi minema, sportlane, ma lubasin Mareki vanematele, et ma su enne kella ühtteist koju saadan. Igal juhul pea meeles: teil ei ole õigust ilma minuta Wiehczyslaw Äbariku takso jälitamist alustada. Te peate

99

ainult meelde jätma auto numbri ja sõidusuuna ja ootama ... ja ootama ... juhul kui mind veel kohal ei ole. Aga ma olen kindlasti seal. Kindlasti olen, noormees. Said aru?» «Just nii.»

«Mine siis oma vahipostile.»

Kui Alek ära oli läinud, surus Hippollit Kwass kõrva vastu garderoobiust ja kuulatas hetke. Siis hakkas ta kärmesti võtmekimbuga askeldama. Äkki kustus valgus. Enne kui ta ümber jõudis vaadata, visati talle üle pea mingi raske riie ja hoop kuklasse virutas ta maha. Ta tundis, kuidas pimedus ta oma hõlma võtab.

*

Alek astus ettevaatlikult hoovi, peitis end prügikasti kõrval ühe kidura puu taha ja jäi pimedaid garderoobi-aknaid valvama. Äkki hakkas tal süda peksma. Ta surus end kogu kehaga vastu puutüve. Aken avanes ja sealt hüppas välja Wiehczyslaw Äbarik. Ta vaatas hoovis ringi, ja nähtavasti täiesti kindel selles, et hädaohtu ei ole, hakkas rahulikul sammul värava poole liikuma. Alek hiilis tema kannul.

Värava juures jäi ta ootama. Taksopeatuses «Arizona» Bes seis:s ainult kolm sõidukit. Ühes neist märkas ta pann Ceduuri. Wiehczyslaw Äbarik astus kähku viimase takso juurde. Ta istus sisse ja takso hakkas liikuma. Aga mis selle number oli? Mis number? Alek pingutas asjatult silmi. Sõiduki tagumine numbrilaud paistis eemalt nii ähmasena, et ta ei suutnud sealt ühtegi numbrit välja lugeda.

Ta jooksis pann Ceduuri juurde.

«Istuge peale,» sisistas talle pann Ceduur.

«Aga detektiiv Kwass?»

«Ei ole tulnud.»

Alek kõhkles. Wiehczyslaw Äbariku takso eemaldus kiiresti.

«Istuge ometi peale!» hüüdis pann Ceduur. «Iga hetk on kallis!»

Alek hüppas autosse.

«Laske sellele taksole järele!» hüüdis Ceduur auto juhile.»-

100

«Hippollit Kwass käskis oodata,» ütles Alek summutatud häälega.

«Ärge olge laps, bambino mio. Hippollit Kwass ei tahtnud Mareki vanemate ees teie eest vastutada, aga te olete küllalt täiskasvanud mees, et oma tegude eest ise vastutada. Ega te ometi ei karda?!»

«Ei.»

«Me näitame detektiivile, et võime ka iseseisvalt otsustada. Kõige tähtsam on muide jälitamine. Kui me nüüd Wiehczyslaw Äbariku kannul ei oleks sõitnud, oleksid jäljed kadunud. Mõtelge vaese Mareki peale. Tema ootab meie abi, povero 1 bambino mio.»

Takso keeras suurimale Varssavi trassile, Wschõd-Zachõdile, mis kulgeb idast läände. Varsti jõudsid nad Šlaski sillale. Nende ees rappus Wiehczyslaw Äbariku takso. See oli vana logisev «Opel-Kapitan». Neljasilindriline «Warszawa», millega meie sõbrad sõitsid, püsis sellel hõlpsasti kannul.

Siis keeras «Opel» vasakule. Selle järel veel vasakule ühte halvasti valgustatud tänavasse. Seal peatus auto ja Wiehczyslaw Äbarik hüppas maha.

Pann Ceduur pidas «Warszawa» kinni, ja osutades Wiehczyslaw Äbariku eemalduvale kogule, ütles Alekile:

«Ärge teda silmist kaotage. Ma tulen teile kohe järele, õiendan ainult arve.»

Alek hakkas kiirel sammul minema. Tagasi vaatamata astus Wiehczyslaw Äbarik mööda tühja puudest palistatud tänavat ja keeras äkki pargiväravast sisse.

Nad liikusid nüüd peaaegu pilkases pimeduses vanade puude vahel.

«Vähe puudus, et ma oleksin teid kaotanud,» kuulis Alek enda taga pann Ceduuri» lõõtsutamist. «Kuhu ta

läheb?» sosistas ta veel.

«Tal on siin kusagil kindlasti peidupaik,» vastas Alek tasakesi.

«Tabame linnukese ta enda pesas,» ähkis pann Ceduur. Vahepeal oli Wiehczyslaw Äbarik alleelt kõrvale keeranud ja hakkas endale otse läbi tihniku teed murdma,

' Vaene (itaalia k.). Tõlkija.

näidates taskulambiga valgust. Kui ei oleks olnud seda lampi, oleksid nad ta tingimata silmist kaotanud. Aga lastes tihnikus vilkuval valgusel end juhtida, püsisid nad tal tihedalt kannul.

Korraga kerkis neile teele ette metallvõrgust aed. Valgus vilkus juba teispool aeda.

«Kuidas ta üle sai?» sosistas pann Ceduur.

«Siin peab mingi auk olema,» pomises Alek vaikselt. «Otsime.»

Kummargil kompas ta pimeduses võrgu alumist osa, liikudes piki aeda.

«Käes,» sosistas ta palavikuliselt mõni hetk hiljem. «Tulge siia, pann Ceduur.»

Nad ronisid võrgu alt läbi, tehes käed mullaseks. Valgus vilkus ähmaselt umbes paarikümne meetri kaugusel. Neid ümbritses nüüd pilkane pimedus. Taevas ei olnud tähti ega kuud. Eemalt kostis sünget kõuemürinat. Tõusis lämmatav tuul.

«Tuleb äikest,» sosistas Alek.

Nad kõmpisid pimesi vilkuva tule kannul, puude ja põõsaste külmad oksad riivasid nende nägu. Ka Wienczyslaw Äbarikul oli nähtavasti raske edasi liikuda, sest ta oli sammu aeglustanud. Neile näis, et lambi tuli ei ole neist kaugemal kui viis meetrit. Üha valjenev puude kohin summutas sammude kaja.

Äkki lõi Alek pea millegi kõva vastu ära. Ta käsi tabas kobamisi raudvarva.

«Mingi tara,» sosistas ta valu pärast haigetsaanud kohta hõõrudes.

«Hoidke vasakule, hoidke rohkem vasakule,» tõmbas pann Ceduur teda enda järel, «siin on läbikäik.»

Nad tammusid paarkümmend sekundit piki mingit raudvarbadest aeda, siis kostis kusagilt pentsik metalli-tilin, rauakrigin ja valgus kustus.

Nad peatusid hetkeks heitunult, aga ümberringi oli kõik vaikne. Ainult kusagil kõrgel kohisesid puud, Visla poolt aga kostis kume müristamine.

«Edasi, mis te ootate,» sosistas pann Ceduur Alekile.

«Ma ei näe midagi,» ütles Alek võõra häälega.

«Lähme otse.»

Kui nad aga kolm sammu olid astunud, põrkasid nad vastu raudvõret.

«Aed on ees,» pomises Alek imestusega.

Nagu pimedad hakkasid nad raudvarbu kobama, aga kuhu nende käed ka ei puutunud, igal pool tabasid nad võret.

«Paistab... paistab, et me oleme puuris,» kogeles pann Ceduur hädiselt.

«Võimatu, ta pidi ju siit läbi minema,» oigas Alek, «ma nägin ju selgesti valgust.»

Otsekui vastuseks sellele hakkas valgus uuesti vilkuma, nii et võis näha trelle, mis sulgesid meie detektiividele tee kolmest küljest. Ühes küljes märkasid nad suure soliidse lukuga raudvarbadest ust. Nad sööstsid välkkiirelt selle poole, aga uks oli lukus ja lisaks oli tal veel ees tugev riiv, mida sai avada ainult väljastpoolt. Nad vaatasid teineteisele otsa, külm higi otsaees. Samal silmapilgul kõlas ilge naer. Valgus kustus. Ainult see mõnitav naer helises veel õhus, üha eemaldudes. Siis jäi kõik vaikseks.

«Ma ei saa millestki aru,» oigas Alek.

«Mis siin aru saada on? Lurjus lipsas meil käest ja virutas ukse nina ees kinni. Ta vist märkas, et me teda jälitame, ja vedas meid ninapidi.

«Tõmbas jah hoovi. Me oleme mingis aias, kui ma ei eksi.»

«Ei ole midagi teha, tuleb taganeda, pann Alek.»

Väljasirutatud käega raudvarbu kobades komberdasid nad tagasi. Aga äkki lõppes liikumisruum. Võre justkui pööras täisnurga all.

«Ma ei saa aru,» kogeles Alek, «näidake mulle tikuga tuld.»

«Ma ei tea, kas mul on veel tikku,» sosistas pann Ceduur, «paistab, et nad said miil taksos otsa.»

Ta tuhnis mõni hetk närviliifclt taskutes. -«Mul on ainult kolm tikku veel järel.»

«Tõmmake üks põlema. Me peame olukorras orienteeruma.»

Pann Ceduur kraapsas tiku vastu toosi põlema. Hele leek peletas pimeduse. Mehed vaatasid hirmust pärani silmadega ringi.

«IGAL POOL TRELLID,»

pigistas Alek vaevaga suust.

«See lurjus on meid puuri kinni pannud.» «See ei ole puur.» «Kuidas nii? Aga varvad?»

«See on midagi koridoritaolist, pikk raudvarbadest koridor, mida kasutatakse metsloomade väljalaskmiseks.»

«Raudtrellidest tunnel.»

«Jah.»

«Mujumal. . . Ega see ei tähenda, et? ... » «Paraku, amico mio ma kardan, et see just seda tähendab...»

«Me oleme loomaaias.»

«Just nii. Me oleme loomaaias raudpuuris vangis. See lurjus püüdis meid lõksu.»

Hetke vaikisid nad kohkunult.

«See ei ole võimalik,» karjatas Alek, «ei.. . see ei ole tõsi! . . .»

Ja nagu hullumeelne sööstis ta edasi. Hetk hiljem kostis raske mütsatus ja seejärel oie.

«Te olete hulluks läinud, bambino mio!» Pann Ceduur kiirustas Alekile appi. Ta leidis tolle kobamisi kägaras maas vastu trelle. «Peaga te läbi trellide ei jookse.»

Alek oigas vaikselt.

«Te käitute nagu laps,» ütles pann Ceduur. «Meil peab kannatust olema.»

«Ei... ei... see ei ole võimalik .. . Palun teid, uurige neid trelle,» oigas Alek, «mingi väljapääs peab ju olema.»

Pann Ceduur hammustas huulde, ja tõmmanud põlema kaks viimast tikku, tegi vangikongis tiiru.

Kusagilt ei pääsenud välja. Nad olid kahekümne sammu pikkuses ja kolme sammu laiuses puuris, mille mõlemas otsas oli raudvarbadest uks. Kõik katsed neid uksi avada ebaõnnestusid. Pann Ceduur tuli süngelt tagasi Aleki juurde, kes kükitas maas ja hõõrus muhku peas.

«Noh, mis on?»

«Välja siit ei pääse.»

«Mis siis saab?»

«Ei midagi. Meid ootab öö* loomaaias, tuleb magada Taudvarbade taga. Muud midagi. Hommikul tulevad valvurid ja lasevad meid välja.»

«Hommikul? Te teete nalja. Terve öö siin konutada?»

«Muud nõu ma ei näe. Praegu ei ole siin kedagi. Aga pole viga, peame vastu; kõik lõpeb hästi, kui ainult vihma ei tule. Taevas on pilves ja müristab .. . Ohoo, kas kuulete, jälle müristab.»

1 Mu sõber (it. k.). Tõlkija.

Tõepoolest kostis kusagilt kaugelt pahaendelist urinat. Alek puhkes närviliselt naerma.

«Alek, mis te nii? ...» rahustas teda pann Ceduur. «Müristab . . . müristab ... » itsitas Alek. Korraga lakkas ta naermast.

«See ei ole mingi müristamine. Kas te ei saa siis ikka veel aru? See on lõvide möirgamine. Jah, lõvide möirgamine ja urin. Nad on kusagil siin lähedal.. . Kuulete?»

Pann Ceduur kuulatas, hirmust kange. Alekil oli õigus.

NEED OLID LÕVID.

Kuues peatükk

Surmapuur. Kui lõvidel isu tuleb. Tuul pöördub. Pann Ceduuri sangarlik rünnak ehk pulverisaator tegevuses. Kandke endaga alati kaasas kölni vett «Seitse võlu» tööndusko operatiivist «Eesrindlane». Peeglitega poisikesed.

Ehkki ennustatud äikest ei tulnud, tõusis kella kaheteistkümne paiku siiski äge tuul, ja varsti hakkas sadama külma paduvihma. Lähedal asuvatest puuridest hakkas kostma

loomade hääli. Saakalid ulusid, lõvid möirgasid, kusagil naeris kurjaennustavalt hüään, kisendasid mingid linnud.

«Me saame läbimärjaks,» ütles pann Ceduur.

«Mina juba võbisen külmast, ma ei tea, kuidas ma hommikuni vastu pean,» kähises Alek. «Me ei või siia jääda . Peame appi hüüdma, karjuma . . . Lõppude lõpuks peab meid ju keegi kuulma.»

Ja vastust ootamata hakkas ta meeleheitlikult kisendama:

«Appi! Päästke meid! Päästke meid!» Siis jäi ta vait ja kuulatas. Kostis vihma pladinat ja loomade urinat. . . Aga ei ühtegi inimhäält.

Ka pann Ceduur proovis oma kõri võimsust. Aga

samuti tulemusteta. Nii karjusid nad vaheldumisi paar tundi, läbimärjad ja üleni külmanud. Lõpuks ei olnud neil enam kummalgi häält. Ka nende jõud oli raugenud. Nad olid kaotanud viimase lootuse, et keegi neid enne hommikut vabastab. Ärevusse aetud loomade kisa summutas kõik nende hüüded.

«Detektiiviks sa küll ei kõlba, bambino mio,» ütles pann Ceduur.

«Sedasama võib ka teie kohta ütelda,» porises Alek.

«Ma ei ole kunagi taotlenudki detektiiviks saada. Olen kunstnik,» ütles uhkelt pann Ceduur, kuid ta hääl kõlas üsna kaeblikult.

«See oli ju teie mõte, teie tirisite mu taksosse ... »

«Ma arvestasin su sportlasevõimeid, bambino mio.»

«Ärge rääkige rumalusi.. . Parem karjuge veel kord, teil ei kähise hääl nii nagu minul.»

«Minul ei kähise?» Pann Ceduur hakkas hirmsasti korisema, tuues kurgupõhjast kuuldavale helisid, mis sarnanesid tapetava kikka kulinaga. «Ainuke, mis ma teha võin, on mängida.»

Ta tõmbas põuest flöödi ja hakkas kaeblikult ja kiunuvalt mängima.

*

Hommikuks olid nad poolsurnud. Kurnatud ja läbi-külmanud, suutsid nad veel ainult vaikselt pomiseda, hoides tuimade kätega trellidest kinni. Neil kohises kõrvus. Silmade ees keerlesid mustad ja valged laigud.

Nad ei märganud isegi, et presenttunkedes valvur ukse avas. Alles lähenevate loomade ähvardav möirgamine jõudis nende teadvuseni. Nad tõstsid pead ja nägid, kuidas raudpuurist jooksevad*välja lõvid. Kabuhirmus Klammerdusid õnnetud vangid trellide külge ja hüüdsid meeleheitlikult kähisedes appi. Aga nende suust tulid vaid vaevalt kuuldavad oiged. Enne kui loomaaiateeni-jad midagi taipasid, tormasid lõvid koridori. Sedamaid avati teises otsas asuv uks, aga enne kui nõrkenud mehed jõudsid end jalule ajada, sööstsid lõvid nende poole. Järgnes viis sekundit õudset pinget.

Valvurid tardusid jahmatusest: õnnetuil ei ole pääsu. Õnneks olid lõvid just söönud ja kargasid lamavatest meestest

ükskõikselt üle, tormates puurist välja jalutama. Paistis juba, nagu oleks hädaoht neist möödunud. Aga näe, neljas lõvi, vana Mambo, haistis inimkeha lõhna ja jäi puuriukse juurde seisma, otsekui kaaludes, mis teha selle nii ootamatu külakostiga.

Ta tõi kuuldavale tasase urina ja raputas lakka. Selle häälitsuse peale pöördus ümber emalõvi Brygida, kes oli juba koridori teises otsas, ja hakkas ka ninaga õhku tõmbama.

«Issand .. . see tuleb nüüd kallale,» sosistas Alek. «Teeskleme laipu,» sosistas pann Ceduur vastu maad liibudes.

Talle meenus, et ta oli kunagi lugenud ühest reisijast, kes karu kohates teeskles surnut; karu nuusutas teda, jättis ta rahule ja läks oma teed.

Sellepärast litsusid nad end vastu maad ja hoidsid hinge kinni. Pann Ceduur luges sekundeid ja mõtles, et näeb väga ebaesteetiline välja, porine ja kortsus riietega, pealekauba veel lapiti vastu maad nagu padakonn. Ja see on tema, Varssavi kõige elegantsem muusik? Tal läks meel härdaks ja kurku tõusis kibe tomp. Ta oli alati kujutlenud, et sureb ooperilaval keset tulede sära, lilli ja rahva vaimustatud hüüdeid. Sureb, mängides Orlando Furioso [1] osa.

Korraga märkas ta, et Alek avab vedrunoa.

«MIS TE TEETE?»

sosistas ta.

«Ma kaitsen end noaga nagu Tarzan,» vastas sportlane, «nagu tsaari kuller, kes pistis karu surnuks. Ma müün oma elu kallilt.»

«Tänan sind, giovinezza mia\ Müüd oma elu, aga võimalik, et ka minu oma. Tänan sind, su plaan on tänuväärt, aga ma ei kavatse loovutada oma hinge komisjonimüügiks. Sa oled liiga vilets kaupmees, mu kallis. Palun sind lahkesti, peida oma nuga ära.»

«Ma näen, te saite järsku huumorimeele tagasi.»

«Oma elu kõige raskematel hetkedel olen ma alati lõbus olnud, amico mio. Seda on praktiseerinud ka

1 Märatsev Roland (it. k.). Tõlkija. 3

2 Mu noorus (it. k.). Tõlkija.

mõned võllasse minejad, sellest siis ütlemine «võllahuumor». Ma mõtlen, et seda enam võib inimest rõõmuga täita õndsaliku surma perspektiiv nende hele-kollaste kiisukeste küünte vahel.»

*

Uudis, et loomaaias on lõvipuuris vangis kaks meest,
oli juba jõudnud linna ja kõikjalt ruttas hulganisti
kohale sensatsioonihimulisi päevavargaid, kes põlesid
soovist näha seda verdtarretavat vaatepilti. . .

Lähedal asuva Jagiellohska tänava kooli õpilased jooksid tunnist minema. Šlqski silla poolt kihutasid kaks ekskursiooni: Bilgoraj talupidajad ja Nowy S^czi ametnikud. Kohale ilmusid ka tuletõrjujad mootorpumbaga ja tahtsid lõvisid veega eemale peletada, aga loomaaia direktor oli kindlalt selle vastu, sest ta kartis, et see ärritab loomi. Lõpuks ilmus kohale ka miilits.

Ainult Mareki vanemad ei teadnud midagi, nad olid pärast surmani väsitavaid unetuid öid sügavasse unne vajunud ja magasid kaua, sest oli pühapäev ja Mareki isal ei olnud tarvis tööle minna. See oligi nende õnn. Sest kui nad nagu tavaliselt sel ajal oleksid raadio mängima pannud, oleksid nad kuulnud ühtelugu korduvat teadaannet.

Tähelepanu, tähelepanu! Täna hommikul kell kuus leidis loomaaias aset traagiline sündmus. Samal hetkel, kui lõvid välja jalutama lasti, märgati ühenduskäigus kahte pooleldi meelemärkusetut meesisikut. Asjaolu, et neid õnnetuid jalamaid lõhki ei rebitud, tuleb kirjutada ainult selle arvele* et lõvid, olid äsja söönud. Aga lõvid keeldusid siiski jalutama minemast ja ... valvavad oma ohvreid. Kardetakse, et niipea kui nad hommikueine on ära seedinud ja nälga hakkavad tundma, sööstavad nad meeste kallale. Kõik katsed lõvisid ühenduskäigust välja meelitada on ebaõnnestunud. Kohalekutsutud miilits tahtis loomad otsekohe maha lasta, aga selle vastu protesteerisid väljapaistvad zooloogid ja

lõvide tundjad, kes väitsid, et surmavalt haavatud lõvid on kõige hädaohtlikumad ja võivad surmaeelse haardega oma ohvrid tappa. Selle tõttu sai miilits käsu tulistada ainult äärmisel juhul, see tähendab se! puhul, kui lõvid meestele kallale tungivad.

Tähelepanu! Tähelepanu! Otsitakse dressee-rijaf kes taltsutaks lõvid, viiks nad puuri ja päästaks vangis olevad inimesed.

Tähelepanu! Tähelepanu! Otsitakse dressee-rijat..

Kell oli juba kaheksa, aga olukord ei olnud muutunud. Keset ühenduskäiku lamasid maoli Alek- ja pann Ceduur, kummagi väljapääsu juures aga istusid lõvid ennast lakkudes. Neil oli veel kõht täis, nad tegid rahulikult hommikust tualetti.

«Mis te arvate,» küsis Alek sosinal, «miks nad ei ole meid veel ära söönud?»

«Ma mõtlen, amico mio, et kirpude pärast,» oigas pann Ceduur.

«Kirpude pärast?»

«Meie kiisukesed on praegu kirpude püüdmisega ametis, meid jätavad nad hilisemaks. Aga võib ka olla . . .» «Mis võib olla?» «Võib ka olla, et tuule pärast.»

«TUULE PÄRAST?»

«Tuul puhub praegu läänest itta, lõvid aga istuvad põhja-lõuna teljel, nii et nad ei haista meid. Meie lõhn ei ahvatle, ma ütleksin, nende suulage.»

«Aga . . . aga kui tuul suunda muudab?» oigas Alek

«Sel puhul hakkavad me kiisukesed närvitsema.»

Nad lamasid mõne minuti vaikides.

«Näib, et tuul on pööranud,» kogeles äkki Alek.

Tõepoolest tundis pann Ceduur, et kui tuul talle siiani otse näkku oli puhunud, siis nüüd puhub talle kõrva. Samal ajal lõpetas emalõvi Brygida enda kratsimise, ja ajanud koonu püsti, hakkas ahnelt nuusutama. Inimkeha lõhn ärritas tema ninasõõrmeid.

Ja siis juhtus see, mida oli kardetud. Emalõvi tõi kuuldavale ähvardava urina ja tõusis laisalt püsti. «Ta tuleb meie poole,» oigas Alek.

Elukaaslase märguande peale hakkas ka Mambo liginema. Surmavaikuses kostis ainult loomade kurjaennus-tav urin. Inimesed tardusid hirmust.

«Nad tulevad meie poole,» sosistas Alek kramplikult nuga pigistades, «nad haistsid meie lõhna .. . Nüüd on lõpp . . . Nad haistsid meie lõhna.»

«Lõhna,» kordas pann Ceduur, ja äkki muutus ta ilme. Ta kargas põlvili ja hakkas taskutes tuhnima.

«Mis te teete?» sisistas hirmust higine Alek. «Ärge liigutage, heitke pikali.»

Aga pann Ceduur ei kuulnudki teda, valgete huultega ühtelugu «lõhn, lõhn» korrates, tõmbas ta taskust väikese kölni vee pulverisaatori, mida ta alati kaasas kandis. Kõik vahtisid teda imestunult, tema aga pigistas värisevate kätega kummist pirni ja pihustas kord ühele, kord teisele poole tööndüskooperatiivis «Eesrindlane» toodetud kölni vett. Rahvahulgast käis kahin läbi.

«Mees on hulluks läinud!» kostis hääli. «Hirmust hulluks läinud!»

Samal ajal pumpas higist leemendav pann Ceduur üha pulverisaatorit, otsekui ei hoiaks ta käes kölni vee pudelit, vaid püstolkuulipildujat.

111

Ja näe, juhtuski ennekuulmatu ime.

Lõvid lõid kõhklema, tõid kuuldavale ähvardava urina ja taandusid vastikusega.

«Braavo!» kõlas tuhandest kõrist vaimustushüüe. «Kui kauaks teil seda jätkub?» sosistas kihevil Alek. «Kohe lõpeb,» lõõtsutas muusik vastu.

*

Valjuhääldajad andsid lakkamatult edasi teadaandeid.

Tähelepanu, tähelepanu, kuulete viimaseid uudiseid loomaaiast. Lõvid asusid rünnakule. Ja ennäe, kuulmatu sensatsioon! Rünnak on tagasi löödud. Rünnaku lõi tagasi üks vangis olevatest meestest, kelles tunti ära kodanik Cezar Ceduur, tuntud muusik ja kõige elegantsem mees Varssavis. Tähelepanu, tähelepanu! Päeva kõige suurem sensatsioon! Rünnak löödi tagasi föönduskooperatiivis «Eesrindlane» toodetud kölni vee pihustaja abil. Kandke alati kaasas kölni vett «Seitse võlu», tööndüskooperatiivi «Eesrindlane» toode!

Tähelepanu, tähelepanu, kuulete viimaseid uudiseid loomaaiast. Tööndüskooperatiivi «Eesrindlane» kölni vesi, mida sisaldab pann Ceduuri pihustaja, on otsakorral. Surve on silmanähtavalt alanenud. Otsitakse loomade dresseerijat. Otsitakse loomade dresseerijat. Tähelepanu, tähelepanu, viimane uudis. Pann Ceduuri pihustaja lakkas töötamast.

Puuri ümber kogunenud rahvahulgas puhkes paanika. Mitu naist ei talunud närvipinget ja minestas. Mehed tõstsid käed silmade ette. Militsionäärid valmistusid tulistama.

Lõvid aga lähenesid ühenduskäigus lamavatele inimestele kahelt poolt ähvardava urinaga.

Äkki hakkas rahvasummast lõõtsutades läbi trügima umbes viieteistkümneaastane pikakasvuline, tugeva kehaehituse, nurgeliste näojoonte ja lühikeseks punaseks hartser — pioneeri nimetus Poolas.

siiliharjaseks või pigem tutiks lõigatud juustega lühikestes hartseripükstes 1 ja mustas särgis poiss. Tema kannul trügis teine, ridvataoline poiss.

«Pirydion,» hõikas mustas särgis poiss kaaslasele üle õla, «sina võtad selle seal vasakul pool.»

«Just nii, šeff,» vastas Pirydioniks hüütu.

«Kiiremini! Issanda nimel!» karjatas mustas särgis poiss, märgates, et lõvid on juba lähedal. «Laske läbi, laske läbi!» pistis ta valju häälega karjuma.

Inimesed andsid neile teed. Alles nüüd märkasid nad, et kumbki poistest kannab mingit suurt lamedat püst-külikukujulist pakki kaenlas.

Jõudnud puuri äärde, rebisid poisid kumbki oma paki lahti, tõmbasid välja suure peegli ja näitasid seda ärritatud loomadele.

«Mis see siis peab tähendama? Ajage nad puuri juurest minema!» karjusid militsionäärid.

Aga järsku tardusid nad imestusest.

Ennäe, lõvid peatusid jalamaid. Ja lähenesid siis uudishimulikult trellidele, veidralt urisedes. Nüüd nihkusid mõlemad poisid sammu võrra puuri ukse suunas. Ja ennäe imet! Lõvid tulid neile järele. Üha lõvidele peegleid näidates tegid poisid järgmise sammu. Ja lõvid tulid neile järele nagu hüpnotiseeritud.

Lõpuks said poisid lõvid üle läve.

«Puur sulgeda!» hüüdis mustas särgis poiss jahmunud valvuritele. Pange silmapilk puur mõlemalt poolt kinni!»

Valvurid sööstsid puuriuste juurde. Hetke pärast olid mõlemad uksed suletud. Inimesed ühenduskäigus osutusid väljaspool hädaohtu.

Rahvahulgast kostis kõmisev «ah!» ja leevendusohe. - Ja siis tõusis torm. Läbilõikavate rõõmuhõisete saatel tormas rahvas mingis metsikus* pöörasuses poiste kallale. Igaüks tahtis neid emmata, igaüks puudutada. Lõpuks visati nad õhku. Terve tunni loobiti neid ja aegajalt õhku lennates rändasid nad terve loomaaia läbi. Alles vahepeal kohaleilmunud arstide energiline vahelesegamine tegi sellele lõpu. Aga rõõmuhüüded kostsid veel kaua.

Seitsmes peatükk

Teodor. Kiri detektiiv Kwassilt. Mida avastas ratsu. Plasku ja Jänn.

Samasugusesse situatsiooni sattusid mõlemad vahejuhtumi tekitajad, pann Cezar Ceduur ja Alek.

Juubeldav rahvahulk tungis silmapilk ühenduskäiku ja oli karta, et, pääsenud lõvide küüsist, hukkuvad nad inimeste käe läbi. Igaüks tahtis neid puudutada, katsuda, otsekui ei usuks ikka veel, et nad on elus ja terved.

Asjasse oli sunnitud vahele segama miilits. Laiali ajanud läbipääsu tõkestava rahvahulga, tõmmati kangelased lõpuks puurist välja. Nad olid niivõrd jõuetud, et

militsionäärid olid sunnitud neid kahelt poolt toetama. Otsemaid hüppas nende juurde leitnant Prot jõemiilit-sast ja külvas nad küsimustega üle.

Sellest ei tulnud aga midagi välja, sest mõlemad mehed olid täiesti oimetud. Alek tõi kuuldavale kähisevaid karjeid nagu Tarzan, pann Ceduur aga, keda kaks miilitsakapralit kaenla alt talutas, kiskus end iga natukese aja tagant nende käest vabaks, tõmbas põuest flöödi ja tahtis mängima hakata.

«Mis te teete?» küsiti temalt.

Tema aga kokutas ainult totralt vastu:

«Sa istud vihase lõukoera selga ja sõidad raudse lohega. Kuula, mU laps, võluflöödi helisid, ah, kahjuks sa ei ole musikaalne . . . Christianos ad leones 1 . . . Ei, ei!» karjus ta läbilõikavalt. «Non surn christianus, Orpheus surn.» [2]

«Ta on purjus,» kostis hääli.

«See on närvivapustus,» selgitas arst, «aga võib-olla' isegi palavikus sonimine.»

Korraga kõlas kohkunud naiste karjeid. Nad põgenesid valjusti kiljudes, sest pann Ceduur oli end kapralite käest lahti rabelnud, ajas ennast turri nagu lõvi ja kihutas möirates naiste kannul. Aga varsti nõretas ta

1 Kristlased lõvidele (lad. k.). Tõlkija.

2 Ma ei ole kristlane, olen Orfeus (lad. k.). Tõlkija.

üleni külmast higist, ja niipea kui militsionäärid ta kätte said, vajus ta jõuetult nende kätele.

Ainult arstide ja leitnant Proti energiline vahelesegamine tõi mõlemad mehed suhtelisele teadvusele. Leitnant Prot pani õnnetute kallal uuesti toime katse välja uurida, kuidas nad lukustatud puuri olid pääsenud. Kuid mõlemad keeldusid sellest rääkimast, sest neil oli häbi, et nad end Wiehczyslaw Äbariku poolt nii ninapidi olid lasknud vedada.

Leitnant Prot hakkas kannatust kaotama ja ähvardas mõlemaid kangelasi, et võtab nad jaoskonda kaasa kui isikud, kes on röövimise eesmärgil puuri sisse murdnud.

Alles nüüd pääsesid pann Ceduuri keelepaelad valla ja ta kogeles, et nende sihiks oli loomade elu teaduslik uurimine, Alek aga lisas, et nad kirjutavad stsenaariumi põnevusfilmile, mis kannab pealkirja «Sõit vihase lõu-koera seljas».

«Ei, bambino mio,» parandas teda pann Ceduur, «pealkirjaks on «Hirmsa lõvi taltsutamine».»

«Täiesti õige,» nõustus Alek, ««Vihase lõvi taltsutamine» . Just nii see pealkiri oli...»

Leitnant Prot liigutas hetke jooksul jahmatuses lõuga. Samal hetkel silmasid sõbrad peeglitega poisse või pigem peegliriismetega poisse, kes end juubeldava rahvahulga käest vabaks püüdsid rabelda. Seda vaatepilti nähes said nad jõu tagasi. Nad söösтsid poiste juurde ja hakkasid neid suudlema ja embama.

«Palun teid, mitte siin, te ajate inimeste meeled jälle ärevile ja na'd ei lase meid minema minna,» tõrkus punaste harjasjuustega poiss. «Pirydion,» andis ta oma kolleegile märku, «korralda etendus, meie laseme vahepeal jalga.»

Ridvataoline loikam, keda Pirydioniks hüüti, murdis end otsekohe läbi rahvasumma, ja tuues kuuldavale artikuleerimata karjeid, mis on omased soolindudele, hakkas ta inimeste vahel, kes jahmunult vahtima jäid, kätel käima.

Kasutades seda jahmatust, pugesid «punahari», pann Ceduur ja Alek inimeste rõngast läbi, peatasid esimese takso ja põgenesid Vanalinna. Siin palus pann Ceduur poisi «Krokodyli» kohvikusse jäätist sööma.

115

«Ma ei ole ikka veel mahti saanud küsida, bambino mio, mis su nimi on?» Poiss naeratas. «Minu nimi on Teodor.»

«Teodor — maru nimi. Elagu Teodor!» hüüdis pann Ceduur limonaadiklaasi tõstes. «Sinu terviseks, poiss, geniaalne bambino mio.»

«Aga nüüd jutusta meile, mis trikk see teil peeglitega oli.' Erialane kirjandus ei tunne niisugust võtet, ometi olen ma, sa võid mind uskuda, bambino eroico loomade kohta palju raamatuid läbi lugenud. Doktor Jan Zabihskit2 tunnen ma koguni isiklikult, aga ka see maestro illustrissimo' ei ole kusagil sellisest lõvide ikestamise võttest rääkinud.»

«Qh, siin ei ole midagi keerulist. Kogu asi on selles, et Mambo ja Brygida on tsirkuselõvid.»

«Kuidas nii tsirkuse lõvid?» jahmus pann Ceduur.

«Väga lihtsalt. Enne kui nad loomaaeda müüdi, esinesid nad tsirkuses. Ja seal oli teiste numbrite seas ka etteaste peeglitega. Dresseerijad tulid peeglitega areenile, nemad aga silmitsesid end peeglist ja «tantsisid», see tähendab, kui dresseerija tegi sammu vasakule, siis astusid ka nemad vasakule, kui ta aga astus paremale, tatsusid ka nemad paremale. Põhiliselt väga lihtne number.»

«Noh, hüva, caporossa' mio, aga kust sina seda teadsid?»

«Need lõvid on meil registrisse kantud.» «Teil. .. see tähendab kellel?» Teodor muigas.

«Nimi ei ütle teile midagi. Jätkub, kui teate, et meil on poiste salk, keda huvitavad loomad ja kes on spetsialiseerunud zooloogiale. Selle salga poisid tunnevad kõiki metsloomi loomaaias ja tsirkuses. Me' teadsime, et Mambo ja Brygida on rootsi tsirkuse lõvid, et nad on müüdud meie loomaaiale, sest et nad paistsid silma oma vastiku laiskuse ja madala intelligentsiga

' Sangarlik (it. k.). Tõlkija.
2 Tuntud poola teadlane-bioloog.
3 Kõige hiilgavam (it. k.).
4 Punapea (it. k.).

116

ega osanud midagi muud peale selle peeglitega numbri, mis oli rahvast juba tüüdanud. Üks dresseerija tahtis neile paar uut numbrit õpetada, aga nad sõid ta harjutuste ajal ära. See vihastas tsirkuse direktori lõplikult välja ja sellepärast müüs ta nad loomaaiale maha.

Täna hommikul, kui me raadiost neid meeleheitlikke teadaandeid kuulsime, vaatasime oma registrit ja koos-{ tasime välkkiirelt tegevusplaani.»

«Siis teil peetakse ka registrit?»

«Me peame seda pidama. Meie jõud seisab teadmises. Ainult sel juhul saab inimesi aidata, kui palju tead.»

Pann Ceduur pilgutas silmi ja vahtis enda vastas istuvat poissi kui eksootilist nähtust. Korraga kergitas ta kulme ja tardus viivuks. Tal sähvas läbi pea üks mõte.

«Jumal ise on sind meile saatnud, ragazzo' eroico. Kes veel peaks Marek Pieguse üles leidma kui mitte sina. Ma haistan sinus detektiivi, mu poiss. Siiamaani aitas meid

detektiiv Kwass, aga ta kadus saladuslikul viisil, selgitamata asjaoludel. On põhjust karta, et ta langes kurjategijate küüsi.»

«Hippollit Kwass? ... » Teodor kortsutas kulmu, tema imetlusväärne «siil» muutus veel enam punase harja sarnaseks.

«KAS SA TUNNED TEDA?»

«Kapten Trepka on mulle temast rääkinud.» «Kapten Trepka? On sul siis mingeid sidemeid miilitsaga?»

Teodor vangutas pead.

«Kapten Trepka on minu tuttav ja annab mulle mõnikord mõnes asjas nõu.»

«Kes sa siis õieti oled, bambincAmio?» muutus pann Ceduur rahutuks, «hartser, loomataltsutaja, tsirkuseartist või detektiiv?»

«Kõike omajagu,» ühmas Teodor. «Aga ma ei armasta sellest rääkida. Olen Teodor, ja lõpp.»

«Kui pöörduda tagasi Pieguse juurde... » köhatas pann Ceduur mõnevõrra hämmeldunult.

«Olge rahulik. Me tegeleme selle asjaga juba kaks päeva.»

' Poiss (it. k.). Tõlkija.

«Te tegelete? . . . See tähendab, kes. . . kas teid on siis rohkem?» hakkas Alek silmi pilgutama.

«Me tegeleme,» kordas Teodor külmalt. «Ega te ometi ei arva, et ma tegutsen üksinda. Meid on. . . muide, see ei ole tähtis, kui palju meid on. Igal juhul palju. Aga kui me tahame Mareki üles otsida, siis lubage, et mina esitan küsimusi.»

*

Tund aega hiljem koputas Alek koos Teodoriga Pie-guste korteri uksele. Ukse avas neile nutuste silmadega Mareki ema. Ta oli mõni hetk tagasi alles kuulnud sündmustest loomaaias.

«Alek,» hüüatas ta poissi suudlustega kattes, «paha poiss, millega sa küll hakkama said!»

Viivu pärast jõudis koju ka Mareki isa. Ta tuli jaoskonnast, kus teda informeeriti, et kogu asi on õnnelikult lõppenud ja et mõlemad kodanikud on juba kaks tundi vabaduses.

Alek sai onult uue etteheidete laadungi ja pidi ikka ja jälle oma seiklusest jutustama; lõpuks õnnestus tal esitleda Teodorit, kes rahulikult nurgas ootas, muiates arusaavalt endamisi.

«See on Teodor,» ütles Alek lühidalt.

Mareki vanemad vaatasid imestusega tagasihoidlikult seisvat poissi, kellel oli seljas must särk.

«Teodor?» kordas imestunult pann Piegus.

«Ma ju rääkisin teile, onu, see on sama poiss, kes meid lõvide käest päästis.»

«Ah see peegliga.»

«JAH, SEE ON JUST TEMA.»

«Neid pidi ju kaks olema?»

«Teine sai ülesande ja oli sunnitud sinna jääma.»

«Ah sina oled siis Teodor...» kordas Mareki isa, «no luba siis ennast kallistada!» Ja ta embas südamlikult poisikest. «Tänan sind, tubli poiss!»

«Lase ta lahti, sa muljud ta ära,» ütles Mareki ema, «mina tahan teda ka emmata, kuni ta veel vastu peab.»

Ja nüüd pigistas tema Teodorit viis minutit.

«Laske ta, tädi, lahti,» ütles omakorda Alek. «Teodor tuli siia Mareki pärast.»

118

«Mitte millestki ma ei saa aru?» Mareki ema võpatas-poja nime juures.

«Teodor lubas Mareki üles otsida,» selgitas Alek.

«Kas see on tõsi, mu poiss? Võib-olla on sul temast mingeid teateid?»

«Ei, veel ei ole, aga ma olen sellest asjast kuulnud. Mulle jutustas sellest juba Czesiek. Kas te tunnete Czesiekit? Lugu paistab huvitav olevat ja me võtame heameelega enda peale.»

«Teie, see tähendab kes?»

«Mina ja minu . .. mehed.»

«Mu laps, sa teed vist nalja . .» Pann Piegus ajas silmad pärani.

«Ärge midagi pärige,» katkestas teda Teodor. «Peaks vist iseenesest selge olema, et kui me kahtlasi ja eba-puhtaid asju klaarime, kriminaalseid mõistatusi lahendame ja inimesi saladuslikes ning rasketes olukordades aitame, et me peame siis säilitama inkognito.»

«Sa räägid päris arukalt, noormees,» ütles Mareki isa, «aga mulle näib siiski, et meil ei ole õigust sind selles asjas rakendada. Usu mind, see ei ole mäng.»

Teodor vaatas toas ringi.

«Ei ole midagi teha, sel juhul ma lähen ja katsun omal käel tegutseda.»

«Poiss, ära katsugi!» ehmus Mareki isa. «Ma olen sunnitud sinu kavatsusest su vanematele teatama ja neid hoiatama.»

«Mul ei ole vanemaid. Mul on ainult üks tädi, aga tädi on terve päeva kodunt ära. Ta on invaliid ja peab Okecies kioskit.»

«Või nii!» hämmeldus Mareki isa. «Igal juhul pead sa kohe raamatute taha istuma, need asjad ei ole laste jaoks.» '

«Ma ei ole enam laps.»

«Või sina ei ole laps? Kui vana sa siis õige oled, luba küsida?»

«Juulis saan viisteist täis.»

«Palun väga, ta saab juulis viisteist täis,» kordas Mareki isa mõnevõrra tõredalt. «See on juba tõesti soliidne iga.»

«Vaadake,» alustas Teodor rahulikult, «neis asj-us ei otsusta niivõrd iga kui loomulik taip, nii ütleb kapten

119

Trepka, kes on neis asjus kodus. Te olete vist kuulnud kapten Kajetan Trepkast, Miilitsa Peavalitsuse eksperimentaalbüroost?

«Kas see on see mees, kes lahendab komplitseeritud kriminaalasju?»

«Jah, ta lahendas «Äskulapi sadama» loo ja Anatol Patterhorni tapmise katsete saladuse.»

«Kas sa tunned teda?» küsis Mareki isa kahtlustavalt.

«Üsna hästi. Mul oli õnn teda ühes asjas aidata, sealt meie tutvus.»

«Ja miilits lubab teil detektiivitööga tegelda?»

«Meil on eriluba, kahjuks ei saa ma seda teile näidata, sest see luba on salajane ja me esitame selle vajaduse korral ainult miilitsatöötajatele. Kui te aga mind ei usu, helistage,

palun, Miilitsa Peavalitsusse, paluge kapten Jaszczoltit ja küsige temalt, kes on Teodor. Tema kinnitab mu juttu.»

«Mis sa nüüd, me usume sind, mu poiss, ainult et meil oleks väga kahju, kui sa selle võrukaela Mareki pärast täbarasse seisukorda satuksid,» ütles Mareki isa.

«Ärge kartke midagi. Me töötame ettevaatlikult ja siiamaani on meil olnud pagana moel õnne. Muide, mis oleks elu ilma riisikota väärt.»

«Mu poiss, sa ajad mulle hirmu peale.»

«Me riskime õige asja pärast. Siiani me oleme päästnud kümneid inimelusid ja ei ole kaotanud ühtegi. Asi tasub end. Aga ei maksa aega kaotada. Kas teil on mingeid teateid detektiiv Kwassist?»

«Ei mingeid,» vastas Mareki ema.

«Isegi mitte kirjalikke?» küsis Teodor.

«Kas te arvate, et detektiiv Kwass võis meile kirjutada?»

«Ma mõtlen küll, et juhul, kui ta vangistati, püüdis ta sellest kuidagiviisi teatada,» ütles Teodor. «Sedasama oleks ta teinud ka kindlasti siis, kui mingid asjaolud oleksid sundinud teda äkki kuhugi sõitma või end ära peitma.»

«Ei ole tulnud ühtegi kirja,» ütles Mareki isa.

«Kes seda teab,» porises Mareki ema, tatsates uksel rippuva kirjakasti poole, «ma ei ole kõik need kolm •päeva vaadanud.»

Ta avas kirjakasti. Sealt kukkus välja mitu kirja.

120

Mareki isa pani prillid ette ja laskis silmad üle siniste ümbrike käia. Lõpuks tõstis ta ühe üles.

«Tundmatu käekiri,» lausus ta ja avas ümbriku. «Jah, see on Kwassilt.»

«Kas ma tohin vaadata?» küsis Teodor. Mareki isa ulatas talle sõnatult paberilehe.

Teodor luges:

«Lugupeetud!

Olen jälil. Ärge minu kadumist praegu miilitsale teatage, muidu saab P\asku haisu ninna. Kümne päeva pärast on mul kogu jõuk käes. Õpin malemängu, sest kannatan igavuse all. Kui kelmid on vangis, korraldame suure turniiri. Küllap ' võidan! Jänni juba ei jää!

Tervitustega Kwass»

«Noh, viimaks ometi mingi teade,» ohkas Mareki ema kergendatult. «Tänu jumalale. . . Hippollit Kwass elab.. . Mul süda nii valutas! Nii korralik inimene, ja katkestas meie lapse pärast on koreograafilise tegevuse ja sattus kõiksugu hädaohtudesse.»

«Jah, ta on elus,» rõõmustas Mareki isa, «ja isegi jälitab kedagi. See seletab, miks teda pole näha olnud.»

«Ma teadsin, et detektiiv Kwass ei lase endale kanna peale astuda,» poetas vahele lellepoeg Alek.

Ainult Teodor vaikis ja uuris tähelepanelikult ümbrikku.

«Miks sa seda nii uurid, poiss?»

«Ma imestan, kuidas sai see kiri meile kätte tulla?»

«Tõepoolest,» märkis Mareki isa, «selle peale ma ei mõelnudki. Kwass on ju kadunud alles õhtu kella üheteistkümnest alates... »

«Ja kiri jõudis juba pärale,» lõpetas Teodor. «Jõudis juba pärale, ehkki praegu on kell üksteist hommikul,» pomises ta.

«Kirjakandja tuleb aga alles kell kaksteist,» poetas omalt poolt Mareki ema.

«Tõepoolest, lugu on kahtlane.»

Teodor võttis taskust luubi ja hakkas kirjamärki uurima.

«See kiri on võltsitud,» ütles ta siis.

121

«Kuidas nii, kas sa arvad, et see ei ole pann Kwassi kirjutatud?» küsis Mareki isa.

«Ma ei tea, võib-olla on, aga võib-olla ka mitte. Ma ei tunne detektiiv Kwassi käekirja,» vastas Teodor, «aga üks on kindel: see kiri ei ole posti teel tulnud.»

«Aga mark...»

«Mark on vana. Ümbrikule on kleebitud vana mark.»

«Aga tempel!» hüüdis Mareki isa, «templil on ju viieteistkümnes juuni, see on ju täna!»

«Ei, see on kolmeteistkümnes mai,» ütles Teodor. «Kolm on halvasti löödud ja segane, ja käib määritud viie pähe. Ja rooma viiel ei ole kõrval kriipsu, on ainult mingi plekk. See on kahtlemata mai, mitte juuni.»

«Aga mis eesmärgiga see kiri on siis saadetud?»

«Seda ma praegu kaalungi. Ma kardan, kui see äkki ei ole mingi salakavalus. Pann Kwass on võib-olla kurjategijate küüsis. Kurjategijad fabritseerisid selle kirja, et me Kwassi saatuse pärast muret ei tunneks ja miilitsasse ei teataks. Sest selle kohta kirja sisu õieti käib.»

«Tõepoolest, see paistab väga tõenäoline olevat. Nad fabritseerisid kirja, mis on näiliselt kirjutatud Kwassi käega, ja viskasid selle meie kirjakasti.»

«Kas teil ei ole mõnda Kwassi käekirja proovi? Kas mõni kiri või tema käega kirjutatud märkus?» küsis Teodor.

«Ei vist ole,» vastas Mareki isa. «Niipalju kui ma mäletan ...»

«Minul on,» katkestas teda Alek, «ma palusin pann Kwassilt oma märkmikku autograafi. Ma näitan . . . Aga ainult ühel tingimusel... » läks ta äkki näost punaseks.

«Mis tingimusel? Mis sa seal keerutad?» muutus Mareki isa rahutuks, «näita, ja kõik.»

«Ei... ma ei saa, pann Kwass kirjutas mulle mälestuseks erilise märkuse ja ma võin seda näidata ainult tingimusel, et keegi selle kohta mingeid küsimusi ei esita.»

«Noh hästi. . . hästi... » muutus» Mareki isa närviliseks. «Lõppude lõpuks ei ole meil tähtis sisu, vaid pann Kwassi. käekiri.»

Alek võttis taskust võtme, avas oma laeka ja ulatas Teodorile märkmiku.

122

«Siin see on!» näitas ta.

Mareki isa vaatas uudishimulikult märkmikku.

Minu kaastöölisele Alekile, kes avastas mitmekordse sissemurdmise saladuse ühte korterisse

täis imetlust

Hippollit Kwass

«Mis see peab tähendama?» ajas Mareki isa silmad pärani. «Kas ka sina oled detektiivitööga tegelnud? Kus ja kunas?»

«Onu, te lubasite, et ei hakka midagi küsima.» Alekil oli väga ebamäärane näoilme.

Samal ajal võrdles Teodor tähelepanelikult mõlemat käekirja, uurides üksikuid tähti suurendusklaasi abil.

«Ei ole mingit kahtlust,» ütles ta siis, «see . see on sama käekiri. Järelikult on kirja kirjutanud siiski detektiiv Kwass.»

«Aga mis siis sel puhul tähendab kogu see lugu vale margiga? Milleks peaks detektiiv Kwass niisuguseid petturlikke mahhinatsioone ette võtma?»

Teodor muigas.

«Kirja võis detektiiv Kwass kirjutada küll oma käega, aga mitte vabatahtlikult.» «See tähendab?» «Sa arvad, et keegi...»

«Keegi võis teda sundida. Kui Kwass on kurjategijate küüsis, võisid need kurjategijad teda sundida seda kirja kirjutama, et meid hoida samme astumast ja miilitsale teatamast, et .mees on kadunud. Mind paneb ainult imestama, et detektiiv Kwass nõustus sellist kirja kirjutama. Ma olen teda ikka sitkest tainast meheks pidanud,» jäi Teodor mõttesse. «Kui*ehk . . . kui ehk ...» ja ta hakkas paberilehte terasemalt silmitsema.

«Mis kui ehk?» käis kärsitult peale Alek.

«Kohe... kohe ... » pomises Teodor veidraid manipulatsioone ette võttes.

Ta uuris kirja vastu valgust. Läks siis kööki, pani gaasi põlema ja soojendas paberilehte.

«Ei... ei ole ... » kordas ta. «Aga siiski. . . midagi selle taga on...» .

Ta tuli tuppa tagasi ja hakkas uuesti sõna-sõnalt kirja

lugema ja endamisi arvutama. Mareki vanemad, Alek ja pann Truba vaatasid teda imestusega.

Äkki kargas Teodor toolilt püsti rõõmsa hüüdega: «Käes! Kirjas on šifreeri-tud teade.»

«Sifreeritud teade?»

Kõik vaatasid talle umbusklikult otsa.

«Jah, palun vaadake... Kiri koosneb seitsmest reast. Esimese ja seitsmenda kui pöördumise ja tervituse, samuti allkirja jätame kõrvale. Jääb järele viis täisrida. Lugege, palun, mitu sõna on igas reas!»

Mareki vanemad, pann Truba ja Alek kummardusid paberi kohale.

«Tõepoolest jahmatama panev,» ajas end sirgu pann Truba. «Igas reas on kaheksa sõna, see ei paista olevat juhuslik kokkusattumine.»

«Muidugi mitte,» kinnitas Teodor õhinal. «Ma jäin mõtlema, miks on igas reas just kaheksa sõna, kas on sellel mingi tähendus? Miks kirjutas detektiiv Kwass kaheksa sõna kaupa? Mida tahtis ta meile sellega ütelda, sest kindlasti tahtis ta seda teha. Mida meenutavad meile need kaheksa sõna igas reas?»

Teodor laskis küsival pilgul käia üle toas olijate nägude, aga kellelgi ei liikunud ükski näolihas.

«Mis tähendab kaheksa sõna reas?» kehitas õlgu Alek.

«Kuidas nii: mis?» karjatas Teodor. «Need on malelaua kaheksa ruutu!»

«Malelaua ruudud? Oled sa segaseks läinud, poiss!» imestas Mareki isa.

«Oletame, et see on nii,» mõmises pann Truba, «aga mis tähendus sellel on, mis siis sellest?»

«Palun,» ütles rahulikult Teodor, «kui me alustame kirja esimesest sõnast, see tähendab sõnast «olen», ja

hakkame ratsu käiguga paremale liikuma, päris lõpus aga keerame vasakule, dešifreerime me järgmise teate: «Olen Plasku käes vangis, Jänni all.»»

Pann Truba ja Alek pahvatasid naerma.

«Oivaline vigur, poiss!» vappus pann Truba naeru käes. «Oivaline vigur!»

«See ei ole üldse mingi vigur. See on tähtis teade,» kaitses ennast Teodor.

«Tähtis teade! Tore küll. Olen Plasku käes vangis,» kihistas pann Truba.

«Ja jänni all», tõmbas Alek naerust kägarasse.

«Tõepoolest, poiss,» ütles Mareki isa, «see ei kõla kuigi tõsiselt. Näib, et fantaasia ja noorusetuhin on sind liiga kaugele viinud.»

«Kuidas nii, kas te siis ei näe?» sai Teodor vaevu ütelda, «sõnadest on ju lause välja tulnud.»

«Aga missugune lause, mu poiss. Mõttetu lause, totter lause.»

«Aga siiski lause,» tõrkus Teodor vastu.

«See on lihtsalt juhus.»

«Ei ole,» raputas Teodor pead.

«Mis see veider lause siis sinu arvates tähendab?»

«Seda ma kogu aeg mõtlen,» sõnas Teodor mõtlikult, «kui ma saaksin ainult sõnade «plasku» ja «jänni» tähenduse dešifreerida! Nad peavad midagi tähendama. Nad peavad midagi väga tähtsat tähendama.»

Kaheksas peatükk

Ekspert Celestyn lahendab mõistatust. Pirydion tegevuses. Kolm tüüpi Püha Basiliuse kiriku all.

Seesam, avane!

Üheteistkümneklassilises Linde-nimelises poistekoolis algas suur vaheaeg. Pool tuhat poissi tormas tohutu suurele päikeseküllasele väljakule, täites selle nii ebaloomuliku käraga, et ümberkaudseis majades hakkasid kõik kabuhirmus aknaid sulgema.

Sellest sagimisest hoidis eemale ainult neli poissi.

Kössitades spordiplatsi nurgas haralise kastani all pingil, vaidlesid nad kummargil, täiskirjutatud paberi kohal. Kahte neist oleme me juba tundma õppinud. Need olid Teodor ja Pirydion. Ülejäänud kaks kandsid hüüdnime Pinokio ja Celestyn. Pinokio oli peenike nagu vits ja viienda klassi poisi kasvu, ehkki ta käis nagu Pirydiongi kaheksandas klassis. Suur ja kohmakas Celestyn, ninal paksude klaasidega prillid, nägi'tema kõrval välja nagu elevant sääse kõrval.

«Mis sina selle kohta ütled, Celestyn?» küsis Teodor kohmetult poisilt, kellest koosolijad ilmselt väga lugu pidasid.

Celestyn hakkas nohisema ja pühkis täidlase peopesaga higi, mis tal roosale otsaesisele ilmus, nähtavasti vaimse pingutuse tõttu.

«Plasku . .. plasku, see peab tähendama bandiidi nime, kes detektiiv Kwassi vangi võttis,» ütles ta viimaks nina-häälel.

«Meie registris ei ole niisuguse nimega kurjategijat,» pomises Pirydion.

«Aga Albert Plass?» ähkis Celestyn. «Kas te ei ole kuulnud Albert Plassist?»

«See on õige,» Pirydion vaatas vilksti paksu musta kladesse. «Albert Plass on juba aasta otsa vabaduses.»

«Kindlasti on ta oma põrguliku organiseerimisvõimega jõudnud selle aja peale juba uue bande organiseerida,» pomises Teodor.

«Aga plasku ei ole veel Plass.»

«Ta ei saanud teisiti kirjutada,» ütles Celestyn. «Bandiidid sundisid teda kirjutama niisugust kirja, milles ta Pieguseid rahustaks ja neid tagasi hoiaks tema kadumisest miilitsale teatamast. Detektiiv Kwass oli nõus sellist kirja kirjutama, sest see oli tal ainuke võimalus endast šifreeritud teadet välja saata. Aga ta ei saanud ju Plassi nime otse välja kirjutada, sest bandiidid .ei oleks niisugust kirja läbi lasknud. Kas ma pean sulle tõesti nii lapsikult lihtsaid asju selgitama?»

«Noh hüva, aga mida tähendab niisugusel puhul «jänni all»? Ta kirjutas, et istub jänni all.»

«See on tema asukoha šifreeritud nimetus.»

«Nii palju taipan ka mina,» muigas Pirydion põlglikult.

Celestyn liigutas end kohmakalt. Ta jollis kalasilmad olid kiindunud kirjasse.

«Jänn tähendab Jan,» sõnas ta aeglaselt.

«Kuidas? Mis sa ütlesid?» ajas Pirydion silmad pärani.

«Jänn on seesama mis Jan.»

«AGA MISPÄRAST?»

«Kui ma väike olin,» ohkas Celestyn, «kui ma väike olin, ostis ema mulle raamatu, mille pealkiri oli «Kahest poisist, kes varastasid kuu» ... »

«Ma tean,» ütles Pinokio, «seal olid Jan ja Jänn, kes alati jänni jäid.»

«Noh ja mis sellest?»

«Kuidas nii, mis sellest?» võpatas erutatud Pinokio. «Need poisid olid täiesti teineteise sarnased... nii et neid teineteisega isegi ära vahetati.»

«Jah . .. just sellepärast,» ohkas Celestyn, «ma ütlen, et Jänn on Jan, ja Jan on Jänn.»

«Suurepärane, Celestyn,» ütles Teodor rahulolevalt paksukest emmates, «nüüd on mul kõik selge. Detektiiv Kwass istub Jani all.»

«Mis Jani all?» kogeles Pirydion. «Seff, mis te ometi?»

«Selgesti näha, et sa ei ole täna vormis, Pirydion,» muigas Teodor. «Jani all tähendab seda, et püha Jani kiriku all.»

«Püha Jani kiriku all?»

«Jah, sinu rajoonis. Seal peavad olema kas mingisugused keldrid või koopad ja seal hoitakse detektiiv Kwassi vangis. Võib-olla kuulub ka kirikuteener bandesse. »

«SA TEED NALJA...»

«Enesestmõista on need ainult oletused, aga siiski on meil nüüd, millest kinni hakata. Pirydion, sa uurid salgaga läbi püha Jani kiriku maa-alused ruumid. Telefoneeri otsekohe keskusesse.»

Sama päeva õhtul sai Teodor raporti oma keskuses Muezzinite tänaval. Pirydion kandis ette, et kiriku kel-

der on järele vaadatud. Koopaid ei ole. Keldris hoiavad mungad kurgi- ja hapukapsatünne.

Lõpuks teatas ta, et on küll tähele pandud kahtlust äratavate isikute liikumist püha Basiliuse kiriku juures.

«Basiliuse?» karjatas Teodor.

«Just nii, Basiliuse.»

«Kas nad käisid kirikus sees?» küsis ta.

«Ei, aga kadusid kiriku lähedal nagu tina tuhka.»

«Oled sa kindel, et nad sees ei käinud?»

«Ma küsisin kohalikult preestrilt ja kirikuteenrilt. Kirikusse ei ole tükil ajal keegi jalga tõstnud. Üldse on see pisike kirik ja keegi seal ei käi.»

«Pane hommikul sinna vahipostid välja,» ütles Teodor, «ja püüdke teada saada, kus need kurjategijad käivad. Ma tulen teie juurest kella ühe paiku läbi.»

«Just nii, šeff,» ja Pirydion pani telefonitoru ära.

*

Järgmisel päeval oli Pirydion oma salgaga hommikust saadik valves püha Basiliuse kiriku juures. Preestril oli õigus. Kirikusse ei vaadanud keegi sissegi. Kella kümne ümber sulges vöörmünder kirikuukse ja lonkis raskesti ohates preestrimajja.

«Lähme ehk meie ka ära,» ütles Jurek Kosma Pirydionile. «Kirik on kinni, sinna keegi sisse ei pääse.»

«Ootame veel kella kaheteistkümneni,» ütles Pirydion, silmitsedes süngelt suurte võtmete kimpu, mis koos vöörmündriga vaateväljalt kadusid. «Olge ainult vormis, poisid, ja ärge vaatepostilt lahkuge. Kui te niiviisi kogu bandega ühes hunnikus seisate ja kiriku ust jõllitate, ei tule varitsemisest midagi välja.»

Tüdinult ja vihaselt lonkisid poisid määratud vaatekohtadele vanade kastanite taga. Et nende tuju tõsta, andis Pirydion igale mehele karbi mandleid, aga see 'ei parandanud olukorda, otse vastupidi. Poistel hakkas janu ja Pirydionil tuli vehkida limonaadi tooma. Putka ees seisid kaks hõredate juustega meest, kes jõid õlut ja heitsid aeg-ajalt kärsituid pilke elegantsetele käekelladele mitte päris puhastel randmetel.

Üks neist oli laiaõlgne, vist kahe meetri pikkune mees, laperguse nina ja suurte gorillakäppadega. Kuumusest

hoolimata olid tal käe; mustad kindad, mis lõhnasid bensiini järele. Teisel olid kõõrsilmad ja raske oli aimata, mis suunas ta vaatab.

Pirydion jäi neid algul uudishimulikult jõllitama, aga kohe tuli talle meelde Teodori käsk ja detektiivide määrustiku neljateistkümnes punkt, mis keelas ametikohustuste täitmisel tänaval enda peale tähelepanu tõmmata. Aga et ta ei tahtnud neid tüüpe silmist lasta, pikendas ta, nii-palju kui sai, limonaadi ostmist, krimpsutades nägu, et see on lahtunud, või siis peenraha otsides. Seejärel hakkas ta ostma viiekümne grammi kaupa igat sorti kompvekke, ning lõpuks tükiviisi iiriseid.

Sel kombel möödus vähemalt kümme minutit, aga kogu selle aja jooksul ei paotanud kumbki tüüpidest suud. Pirydion mõtles juba, et kogu jälitamine on asjatu, kui äkki kõrvaltänavast kargas välja lõõtsutav lühikese habemega meesterahvas, kes tassis musta pungil täis portfelli. Teda nähes jätsid palja peaga mehed õlle joomise ja ruttasid talle järele.

Pirydionil jäi süda rinnus hetkeks seisma. Mehed

sammusid püha Basiliuse kiriku poole. Kas tõesti? . Aga kirik oli Ju suletud. Ei jäänud muud üle, kui neid märkamatult jälitada.

Kolm kahtlast meest astusid sireli- ja jasmiinipuhmas-tesse kiriku lõunaseina ees ja. . . kadusid silmist. Pirydion andis poistele eemalt märku. Poisid hüppasid kähku kastanite tagant põõsastesse ja hakkasid ettevaatlikult õitest ülekülvatud okste vahelt läbi pugema, Järsku tardusid nad paigale. Pirydion jõudis neile järele.

«Noh, mis on?» küsis ta hinge tõmmates.

Poisid vaatasid talle ümmarguste kohkunud silmadega otsa.

«Nad on kadunud,» sai Nudys vaevu suust.

«Ärge rääkige lollusi,» pomises Pirydion närviliselt, «nad ei saanud kuhugi kaduda. Kuhu nad pidid kaduma, läbi müüri või? Kirik jääb ju tee peale ette.»

Seda öelnud, kutsus ta lähemale poisid, kes olid tihnikus vahipostil.

«Kas teie nägite, kuhu nad läksid?» küsis ta tõredalt.

«Kes «nad», kellest sa räägid?»

«Noh, need kolm tüüpi. Üks oli oma kaks meetrit pikk. Teda oleksite vähemasti pidanud märkama.» «Me ei ole kedagi näinud.»

«See on võimatu. Nad pidid siit ju paremale või vasakule keerama!» karjatas Pirydion. «Mis teiega on, pagana päralt, kas te magasite või?»

«Me ei ole kedagi näinud.»

Nad vahtisid Pirydioni ogara pilguga ja imestasid, miks ta nendega pragab.

«Ma ütlesin, et need kelmid aurasid ära,» poetas Nudys rahuloleva naeratusega.

«Rumalus. Ega inimene ei ole eeter.»

Ta astus kirikumüüri äärde ja uuris seda teraselt. Tema tähelepanu tõmbas endale kaunis sügav orv välis-müüris, milles oli ühe pühaku, hallis rüüs ja paljaks pügatud lagipeaga munga üleni kriimudes ja pragunenud bareljeef.

Pirydion kummardus ja uuris maapinda ümberringi. Kahjuks ei olnud näha ühtegi jälge, sest piki müüri kulges vähemalt kahe meetri laiune liivakiviplaatidest kõnnitee.

Pühak muigas nukralt ja otsekui pilkavalt oma kiviste silmadega. Pirydion kehitas õlgu ja istus müüritoele. Sel hetkel jõudis kohale lõõtsutav Teodor. «Noh, mis on? Tüübid käes? Rääkige!» Pirydion tõusis segase ilmega püsti. «Mis on juhtunud? Kas nad lipsasid minema?»

«Kardan, et jah.»

«Kuhu poole?»

«Pole aimugi.»

«Jätsite ahelikku augu,» näris Teodor huult, «molutasite siin, käpardid!» Poisid langetasid pead.

«Ei,» ütles Pirydion valjusti, Teodorile silma vaadates. «Ükski mu poistest ei ole kunagi molutanud. Selles suhtes on mul nende vastu täielik usaldus. Nad võivad piriseda, oiata, mõnele on pesemine vastik, aga kui midagi teha on, siis ei moluta nad kunagi.»

«Noh hüva,» urises Teodor, «oletame, et nad on kadunud. Aga kas te võite näidata, kuhu nad kadusid?»

Keegi ei vastanud. Poisid vaatasid üksteisele otsa.

«Noh, julgemalt. Jutustage, kuhu nad kadusid. Maa või puu sisse?»

«Müüri sisse,» kostis selle peale Pikolo.

«Kus kohas?»

«S 11 N.»

«Kus?»

«Seal kuju juures.» «Kas selles õõnsuses?»

«J A H.»

Teodor astus orva juurde ja uuris üksikasjaliselt pühaku bareljeefi.

«Võimatu,» sosistas ta endamisi. «Aga siiski. . .»

Äkki karjatas ta:

«Ma mõistan! Nüüd on kõik selge.»

Pirydion ja poisid jäid teda imestunult vahtima.

«See on ju püha Jani bareljeef,» sõnas Teodor erutatult. «Sellest Janist detektiiv Kwass kindlasti kirjutaski. See tal mõttes oligi, mina loll aga arvasin, et tegemist on püha Jani kirikuga.»

«Kui asi nii on,» hüüdis Pirydion, «siis peab detek-

tiiv Kwass kusagil siin läheduses olema, ta ju kirjutas, et on vangis Jani all.»

«Jah,» kinnitas Teodor. «Siin kusagil peab ta olema. Need kahtlased tüübid, keda te nägite, võiksid sellel teemal kahtlemata üht-teist pajatada. Kui me teada saame, kuhu nad kadusid, saame ühtlasi teada, kus on detektiiv Kwass.»

«Aga kuidas seda teada saada?» küsis süngelt Pirydion.

Teodor muigas saladuslikult ja küsis vastuse asemel ainult:

«Kas teil traati on kaasas?»

«Muidugi, komandör,» teatas Pirydion. «Meil on alati vajalikud riistad kaasas. Terve komplekt, nagu määrustik ette näeb. Pikolo,» pöördus ta poisi poole, kellel oli seljas pungil seljakott, «anna traati.»

«Kas teras-, vask- või harilikku traati?» küsis asjalikult Pikolo.

«Võib ka terastraat olla,» ühmas Teodor, «aga kähku.»

Pikolo andis talle traadikera.

Kõik silmitsesid uudishimulikult Teodori. Teodor harutas kerast umbes meetripikkuse jupi traati ja pistis selle poiste imestuseks ühte bareljeefi pilusse. Traat läks hõlpsasti sisse. Teodor tõukas seda kera lahti kerides edasi. Siis tõmbas ta traadi tagasi, keris uuesti korralikult kera peale ja ulatas Pikolole.

«Noh? Kas saate nüüd aru?»

Poisid silmitsesid tummalt kord bareljeefi, kord Teodori.

«Sa tahad ütelda, et seal taga on tühi ruum?» sosistas Pirydion.

«Koobas,» kogeles vaimustuses Pikolo.

«Kas sa arvad, et kahtlased tüübid kadusid sinna?» küsis Pirydion.

«Aga mis moel?» Pikolo vaatas Teodorile ümmarguste silmadega otsa. «Sellest pilust ei mahu isegi hiir läbi.»

«Mis moel?» muigas Teodor. «Aga vaat nii!»

Seda öeldes toetas ta oma käe järsku pühaku käe taha ja tõukas seda kõigest jõust paremale. Poisid kangestusid ja jälgisid surmavaikuses Teodori. Kostis kriipiv hääl, nagu libiseks raske kiviplaat mööda põrandat,

bareljeefi parempoolne osa vappus korra ja hakkas, alguses aeglaselt ja raskesti, siis aga juba kergelt nagu rullidel eemale nihkuma, paljastades mustava, haigutava koopa suu. Koopast lõi vastu jahedat keldriõhku. Poisid trügisid üksteise võidu lähemale, et ebaharilikku pilti näha. Kadus silmist pühaku paljas pealagi, kõrv, mungakapuuts, parem käsi ja kõik, mis paremal pool asus, nähtavale ilmus aga püstkülikukujuline, umbes poole meetri laiune avaus.

Teodor silmitses uudishimulikult koopaläve. «Vaadake. See on konstrueeritud kuullaagrite abil.»

Tõepoolest, koopa künnisel läikisid paksu kollaka määrde sees tuhmilt teraskuulikesed.

«Tavott,» pomises asjatundlikult Teodor, «väga osavasti väljanuputatud seadeldis. Keegi ei oleks selle peale tulnud, et siin uks on,» ütles ta, lükates kivibloki oma kohale tagasi. «Vaadake, kui hästi on ära kasutatud kõik lohud, praod ja kriimud bareljeefis. Üldse pole märgata, et see koosneb kahest osast, millest parempoolne on liikuv.»

Teodor heitis pilgu kellale ja ütles siis:

«Mul on vaja seitse vabatahtlikku. Ettevõte on hädaohtlik. Me tungime vaenlase peidupaika. Kes on valmis kaasa tulema?»

Talle vastati üheainsa ühtesulava hõiskega. Kõigi käed tõusid õhku. Teodor naeratas rahulolevalt.

«Kõiki ma ei saa kaasa võtta. Tõmbame liisku. Piry-dion, tee sina see asi ära. Ma võtan kaasa ainult seitse meest.»

Pirydion tõmbas taskust seitse iirist, pani mütsi sisse ja segas nad piparmündikompvekkidega segamini.

«EDASI,
TÕMMAKE
JÄRJEKORRAS.»

Varsti oli liisutõmbamine läbi. Väljavalitud seitsme hulka pääsesid peale Pirydioni veel Pikolo ja Nudys.

«Mul on ka maa peale mehi tarvis.» Teodor vaatas poistele ainiti otsa. «Kui me ei peaks kella seitsmeks tagasi olema, tuleb teatada miilitsasse. Kes on nõus? Selleks on tarvis kolme meest.»

133

«K Õ I K!»

hüüdsid poisid.

«Hästi, jääge siis kõik. Aga peitke end nii ära, et te tähelepanu ei ärata. Pirydion,» pöördus ta oma asetäitja poole, «see on vastutav ülesanne, sina jääd siia.»

«Ma pääsesin ju liisuga alla,» protesteeris Pirydion.

«Sind on siin tarvis,» lõikas Teodor lühidalt läbi tema vastuvaidlused. Nähes aga Pirydioni pettunud nägu. lisas ta vaikselt, teda õlast pigistades: «Kui mina peaksin hukkuma, jääd sina mind asendama.»

Pirydion pigistas huuled kokku ja taandus sõnalausumata.

Teodor vaatas vaikides üle elektrilambid, nöörid, tikud ja teised riistad.

«Kuidas toiduga on?» küsis ta..

«Toiduga on lugu halb, komandör,» vastas Pirydion. «Me ei arvanud, et tuleb pikemale retkele minna. Meil on ainult neli plaskut kirsimahlavett ja kümme pakki küpsiseid.»

«Ei ole midagi teha,» pomises Teodor. «Meil ei ole aega. Ma kardan, et kui me retke edasi lükkame, võivad nad haisu ninna saada ja meie plaanidele kriipsu peale tõmmata.»

Hetke pärast kadusid poisid üksteise järel mustavasse avausse. Viimasena astus üle koopaläve Teodor.

«Pane tähele, et siin keegi ringi ei longi. Kuni kella seitsmeni peab ettevõte saladuseks jääma. Ja ära unusta kiviplaati meie kannul kohale nihutada.»

Seda öelnud, kadus ta avausse.

Üheksas peatükk

Katakombides. Milleni viis Nudysi nali. Tühja sarkofaagi saladus.

Poisid astusid ettevaatlikult mööda kitsaid kiviast-meid, mis laskusid keereldes, justkui lõputult, üha madalamale.

Teodor surus end ette ja juhtis seda ebatavalist rong-134

käiku, taskulambiga teed valgustades, tundmatu koopa sügavusse. Trepil märkas ta suitsukoni ja mõni samm eemal tikku. Ilmselt oli siin käidud.

Kui nad olid umbes sada astet seljataha jätnud, laienes koridor ootamatult madalaks ümmarguseks võlvi-alustega keldriks, mida keskelt toetas paks madal sammas. Seina ääres seisid ümberringi hallikasvalged kivist sarkofaagid. Mõned neist olid avatud ja tühjad, teised suletud, veel üsna loetavate kirjadega, mis olid uuristatud kivist kaantele.

CRISTOPHORUS
LASKA, ARIANUS,
MORTUS 31 MA]
ANNO DOMINI 1689

veeris silphaaval Teodor ühe kirstu kaanelt. «Vaadake, kirstud,» sosistas Pikolo.

«Kui .imelik on see maa-alune,» lausus Nudys ringi vaadates ja kummardudes, et pead mitte vastu tema jaoks liiga madalat lage ära lüüa.

«Siia on kindlasti mungad maetud,» ütles Pikolo.

«Ei, need on ariaanlaste katakombid,» pomises Teodor.

«A R I A AN LASTE? Mis tüübid need on!?.. »

«Ah, on, tead. .. lahkusulised vanast ajast, kellel olid puust mõõgad.» «Mispärast?»

«Mul ei ole praegu aega seda sulle jutustada. Küsi koolist ajaloo õpetaja käest, küll ta sulle ütleb.»

«Aga miks nad nii sügavatesse keldritesse maeti?» piilusid poisid arglikult ümberringi.

«Nad ei tahtnud neid tavalistesse surnuaedadesse matta, sest üldse neid kiusati taga ja nad olid sunnitud end varjama.»

Nudys proovis sarkofaagi kivist kaant üles tõsta. Talle kargas abiks veel mitu poissi, ja enne kui Teodor jaole sai, avasid nad kirstu. Selle põhjas oli midagi. Poisid kummardusid, lamp käes, uudishimulikult lähemale ja nägid kuivanud, kortsus, pronksikarva, suurte vurrudega inimnägu. Tal olid üll mustad sametist riided.

«Kae, kae, muumia,» sosistas Pikolo.

«Imelik,» ja Teodor näris huult, «kui surnust on muumia saanud, siis tähendab see seda, et siin on väga kuiv õhk ja peab olema tõmbus.» Ta vaatas ümberringi. «Kas tunnete?» küsis ta.

Poistel käis külmavärin läbi ihu.

«Mida?» ajasid nad silmad pärani.

«Ei midagi. Lihtsalt kui värske siin õhk on,» puhkes Teodor naerma. «Nii sügav kelder, aga ei mingit läppunud lõhna. Lausa, nagu oleksid siin ventilaatorid.»

«Kas sa arvad, et siin on kusagil salauks?» küsis Nudys.

«Tingimata,» vastas Teodor veendunult. «Need tüübid ei saanud ju õhku haihtuda.»

«Võib-olla on nad end kirstudesse peitnud ... » sosistas Pikolo erutatult.

«On sul ka mõtted,» kehitas Teodor õlgu. «Miks peak-r sid nad ennast peitma?»

«Noh, kuulsid, et me tuleme, nägid tuld ja ehmatasid.».

Teodor raputas pead.

«Kui soovid, võid neid kirste uurida, mina aga asun seinte kallale. Valgustage müüre ja kloppige nad põhjalikult läbi, uurige kõige väiksematki pragu.»

136

Poisid asusid tööle. Seinad oiid laotud tahutud kividest. Kiviplokid olid tihedasti üksteise vastas. Kuigi poisid tagusid oma sõrmed hellaks, vastas neile ikka nõrk sume kaja. Oli selge, et müüri taga ei ole varjul mingit tühimikku.

Pikolo katsus koos Nudysega suletud sarkofaage avada, aga peale Krzysztof Laska kirstu ei lasknud end avada ükski sarkofaag. Kaaned liibusid tihedalt vastu kivikaste.

«Nad on millegagi kinni,» oigas Nudys, vaeveldes ühe kaane kallal.

«Võib-olla hoiab neid miski seestpoolt,» ähkis pingutusest punane Pikolo.

«Äh. .. ära ole loll,» ütles Nudys otsaesist pühkides. «Küll sa näed, nad on mördiga kinni pandud. Hoiab nagu tsement. Asjata näeme vaeva.»

Nudys toetas mõlemad käed vastu kirstu. Äkki kais tal mingi mõte peast läbi. Ta heitis üle õla pilgu poiste poole, kes olid ametis müüride läbikloppimisega, ja viipas Pikolole.

«Kuule, Pikolo, tule siia. Mängime neile väikese vembu,» ütles ta salapäraselt muiates.

«Vembu!» Pikolol hakkasid silmad hiilgama. «Mis moodi?»

«Vaata, siin on tühjad kirstud. Heidame kirstudesse pikali ja mängime muumiat. Mis. . . pole halb mõte?»

«Aga muidugi. Nad ei oska arvatagi, mis meist on saanud... » sosistas vaimustatud Pikolo. «Hakkavad meid otsima, ja kui meie kirstudesse sisse vaatavad, kargame kärinal välja. Küll näed, mis tsirkus sellest tuleb.»

«Aga pea meeles, pisike,» hoiatas teda Nudys, «ettevaatlikult, nii et nad ei märka.» *

. «Ei nad märka. Näe, veavad ninaga seinu mööda. Pealegi me kustutame taskulambid,»

«Noh, läheb siis lahti. Sina hüppad sinna paremasse, mina vasakusse. Ma loen kolmeni. Kolme juures hüppame. Tähelepanu, üks, kaks, kolm...» kamandas Nudys.

Nad hüppasid korraga.

Pikolo eksis kaugust arvestades ja põrutas endal veidi põlve. Valust huult närides sirutas ta end sarkofaagis

137

välja. Nii lamas ta paar minutit. Nudysist ei olnud kuulda kippu ega kõppu.

«Nudys, kuidas sul seal on?» küsis ta sosinal. «Ma lõin põlve ära, aga juba annab järele. . .» Nudys ei vastanud.

Pikolol tuli meelde, et ta peab tasa olema, ja ta jäi vait, piirdudes ainult abaluude kratsimisega, mis tal lamamisest kõva kivi peal kangestuma hakkasid. «Ebamugav on ikkagi surnu olla,» mõtles ta muretult ja muigas mõtte juures, mis vembu nad poistele on mänginud.

Ta lamas veel umbes kolm minutit, kui kuulis äkki poiste rahutuid hääli: «Kus Pikolo on?»

«Nudys?! Vaadake, Nudyst ei ole!» «Kuhu nad kadusid?» «Lasksid jalga.» «Lõid kartma.» «Ah, mida siin karta.» «Vaadake järele, kus nad on.» «Kindlasti kükitavad kirstu taga.» Poisid jooksid mööda koobast laiali.

«Kuulge, siin on mingi uus muumia!» kostis hüüdeid.

«Mingisugune ariaanlaste laps ... »

«Näidake valgust... Midagi ei ole näha.»

Poisid jooksid taskulampidega ligi ja kummardusid kirstu kohale. Äkki kargas kirstu põhjast kisendades püsti väike kogu. Poisid paiskusid igas suunas laiali.

«Seis! Seis!» karjus Teodor. «Mis teil on?»

Aga poisid olid juba trepil.

«Muumia ärkas ellu... » kogeles Mrõwka, üleni higine.

«Hulluks oled läinud, mis muumia?!» karjatas Teodor.

«Seal. . . seal, seisab nurgas,» kogeles Mrõwka väriseva käega nurka näidates.

«See on ju Pikolo,» ütles Teodor haletsusega Mrow-kat silmitsedes. «Kena salk. Kõik ülepeakaela liduma. Hei, tulge tagasi. Pikolo, mis vigurid need on? Ja kus Nudys on?»

«Nudys on ka muumia.»

«Mis? Mis asja?»

«Tema lamab seal vasakus kirstus.»

Teodor hakkas nohisema ja mõõtis Pikolot hävitava pilguga.

«Nudys, roni välja!» hüüdis ta. Nudys ei vastanud.

«Nonoh, aitab juba naljast. Te unustate, et see ei ole mäng, vaid tõsine asi. Tule välja, Nudys. Kas sa jäid sinna magama või?»

Talle vastas hauavaikus.

Teodor kargas sarkofaagi juurde ja tardus jahmunult paigale. Sarkofaag oli tühi.

«Sa ütlesid, et ta peitis end siia?»

«Jah. Mis siis on?» Pikolo vaatas talle imestunult otsa.

«Siin ei ole kedagi.»

«VÕIMATU.»

Pikolo ja tema kannul kõik poisid sööstsid sarkofaagi juurde.

«Mis temaga juhtuda võis?»

«Vaadake, temast on ainult nööp järele jäänud.»

Pikolo kummardus musta ketta kohale, aga ei ulatunud seda üles võtma. Sarkofaag oli liiga sügav.

«Oota, ma võtan ta välja,» tahtis Teodor teda eemale lükata, aga Pikkolo jõudis temast ette, ja enne kui keegi arugi sai, kargas kirstu sisse.

Ja siis juhtus uskumatu lugu. Kirstu alumine pool vajus nõrga vile saatel maa alla ja nende pilgule avanes mustav kuristik. Poisid kargasid kohkunult tagasi.

Ainult Teodor ei kaotanud pead ja valgustas seda kuristikku lambiga. Ta nägi vaese Pikolo jahmatusest ja hirmust pärani silmi. Poiss liibus kramplikult vastu kivitahvlit, mis tema all tühjusse langes. Samal hetkel kostis kuristiku põhjast Nudysi*läbilõikav karjatus. Siis jäi kõik vait. Sarkofaagi põhi pöördus aeglaselt oma kohale tagasi.

Poisid tardusid hingetult paigale. Teodor seisis liikumatult ja muigas endamisi.

«Noh, kuidas see teile meeldib. Näete, meil on ka tõstuk. Kes tuleb nüüd minuga vabatahtlikult kaasa?»

Teodor tõstis jala kirstuservale. Keegi ei liigutanud end.

«Mis on, kas on hirm nahas?»

«Pisut palju jama ühe päeva jaoks,» pomises Mröwka.

«Sõita ju võiks,» ühmas teine poiss. «Aga kuidas uuesti üles saab? ... »

«Hästi,» ütles Teodor, «minge kõik mäele tagasi. Ma sõidan üksi alla.»

Poisid vahtisid süngelt maha, aga ükski ei liigutanud end.

Pikemalt ootamata kargas Teodor sarkofaagi ja sõitis alla. Alguses tundis ta, kuidas tal tõuseb sisikond kurku. See tõstuk liikus vist kiiremini kui kõige kiiremad tõstukid

Kultuuripalees, õnneks ei kestnud see kauem kui üks sekund. Tõstuk pidurdas ägedalt ja kaldus külili, paisates Teodori vägivaldselt maha.

Siinsamas tema kõrval vilkus kaks taskulambituld.

«Nudys, Pikolo, teie olete?» küsis Teodor kobamisi oma lampi otsides.

«Just nii, komandör.»

«Elus ja terved?»

«Just nii.»

Poiste hääl värises veidi, aga nad seisid sirgelt, püüdes ulja näo teha.

«Mis koobas see on?» küsis Teodor ringi vaadates.

«Mingid süvendid,» kogeles Nudys. «Kas ma tohin midagi küsida?»

«R Ä Ä G 1.»

«Kas .. . kas sina ka siia kogemata alla sõitsid nagu mina ja Pikolo?»

Teodor raputas pead.

«See kõik on plaanis ette nähtud. Me jälitame ju neid lurjuseid, kes röövisid Marek Pieguse ja vangista-sid detektiiv Hippollit Kwassi.»

«Aga . . . aga teised?» küsis Pikolo.

«Teised ... » köhatas Teodor.

«Kas nemad ei sõidagi alla?»

Enne kui Teodor jõudis vastata, kostis lühike õhuvoolu vilin, sarkofaagi põhi vuhises uuesti alla ja sealt kargas välja kaks poissi. Ühes neist võis ära tunda Mrõwka.

«Mröwka, sina siin?» hüüdis Nudys.

«Me sõidame kõik alla,» ähkis Mröwka. «Me ei saanud ju teid üksi jätta.»

Tõesti, otsekohe hakkas tõstuk üha uusi detektiive välja heitma.

Teodor muigas rahulolevalt.

«Maru vahva, poisid, aga kaks poissi peavad jääma sarkofaagide juurde sidemeesteks.»

Soovijaid ei olnud. Kord hirmust üle saanud, kippusid poisid kõik retkele kaasa. Oli tarvis korraldada liisuheitmine. Liisk langes Mröwkale ja Stefek Nowakile. Kõvasti kokkupigistatud huultega astusid nad rivist välja.

Alles nüüd torkas neile pähe, et õieti ei ole teada, kas «tõstuk» ka vastupidises suunas töötab, see tähendab, kas ta ka üles sõidab. Noh, ja kuidas teda üldse alla tõmmata.

Poisid ajasid pea kuklasse ja silmitsesid taskulampidega valgust tehes kitsast kivist lõõri; ülal pilkus süngelt sarkofaagi põhi.

«Mis me nüüd teeme? ...» pigistas lõpuks suust Pikolo, «me . . . me oleme ju teistest ära lõigatud.»

Teodor patsutas teda õlale.

«Kuidas me tõstuki alla saame?» küsis kohkunud Nudys. «Kuidas meil see kahe silma vahele jäi.»

«Oleks pidanud ta jõuga kinni pidama, kui ta viimast korda all käis.»

Poisid vaatasid kohkunult Teodorile otsa. «Teodor, mis nüüd saab?» «Tuleb vilistada,» muigas Teodor. «Sa teed nalja.»

Teodor valgustas taskulambiga kaevuse seina.

«Vaadake. See tõstuk liigub ploki põhimõttel. Sõidab alla reisija raskuse mõjul, kes end sarkofaagi heidab. Üles tuleb ta aga tõmmata sellest nöörist siin.»

Teodor osutas jämedatele teAstrossidede, mis ülalt alla. rippusid, ja kiviõõntesse peidetud ümmargustele plokkidele, mille otsas köied rippusid.

«Aga kuidas sarkofaagi põhi alla tuua, kui sellel ei ole mingit raskust peal?»

Vastuseks sikutas Teodor rippuvat nööri, ja ennäe imet, sätendava plekiga ülelöödud sarkofaagi põhi hakkas aegamisi alla laskuma.

«Kas kõik selle värgi on ariaanlased välja mõtelnud?» küsis Pikolo vaimustatult.

Teodor naeratas üleolevalt.

«Noil aegadel ei kasutatud terastrosse. Vaata seda trossi lähemalt. Niisuguseid kasutatakse ehitustel.» Teodor kummardus koos taskulambiga. «Vaadake, siin on plokil isegi mingi kirjutis. «H. Cegielski ja Ska, Poznah». Näib, et need lurjused on selle kusagilt tehasest või ehituselt varastanud ja siia üles monteerinud.»

«Neil peavad siin olema mingid peidupaigad ja urkad.»

«Kindlasti on siin mingi bande varjul.» «Nad on kindlasti relvastatud.»

«Ärge nii valjusti rääkige. Meid võidakse kuulda!» «Aga mis me teeme, kui nad meile kallale tungivad?» Teodoril oli ees tõsine nägu.

«Me peame väga ettevaatlikud olema. Ja kärmesti tegutsema. Ma juba ütlesin teile, et see ei ole mäng. Kiiremini, Mröwka ja Nowak, istuge tõstukisse.»

Poisid täitsid välkkiirelt käsu.

«TÕMMAKE!»

hüüdis Teodor.

Neli paari käsi viskus köite kallale. Varsti olid Mrõwka ja Nowak üleval.

«Nüüd aga edasi,» käskis Teodor.

Kümnes peatükk

Veri vihikul. Peiduurka peakorter. Inimesed herne-supipotiga. Teofü Bosmann. Veracoco.

Poiste nelik liikus ettevaatlikult madalas maa-aluses koridoris. Nudys oli sunnitud ühtelugu kummarduma, et mitte pead vastu suurtest gooti tellistest tuhmunud võlvialust ära lüüa. Koridor oli puhas, otsekui koristatud, müüridesse uuristatud õõnsustes aga looklesid elektrijuhtmed.

«Vaadake, neil on siin isegi elekter.»

«Nad peavad elektrit kasutama,» ütles Teodor. «Muidu oleks neil ühtevalu õhupuudus käes. Kahtlemata tegutsevad

siin elektriventilaatorid. Kas te ei tunne õhu liikumist?»

Tõepoolest, midagi nagu kerge tuuleiili taolist paitas poiste nägusid.

Varsti jõudsid nad kohani, kus gooti koridori lõikas läbi teine maa-alune ruum. See teine käik oli meetri võrra laiem ja tal oli poolkerakujuline sujuvalt kerkiv võlvialune. Teodor valgustas seda tähelepanelikult lambiga.

«See on hoopis teises stiilis,» ütles ta, «küllap hiljem ehitatud.»

«Kas koridoril saab siis olla mingit stiili!» puhkes Pikolo naerma.

«Igal asjal on oma stiil,» pomises Teodor keskendunult mingeid torusid silmitsedes, mis kulgesid piki koopa seina.

«Huvitav,» märkis ta, «need näivad veetorud olevat.»

«Või keskküttetorud,» ütles Nudys. «Kas sa tunned, kui soe siin on?»

«Vaadake, tõeline keskküte!» hüüatas Kabatc, joostes koridori sügavusse.

Nad uurisid radiaatorit ja veendusid, et see oli soe.

«Lurjused, neil on siin kõik mugavused,» märkis Teodor, «ja vaadake, kuidas siin pühitud on. Puhtamini kui Marszalkowska tänaval.»

«Kas lähme siitkaudu?» küsis Nudys. «Vaata, siin on mingid jalajäljed. Nad on siit läbi läinud.»

«Need on ühe inimese jalajäljed,» ütles Teodor, «neid oli aga kolm meest.»

«Kuidas nii, on ju selgesti näha^ et need on mitme inimese jäljed.»

«Ei ole. Teile ainult paistab ijõnda, sest need on lonkava mehe jäljed, kes pealekauba jooksis. Vaadake. Parema jala jälg on selgesti näha, vasakul aga on justkui ainult kand. Need jäljed siin on ühe inimese omad, noid oli aga kolm,» kordas ta.

Nad keerasid ringi ja sammusid nüüd esimese koridori pikendust mööda. Nad ei olnud aga saanud kümmet sammugi teha, kui Teodor andis märku, et nad peatuksid.

«Vaadake, mis seal seina ääres on.»

143

Taskulamp valgustas mingit' määrdunud valget eset. Nudys kargas lähemale ja tõstis selle üles.

«Need on mingid paberid.»

«Kindlasti dokumendid,» sosistas Pikolo.

«Ei... see on vihik,» ütles Nudys, «pooleldi maa sisse tallatud, üleni kortsus ja määrdunud, aga see on vihik, harilik poola keele vihik.»

«Näita,» kiskus Pikolo tal selle käest ja uuris seda uudishimulikult.

Korraga tardus ta.

«Issand,» sosistas ta, «siin on veri . . . veri vihikul. Terved leheküljed on verega kokku kleepunud.» «Võib-olla on see Mareki vihik,» ühmas Nudys. Kõik kangestusid hetkeks.

«Muidugi Mareki oma, sest kust muidu siia koolivihik sai,» ohkas Pikolo.

«Lollus,» segas vahele Teodor. «Marekil ei olnud röövimise ajal vihikuid kaasas. Ta oli ju jalgrattaga sõitmas.»

«Kaanel on nimi,» ütles Nudys, «aga ma ei näe lugeda.. . Näidake mulle valgust.»

Kaks lampi juhtisid oma valguse vihikule.

«Je . Jerzy ... T.. . Trupek,» veeris vaevaliselt Nudys.

«Trupek, see on võimatu,» kortsutas Teodor kulmu, «ma ei ole iialgi niisugust nime kuulnud. Anna vihik siia. Turpis, mitte Trupek,» luges ta. «Jerzy Turpis viiendast klassist.»

Teodor uuris ükshaaval verega koos olevaid lehekülgi.

«Kust ma seda käekirja tunnen . .. Kust ma seda tunnen?» kordas ta mõttes otsekui endamisi.

144

«Teodor, Teodor, vaata!» kostis äkki Pikolo karje.

«Ära kilju niiviisi, lased meid veel kinni nabida,» noomis teda Teodor. «Te karjute nagu koolis vahetunnis. Mis on lahti?»

«Vaata, kuul, tõeline kuul... Vaata, mis ma leidsin.»

Pikolo näitas tervet väikest hiilgavat kuuli.

«Vist revolvrikuul,» arvas Pikolo seda Teodorile ulatades.

«Ei, pigem püstolikuul. Kaliiber 7», langetas Teodor otsuse. «Kust sa selle leidsid?» «Siit keset koridori.» «Kust ta siia sai?»

«Mõni neist tüüpidest ehk pillas maha.» «Pillas?» vangutas pead Stasio Kabatc. «Lihtsalt niisama, pillas ja kõik.»

«Tal võis see taskust pudeneda.»

Stasio Kabatc uuris vaikides maapinda ja müüre.

«Issand!» hüüatas ta äkki. «Vaadake, veri!»

Pikolo ja Nudys tormasid tema juurde. Kollasel liival müüri ääres paistsid punased plekid.

«Mis see veri tähendab,» kogeles Pikolo, «kas kellegi pihta on lastud?»

«Ma ei usu,» ütles Teodor, «siin ei ole kusagil padrunikesti näha. Ma arvan, et need tüübid, keda me kiriku juures nägime, läksid siin lihtsalt kaklema ja tagusid üksteisel nina veriseks. Üks nendest, lonkur, põgenes sinna laia koridori, kus on jäljed. Kähmluse ajal kaotas ta oma poja vihiku ja tal kukkus kuul taskust välja.»

«Aga milleks ta seda vihikut kaasas kandis?» küsis Nudys.

«See vihik, on kindlasti tema poja oma, ka kurjategijatel on lapsi,» vastas Kabatc.

«Noh hästi, aga milleks ta selle siia kaasa tõi?» vaidles tõrksalt vastu Nudys.

Sellele küsimusele ei suutnud keegi seletust leida.

«Küllalt vaidlemisest,» kamandas Teodor. «Liigume edasi.»

*

Nad läksid veel võib-olla paarkümmend meetrit, siis pööras äkki koridor kõrvale ja laienes väikeseks koopaks, kust viies suunas kulgesid kiirtena kitsad ja

madalad maa-alused ruumid. Viis neist olid pimedad, ainult ühes vilkus valgus ja oli kuulda elektrimootori nõrka surinat.

«Nüüd enam mitte sõnagi,» sosistas Teodor. «Iga hetk võime bande otsa sattuda.»

Kummargil hiilisid nad kärmesti üksteise kannul kitsasse koridori. Nad liginesid samm-sammult valgusele. Korraga kerkis päris nina ees neile teele ette terasest võre.

Teodor tõukas seda.

SEE OLI KÕVASTI KINNI.

«Tabalukuga kinni,» pomises Teodor. «See on ukse-või väravataoline raudtrellidest võre, nagu on vanglates ja varaaitades.»

Poisid piilusid uudishimulikult võre taha. Vähehaaval, sedamööda kuidas nende silmad võre taga leiduvaist esemeist üle libisesid, ilmus nende näole ääretu jahmatuse ilme.

Võre taga muutus koridor avaraks toaks, mille pind oli silma järgi umbes kolmkümmend ruutmeetrit. Lae keskelt algasid kaartena gooti stiilis ribid, mis laskusid mööda seinu, muutudes paksudeks, kogu võlvialust toetavateks sammasteks. Keskel oli avaus, kust rippus alla hele elektripirn. Kõige hämmastavam aga oli see, mis saali sisemuses leidus. Seinte ääres seisid reas valged kastid, mis meenutasid külmutuskappe. Nende lähedal sätendas valgetel metalselt läikivatel laudadel midagi kollakat. Vastasküljel paistis mitu kitsast kappi, mis olid eriliste lukkudega suletud, nurgas aga

üksteise kõrval viis väikest tulekindlat kassat. Toas, hallide ja roheliste vöötidega madratsil, magas üks punases dressis mees. Ta habe paistis olevat mitu päeva ajamata, ta magas lahtise suuga ja norskas ebameeldivalt. Tema' kõrval magas paks seotud lõuaga habemik.

«See habemega paks on seesama, keda me müüri ääres tihnikus nägime,» sosistas Nudys erutatult. «Küllap tema see oli, kes teiste käest koridoris peksa sai.»

Teodor noogutas pead.

«Vaadake, kui palju neil siin külmutuskappe on!» imestas Pikolo.

«Need ei ole külmutuskapid, need on elektriahjud.»

146

«Jumala eest, see on mingi maa-alune kabel.»

«Kabel?» imestas Stasio Kabatc.

«Ma räägin röövlite kabel,» ütles Pikolo vapustatuna, ta lühikesed püsti seisvad harjased lauba kohal läksid veel rohkem.turri.

«Kust see sulle pähe kargas?»

«Noh, näed, seal on mingi pühakuju. Üleni hõbedast. Tema lähedal aga igasugused kullast ja hõbedast südamed ja tähed, noh kuidas neid hüütakse ... »

«Annid.»

«Jah, annid. Teisel pool aga seisab kuldrist. Ja püha-leivaastja ja karikad. Oi, oi. . . kui palju karikaid! Ja kõik kullast ja hõbedast! Pühaleivaastjal on vist kalliskivid küljes, vaata, kuidas nad säravad, kõige rohkem see suur seal tipus. See on kindlasti kõige ehtsam briljant.»

Aga Stasio Kabatc ei kuulanud teda enam. Ta vaatas sinnapoole, kuhu näitas erutatud Nudys.

«Komandör,» nohises ta, «vaata, kui palju kelli ja käevõrusid ja sõrmuseid siin on, ja kõik kullast. Vaata seal, laual, vaata, vaata.»

Teodor tõstis binokli silmade ette ja vaatas tähelepanelikult lauale. «Mis te arvate, kus me oleme?»

Poisid vaatasid talle pinevil otsa.

«Me oleme varaste salajases peakorteris. Ma olen sellest juba ammu kuulnud, et neil peab kusagil see asuma. Aga ma ei arvanud, et näen seda kunagi oma silmadega,» rääkis Teodor sosinal. «Kas näete neid elektriahju-sid? Need on elektritiiglid kulla ja hõbeda sulatamiseks. Seal, neis klaaspurkides, on happed, mida läheb vaja kulla puhastamiseks teistest metallidest.»

«Aga milleks nad ümber sulatavad?» sosistas Pikolo. «Sellest on ju kahju. Nii ilus armulaualeivaliud, kindlasti muinsusese, või need sõrmused. Võib-olla on need kuningate või vürstide omad.»

«Muidugi on sellest kahju,» ütles Teodor, «aga vargad ei tee sellest väljagi. Mida hinnalisem, tuntum Ja vanaaegsem on ese, seda raskem on neil seda müüa. Sellepärast peavad nad selle ümber sulatama või nii muutma, et seda keegi ära ei tunneks.»

Teodor jä vait, sest punases dressis mees liigutas end.

Poisid tardusid soolasambaks. Aga mees hakkas uuesti

147

valjusti norskama. Teodor tegi mõne foto ja ütles aparaati peites:

«Me pusime siin juba liiga kaua. Kwassi hoitakse kindlasti kusagil mujal. Me peame ka teised koridorid läbi uurima.»

«Aga kui me bandiitide otsa satume?» küsis Pikolo.

«Siis läheb löömaks,» vastas mehiselt Stasio Kabatc.

«Pigem juba pagemiseks,» muigas Teodor. «Me oleme praegu luureretkel ja peame iga hinna eest kokkupõrgetest hoiduma.»

«Aga kui meil muud väljapääsu ei jää?»

«Siis on teine asi,» vastas Teodor vaikselt.

Nad taganesid ettevaatlikult koridorist ja jõudsid tagasi kohta, kus maa-alused käigud kiiretaoliselt hargnesid. Äkki kuulsid nad samme ja tasast kõnekõma. Teodor andis märku. Nad peitsid end kõige lähema käigu sügavusse ja liibusid vastu müüri.

Viiendast käigust astus välja sportlase kehaehitusega nahkjopis mees. Pikolo müksas Nudyst. Nudys noogutas pead. See oli sama tüüp, keda nad kiriku ees olid näinud.

Ähkides tassis mees kõhukat potti. Tema kannul tatsas väike kõhn lohkuvajunud põskedega mehike.

«Ära närvitse, Bosmann,» kordas ta ühtelugu, sörkides nahkjopis hiiglase sabas, «jumala eest, ära närvitse, mu kilgike.»

«Hoia eemale, Kiitsakas, või ma äigan sulle nagu Antoš Turpiselegi,» urises nahkjopis mees bassihäälel.

«MIKS SA NII NÄRVILINE OLED?»

«Mul on hing täis, mu Chryzostom. Ma mõtlesm, et mind kutsutakse välja, et ma Wiehczyslaw Äbariku asja jutti ajaksin. See lurjus Antoš ei ütelnud mulle midagi. Alles siis, kui me kokku tulime, pistis ta töinama, et on juhtunud eksitus ja et me Wiehczyslaw Äbariku asemel oleme kinni nabinud Hippollit Kwassi. Ma ei kannata haltuurat ja valet. Mulle on vale vastik. Mina olen alati aus. Sina, Kiitsakas, tunned ju minu haruldast ausust.»

«Just nii, mu kilgike,» oietas Kiitsakas, «on juhtunud kahetsemisväärne eksitus.»

«Selle eksituse eest ta saigi vastu hambaid,» müristas Bosmann. «Ja üldse, mis mõte on tuua siia detektiiv ja käskida minul, Bosmannil, teda hernesupiga toita.»

«Jumala eest, see ei ole minu süü. Seff käskis. Me peame seda kelmi järjekorras söötma.»

«Kui kaua me seda priileivasööjat siin peame?»

«Seff tahab ta käest midagi teada saada.»

«Siin ei ole niisuguste tüüpide hoidmise koht,» ägestus Bosmann, «siin tehakse tööd. Ja üldse, mis minul sellega asja. See ei ole minu ala, mina töötan kulla peal. Ja teiseks on mul puhkus. Saad aru, puhkus. Kas mulle ei kulu puhkus ära, mis? Ma pidin sanatooriumi ravile sõitma, tervis on siin nendes neetud koobastes viletsaks jäänud.»

«Sa pead Kwassiga rääkima. Seff kutsus su välja, et sa temaga räägiksid, sest ükski teine meist ei tule temaga toime.»

«Misjaoks rääkida? Mis uued meetodid need on?. Vastu muhku, ja kõik,» kähises Bosmann.

149

«Ei tohi. Kwassiga peab viisakalt ümber käima. Šeff teab, mis ta teeb. Hippollit Kwass on väga mõjuv isik. Hippollit Kwassil on suhted. Ja peale selle, mu kilgike, ja ennekõike, on Kwassil entsüklopeedilised teadmised. Kui meie šefil oleks veerandki neist teadmistest, oleksime juba ammugi miljonärid Friscos või vähemalt Caracasis, Bogotast juba rääkimata, mu kilgike.»

«Sa ütled, et Hippollit Kwassil on entsüklopeedilised teadmised?» elustus Bosmann.

«Just nii, mu kilgike. Tal on entsüklopeedilised teadmised ja see ongi põhjus, miks šeff tahab, et sa temaga räägiksid. Sa pead temalt pisut neid entsüklopeedilisi teadmisi näpistama.»

«N Ä P I S T A M A?»

«Just seda. Vähemalt a tähe ulatuses.»

«Vähemalt a tähe ulatuses,» urises Bosmann. «Aga kui mul a tähe kohta ei õnnestu midagi teada saada?»

«Siis b tähe ulatuses.»

«B tähe ulatuses . .. Aga? ...»

«See ei ole tähtis ... Kui sa vaid midagi saaksid näpistada.»

«Noh, olgu,» nõustus alistunult Bosmann. «Aga... aga miks saadate te mind tema juurde hernesupiga?»

«See on taktikaline võte, mu kilgike. Et looma taltsutada, läheneb talle dresseerija, ühes käes piits, teises präänik. Sellepärast mõtlesime, et oleks hea Hippollit Kwassile läheneda hernesupipotiga.»

«Miks hernesupiga?»

«Hernesupp on Hippollit Kwassi kõige armsam supp. Peale selle, mu kilgike,» siinkohal alandas Kiitsakas häält, «on sellesse hernesuppi pandud veracoco tablette. Kas sa oled kuulnud, mu kilgike, midagi veracoco tab-, lettidest?»

«Ei ole. Mis asjad need on?»

«See on kõige uuem ravim, mida kasutatakse närvi-ja vaimuhaiguste, eriti apaatiaseisundi puhul. See tõstab haigel algul tuju, siis aga paneb ta rääkima, pihtima ja hinge puistama. Inimene ei suuda end tagasi hoida ja muudkui räägib. See kestab umbes kaks tundi, mille järel inimene magama uinub.»

150

«See on ju ohtlik rohi,» kahvatas Bosmann. «Kust te seda saite?»

«Šeff tõi Ameerikast. Oma viimase reisi ajal Ühendriikidesse õnnestus tal seda paar pakki New Yorgis Neljakümne Viiendalt avenüült otse apteegilaost sisse hiivata.»

«See on põrgulikult ohtlik rohi,» kordas kohkunud Bosmann. «Mis siis, kui šeff seda verakukut sulle või mulle suppi või klaasi sisse raputab? ...»

«Veracoco öeldakse, veracoco, mu kilgike ...»

«Ja .. . jumal hoidku, kui see miilitsa, prokuröride, või kohtute, või üleüldse võimude kätte satub!»

«Ei satu.»

«Kes garanteerib!» oigas Bosmann. «Šeff on kõik ette näinud. Sissekukkumise korral veracoco tabletid kaovad.» «Mis kombel?»

«Seff kannab vestitaskus näljast hiirt. Hiir on dresseeritud. Hädaohu korral paneb šeff tabletid ühest taskust teise ja hiir sööb nad jalamaid ära. Mis aga hiir pärast seda räägib, see ei puutu kellessegi. Kas mul ei ole õigus, mu kilgike?»

«Tõepoolest, hiire pihtimused ei ole ohtlikud. Aga mispärast te annate talle seda verakukut hernesupis?»

«Tal on iseloomulik vänge lõhn, mille küllaldaselt ära võtab ainult hernesupp.»

«Saan aru. Aga miks te ei ole siiamaani söötnud Hippollit Kwassi selle võimsa ja suurepärase vahendiga?»

«Asi seisab selles, mu kilgike,» ohkas Kiitsakas, «et siiamaani ei ole korduvaist katseist ja range dieedi ettekujutamisest hoolimata kellelgi õnnestunud Hippollit Kwassi veenda seda hernesupp», suhu võtma.» .«Ta haistab midagi,» pomises Bosmann.

«Vist küll, sest niipea kui talle ulatatakse hernesupi-pott, valab ta supi imetlusväärse järjekindlusega valvurile kaela, poti aga paneb pähe.»

«KAS ENDALE?»

«Ei. Valvurile.»

«See on tõesti paha,» tähendas Bosmann. «Ja te tahate, et nüüd mina prooviksin?»

«Me oleme kõik järjest proovinud, mu kilgike, nüüd

on sinu kord,» siristas Kiitsakas ja muigas nii ilmekalt, et tema pikk kongus nina lõuga riivas. «Nüüd aga teele, sest hernesupp jahtub ära, ja siis ei võta Hippollit Kwass teda enam mingi hinna eest suhu. Ta on selles suhtes väga valija ja pirtsakas.»

Bosmann vandus endamisi habemesse, ohkas, keeras tööpluusi ja särgi käise üles, võttes käe kuni õlani paljaks ja muljus mõne aja mõtlikult muskleid, mis hiigel-sõlmedena naha all kõrgusid.

Kiitsakas jälgis seda jõudemonstratsiooni lugupidamisega.

«Tule, Kiitsakas,» pomises Bosmann seltsilist käest haarates, «seisa siia minu ette.»

«MIS SA TEHA KAVATSED, MU KILGIKE?»

ehmus Kiitsakas.

«Ma teen väikese proovi. Ma tahan veenduda, kas mul õnnestub Kwassile seda hernesuppi kurgust alla kupatada.»

Seda öelnud, paiskas ta Kiitsaka ainsa käeliigutusega pikali, istus talle ratsaküe otsa, võttis ühe käega mehe lõualuudest kinni ja sirutas teise hernepoti järele.

Professionaalse pigistuse mõjul avas Kiitsakas suu ja hakkas seda liigutama nagu kala kuival. Bosmann kallutas hernesupipotti, aga Kiitsaka pikk kongus nina varjas suu ja tegi toitmise võimatuks.

Bosmann puhkes bassihäälel laginal naerma, pani hernesupi kõrvale ja laskis Kiitsaka lahti, kes kiunudes püsti kargas.

«Kui sul nii suur nina ei oleks, oleksid sa seda suppi lürpinud nagu imik.»

«Jäta mind rahule ... jäta rahule, mu kilgike,» hingeldas vaevaliselt pooloimetu Kiitsakas, «kolleegiga niiviisi ei tehta.»

«See ei olnud ju midagi,» paitas tema väljaulatuvaid abaluid Bosmann, «ma tegin ainult nalja, mu Chryzostom.»

«Kenad naljad.. . Kenad naljad, mu kilgike, oleksid mu peaaegu surnuks kägistanud.»

«Selle eest tead sa nüüd, mis viisil ma detektiiv Kwassi toitma hakkan,» naeris Bosmann. «Võta pott, lähme.»

152

Ta tõusis raskelt püsti, keeras varrukad alla, pani nahk jopi selga, hõõrus bensiiniga oma musti kindaid ja kadus kolmandasse koridori. Oma kõri muljudes komberdas lühikese vankuva sammuga tema kannul Kiitsakas, teises käes supipott.

Nendest jäi maha ainult bensiini ja hernesupi ärritav lõhn.

Üheteistkümnes peatükk

Teodori tark kavatsus ja Pikolo sangarlik tegu. Hippollit Kwass tänab poisse, aga ta on näljane.

Teodor pigistas hambad kokku. Ta silmad hiilgasid. «Poisid,» sosistas ta, «Hippollit Kwass on õudses hädaohus.»

«Veracoco,» sosistasid kõik.

«Veracoco,» ütles Teodor. «Me ei tohi mingil juhul lubada, et Kwassi selle supiga toidetaks.» «Aga mis teha?» sosistas Nudys. «Meil ei ole ühtegi relva,» lisas Kabatc. «Me ei jõua isegi miilitsale teatada,» oigas Pikolo. Teodor vaatas mõttes maha.

«Me peame midagi välja nuputama, ja jalamaid.»

«Lõikame juhtmed läbi,» ütles hingeldades Kabatc, «valgus kustub ja nad ei saa pimeduses Hippollit Kwassi toita, isegi kui nad tema juurde jõuavad.»

«Ei. . . neil võib olla taskulamp,» pomises Teodor.

«Jookseme neile järele 'ja proovime nad lassoga kinni püüda. Me oleme ju lassoheitmist harjutanud,» pani ette Nudys.

«w&ra ole laps,» krimpsutas Teodor nägu. «Kas sa Bos-manni muskleid nägid? Kui sa talle ka silmuse kaela saad, ei suuda sa teda kinni hoida. Pealegi rebib ta iga silmuse katki. Siin tuleb mingi kavalam nõu abiks võtta.»

Teodor murdis kärsitult rusikaid.

«Kuule, Pikolo,» ütles ta äkki, «meil ei ole aega pikemalt kaaluda. Iga sekund loeb. Sa jooksed otsekohe Bos-mannile järele, ja kui sa oled temast kümne meetri

153

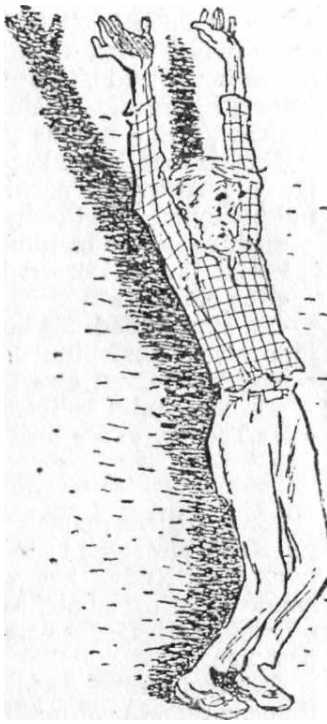

kaugusel, viskad tema pihta selle kalakonserviga,» Teo-dor võttis kähku seljakotist karbi skumbriat tomatis. «Kui Bosmann ümber pöörab, põgened sa meie suunas, said aru?»

«Jah,» lõgistas Pikolo hambaid.

«Kas sa kardad?» Teodor vaatas teda tähelepanelikult.

«Kardan küll,» tunnistas Pikolo ausalt.

«Kas sa ei tule ülesandega toime?»

«Ma kardan, aga tulen toime küll,» vastas Pikolo.

«Sihi ainult täpselt,» lisas Teodor. «Ja pea meeles, mis teed, tee vaikselt. Me ei tea ju, kui palju neid röövli-nägusid siin on.»

«Just nii,» sosistas Pikolo.

«Niisiis kähku, joostes marss. Kõik oleneb sinust.» Pikolo pani jooksma.

Teodor vaatas rahutult ringi. Müüri ääres vedeles mitu raudtorujuppi, mis olid keskkütte sisseseadmisel üle jäänud. Teodor relvastas poisid nendega.

«Teie seisate teine teisel pool koridori müüriorvas,» ütles ta neid süvendeisse tõugates.

Siis võttis ,ta Kabatc'i seljast seljakoti ja pani selle keset käiku maha. Ta läitis taskulambi ja pani selle seljakoti otsa.

Kabatc ja Nudys silmitsesid imestunult kõiki neid toiminguid.

«Milleks sa seda teed?»

«See on söödaks,» ütles Teodor. «Mul ei tule midagi paremat pähe, olen sunnitud improviseerima. Kui Bosmann hakkab Pikolot taga ajama, kasvab äkki ta teele ette veider põleva lambiga seljakott. Mis Bosmann siis teeb? Ta kas jääb seisma ja kummardub, et veidraid esemeid lähemalt vaadata, või halvemal juhul aeglustab sammu, lööb kõhklema. Siis peame ta uimaseks lööma ja pikali virutama. Ja talt püstoli ära võtma.»

«Aga mis me Chryzostom Kiitsakaga teeme?»

«Chryzostom Kiitsakas jookseb Bosmannist aeglasemalt, pealegi valutab tal jalg ja ta lonkab, nii et ta jõuab kohale alles siis, kui Bosmann on juba uimaseks löödud. Meil on siis juba Bosmanni püstol.»

«Aga kui Kiitsakas kisendama pistab ja appi karjub?»

«Ei ole midagi teha. Siis taandume kolmanda koridori

otsa. Vabastame Kwassi ja hakkame end kaitsma. Kell seitse alarmeerib Pirydion kapten Trepkat Peastaabist ja Trepka alustab otsekohe päästeaktsiooni. Senini peame kuidagi vastu.»

Teodor jäi vait, sest kostis sammumüdin. Lähemale tormas Pikolo. Mõni samm tema kannul volk-sas suurte hüpetega Bosmann. Pikolo kargas üle seljakoti ja lidus edasi. Bosmann oli niivõrd vihane, et oli selge, et ta seljakotti üldse ei märka.

Poistel jäi hing rindu kinni. Kui ta niisuguse hooga neist mööda jookseb, on peaaegu lootusetu teda tabada. Aga Bosmanni ägedal tormakusel olid omad head küljed. Hiiglane ei märganud seljakotti üldse mitte ja komistas raskelt selle otsa. Sellest

piisas. Tema pihta langesid löögid kahelt poolt. Ta taarus ja varises teadvusetult maha, jõudmata isegi oiata.

Ei võinud hetkegi kaotada. Eemalt lähenes juba Chryzostom Kiitsakas, hernesupikastrul käes.

«Kinni siduda,» ütles Teodor ^poistele. ,

Sel ajal kui Kabatc ja Nudys hiiglasel käed-jalad kinni sidusid, otsis Teodor tal kähku taskud läbi. Ta leidis võtmekimbu, rahakoti ja selle, mida tal antud hetkel kõige rohkem vaja oli, püstoli, tagavarapideme ja paarkümmend kuuli.

Teodor haaras välkkiirelt relva ja sihtis sellega bandiiti.

Chryzostom Kiitsakas jäi seisma ja hakkas appi

hüüdma. Õnneks oli ta kõri Bosmanni toorest pigistusest niivõrd valus, et ta suutis kuuldavale tuua ainult nõrku ja ohutuid piiksatusi.

Poisid kargasid lähemale.

«Käed üles,» sisistas Teodor, «ja mokk maas!»

Chryzostom Kiitsakas tõstis värisevad käed üles ja jäi vait. Altkulmu põrnitses ta hirmunult mahasiruta-tud ja kinniseotud Bosmanni.

«Siduge see tüüp kinni!» kamandas Teodor.

Poisid täitsid kiiresti käsu.

«Kas jalad ka?»

«Ei, ainult käed. Me võtame ta endaga kaasa. Ja jätke jupp nööri, kust kinnL hoida.»

Koridori teisest otsast tuli lõõtsutav Pikolo.

«Braavo, tulid sellega suurepäraselt toime, Pikolo,» ütles Teodor. «Võta pott ja hakkame minema.»

*

Minut hiljem marssis väike meeskond kitsas koridoris. Kõige ees sammus Teodor, käes taskulamp ja püstol, tema taga Nudys, kes vedas nööri otsas vangi, vangi kannul Stasio Kabatc, salga majandusülem, täistopitud seljakott seljas, sabas aga väike Pikolo, suur hernesupi-pott käes.

Kui nad umbes sada meetrit olid edasi liikunud, ilmus paremal pool müüri sees nähtavale raudvarbadest uks.

Teodor jäi seisma ja vaatas sisse. Tema nägu lõi naerule.

«Oleme kohal,» sosistas ta, «see on tema.»

«Hippollit Kwass!» hüüatasid poisid nagu ühest suust ja surusid end vastu raudukse varbu. Algul ei olnud midagi näha. Tuba oli pime, ainult ukse kohal hõõgus väike pirn. Poisid suunasid oma taskulampide valgusvihud toa sügavusse.

Väikeses madala võlvialusega keldris nägid nad maas madratsil ähmaselt inimkogu.

«Kas sa arvad, et see on tema?» küsis Nudys sosinal Teodorilt.

Vastuse asemel viipas Teodor peaga Chryzostom Kiitsaka poole.

Bandiidi ilme reetis ilmset rahutust. Ta silmitses kord

poisse, kord keldris lamavat kogu. Ja pilgutas närviliselt oma ripsmeteta silmi.

«Hippollit Kwass!» hüüdis Teodor.

Kogu madratsil liigatas ja tõusis istukile, mähkides end tihedalt teki sisse.

«Hippollit Kwass,» kordas Teodor, «me tulime teid vabastama.»

«Kes sa oled, poiss?» küsis detektiiv Kwass nõrga häälega.

«Mu nimi on Teodor.»

«Teodor?» Detektiiv Kwass kargas madratsilt püsti. '«Teodor,» kordas ta imestunult. «Või nõnda siis näeb välja Teodor?»

«KAS TE TUNNETE MIND?»

Detektiiv Kwass puhkes naerma.

«Ma ei oleks Hippollit Kwass, kui ma ei oleks sinust kuulnud, mu poiss. Sa elad... Ei, ma ei ütle seda selle varganäo kuuldes,» näitas ta näpuga Chryzostom Kiitsaka poole. «Kuidas see juhtus, et sina... Ei, see... on uskumatu... Sa annad mulle elu tagasi, mu poiss.» Hippollit Kwass viskas teki nurka ja silmitses Teodo-rit särava näoga. «Oota, poiss .. . Võib-olla oled sa nii geniaalne, et hankisid ka selle puuri võtme?»

«Hankisin küll.» Teodor võttis taskust võtmekimbu. «Ma imetlen väga harva kedagi, mu poiss, aga sina oled ära teeninud kõige tõsisema imetluse ... Aga kui praktiliste asjade juurde tagasi pöörduda, kas sul ei ole midagi süüa, mu poiss? Need lurjused on mind otse

uskumatult näljutanud.» «Esiteks laseme teid välja.» Teodor hakkas võtmeid lukuauku passima. «Võti on nelja suure ja kolme väiksema hambaga,» selgitas detektiiv Kwass, «vaat seesama, mu poiss.»

Hetke pärast tuhises Hippollit Kwass oma vanglast välja ja embas südamlikult poisse. Äkki langes ta pilk hernesupipotile, mida Pikolo käes hoidis.

«Ka selle peale olete te mõelnud, vahvad poisid. Braavo!» Ja rõõmsa hüüdega kiskus ta poisil kastruli käest.

Ta vaeseke pidi kohutavalt ära nälginud olema. «Mis te teete? Jätke järele!» karjatas ehmunud Teo-

dor. «Ärge seda suppi puutuge! See supp on vürtsitatud veracoco tablettidega ...»

Aga detektiiv ei kuulanud teda. Nina potis, lürpis ta aplalt jahtunud suppi.

«Te. ei või seda suppi süüa,» ähkis Teodor, «te ei tohi seda süüa. See ei ole meie supp. Me võtsime selle ära Bosmannilt. Bosmann...»

«Bosmann!» karjatas Kwass. «Bosmann... Teofil Bosmann on siin!»

Ta laubale ilmus higi, küünarvarred aga kattusid kananahaga.

«Te läksite higiseks ...»

«Mõttest, e,t Bosmann pidi mind toitma. Ta on kõige julmem ja kõige toorem loom, keda allilm tunneb. Kus ta on?»

«Ta lamab uimaseks löödult ja kinniseotult kolmandas koridoris prügikastis umbes poolel teel siit.»

Detektiiv Kwass ohkas kergendatult, aga lehvitas endale veel mõne viivu rätikuga tuult.

«Ma kardan teie pärast, pann Hippollit,» ütles Teodor rahutuks muutudes. «Te sõite seda suppi, aga see on vürtsitatud veracoco tablettidega.»

«Veracoco?» ajas Kwass silmad pärani.

«Kas te tunnete seda preparaati?»

«Veracoco, jessus maarja!» kordas detektiiv, huuled valged. «Te tulite parajal ajal, poisid. Tänaseni ajasin vastu ega võtnud tundmatut toitu suhu, täna aga olin nii näljane ja nõrk, et kindlasti oleksin selle supi ära söönud.»

«Isegi kui te ei oleks tahtnud seda, oleks Teofil Bosmann teid selleks sundinud,» ütles Teodor.

«Aga kas te seda suppi liiga palju ei söönud?» Pikolo vaatas hirmuga, kui palju supp potist kahanenud on.

«Õnneks mitte,» nohises detektiiv Kwass. «Hernesupis lahustatuna hakkab veracoco mõjuma alles seitsmenda lusika järel, mina aga sõin ainult viis. Mind ähvardab ainult teatav lobisemishimu, mida ma püüan taltsutada. Nii, poisid, jäime siin juttu puhuma, asja meil on veel kõige tähtsam ees. Iga hetk on kallis. Me peame Marek Pieguse vabastama. Ma olen seda tõotanud endale ja õnnetu poisi vanematele ja sõpradele. Arvan, et peame enne väikese nõu maha pidama.»

Kaheteistkümnes peatükk

Albert Plassi jõugu tegevuse ülevaade. Kuidas Chryzostom Kiitsakat toideti ja mis sellest välja tuli. Mareki saatus.

«Te olete siis kindel, pann Hippollit,» ütles Teodor, «et Marek Piegus on röövitud samade meeste poolt kui teiegi, see tähendab Albert Plassi bande poolt?»

«Mis sellesse puutub, siis ei saa siin olla mingit kahtlust. Asi on mulle täiesti selge. Ma tean juba kõik, välja arvatud röövitud poisi asukoht. Sa vist aimad, kuidas see lugu algas?»

«Seda ei ole raske aimata,» ütles Teodor. «Albert Plassi bande kasutas röövitud väärisesemete peidupaika toimetamiseks ranitsaga poisse. Poiste ranitsatel oli kahekordne põhi, või õigemini, ranitsapõhjas oli sala-ruum, kuhu ehted peideti. Muidu olid ranitsad nagu ikka raamatuid ja vihikuid täis tuubitud.»

«õige,» segas Hippollit Kwass vahele, «sellepärast õnnestus Albert Plassil nendega pikemat aega ohutult oma saaki transportida. Neid ranitsaga poisse nimetati bandes «eeslivarssadeks» ja üks niisuguseid varssu oli ühe bandeliikme, Kiitsaka poeg. Kiitsakas on hüüdnimi. »

«See on seesama, kes meil siin kinni seotud on,» poetas vahele Pikolo.

«Seesama,» noogutas detektiiv Kwass pead. «Aga. kuulake, mis edasi juhtus. Konn õgib sääse, ise aga langeb mao saagiks. Ka Albert Plass jäi hädaohtliku vaenlase küüsi. See oli Wienczyslaw Äbarik, üks intelligentsemaid ja hädaohtlikumaid kurjategijaid, kes meie pealinnas ringi traavib. Mõni aeg juba sai Albert Plass teateid kallaletungidest «eeslivarssadele», mis pidevalt kordusid. Neid kallaletunge teostas Wienczyslaw Äbarik, kes, paljastanud «eeslivarssade» saladuse, hakkas end bande kuritegeliku tegevuse arvel nuumama. Töö oli väga tasuv ja suhteliselt ohutu. Albert Plass püüdis Wienczyslaw Äbarikku lõksu meelitada, kuulutas isegi välja autasu pea eest, aga Wienczyslaw Äbarikku ei läinud korda tabada.

159

Ühel päeval jälgis Wiericzyslaw Äbarik Kiitsaka poega, et temalt sobival hetkel ranits ära võtta. Wacio haistis hädaohtu ja põgenes. Ta jõudis poolsurnult Wor-celli parki, uskus, et on jälitaja endalt maha raputanud, ja istus pingile, et veidi hinge tõmmata. Samale pingile, kus istus Marek Piegus. Marek Piegusel oli samasugune ranits kui Waciol. Kui ehmunud Wacio uuesti püsti kargas, et põgeneda, vahetas ta ähmiga ranitsad ära. Oma ranitsa jättis pingile, Mareki oma aga rabas kaasa. Ka Marek ei märganud seda vahetust. Seda märkas aga jalamaid Wiehczyslaw Äbariku terav pilk, kes kogu seda stseeni oli põõsastikust jälginud.

Siit Äbariku ootamaÄu huvi Marek Pieguse vastu. Varas hakkas tema kannul liikuma. Tahtis talt ranitsa ära võtta. Ajas teda taga. Ja tänaval, kui see enam võimalik ei olnud, jälitas poissi kuni koduväravani, et teada saada, kus Marek elab.

Öösel hiilis ta Pieguste korterisse ja võttis ranitsa-põhjast väärisasjad.

Järgmisel päeval märkas Chryzostom Kiitsakas, et Wacio on ranitsad ära vahetanud. Marek Pieguse ranitsast leidis ta tema päeviku, kust sai teada, mis koolis Marek käib ja mis tema nimi on. Järgmisel päeval ootas ta poissi kooli juures ja sai talt ranitsa tagasi. Kujutlege nüüd, missugune pettumus teda tabas, kui ta avas ranitsapõhja ja nägi, et sealt on kõik väärisasjad kadunud... Noh, vana, kas sa läksid marru?» Detektiiv Kwass pilgutas süngelt istuvale kurjategijale silma.

Chryzostom Kiitsakas viskas talle rebasepilgu ja vaikis, nina norgus.

«Ah sa ei taha rääkida, mis? Kas keel on ära kuivanud või seedid vanu patte?» Hippollit Kwass sikutas kärsitult nöörist. «Sul on aega, jõuad neid veel vanglas seedida...»

«Jonnakas loom,» pomises Teodor, «pealtnäha ei näegi niisugune välja.»

Detektiiv Kwass vaatas tühja pilguga kuhugi nurka ja äkki lõid tal silmad särama. Ta laksas endale vastu otsaesist.

«Oleme mäel, mu poisid. Kohe päästame lurjusel keele valla. Hakkab laulma, nii et lust kuulda. Et me selle peale varem ei tulnud!»

160

Detektiiv Kwass haaras hernesupikastruli pihku.

«Mis te kavatsete teha?»» küsis Teodor.

«Annan sellele närukaelale hernesuppi,» ähkis Kwass. «Kui see on õige, mis sa rääkisid, mu poiss, et sellele supile on lisatud veracocot, siis hakkab see närukael laulma.»

Erutusest nohisedes lähenes detektiiv Kwass kükitavale kurjategijale.

«Maitse, linnuke, seda suppi... Ta on küll pisut paksuks läinud, aga tee seda minu heaks, sõbrake.»

Röövel kargas püsti. Ta silmad olid hirmu täis.

«Nonoh, vennike, ära peruta, sa näed kaunis kidur välja ja rammus supp teeb sulle ainult head,» julgustas teda detektiiv Kwass, segades suppi'lusikaga. «Kas sa ei taha?»

«Mul on maohaavad,» kogeles Chryzostom Kiitsakas, «mul on mao ülihappesus, katarr.»

«Mind ei liiguta miski, sa pead seda suppi maitsma. Või ütled meile kohe, kus on Marek Piegus.»

«Ma ei tea, ma ei tea midagi,» kogeles kurjategija.

«Noh, näed ise, et me ilma supita toime ei tule. Ei maksa olla nii kangekaelne.»

«Ta tahab aega võita,» ütles Teodor. «Andke talle kähku süüa.»

«S ö ö,»

ulatas detektiiv kurjategijale lusika.

«Ma ei taha.» Chryzostom Kiitsakas tõukas lusika eemale.

«Kui ei taha, ei ole midagi teha. Tulge, poisid, hoidke kastrulit, ma pean seda tõrkujat teisiti keelitama. Mul on oma isuro-hi...» Ta nööpis kurjategijal särgikaeluse lahti ja hakkas teda lõua alt õrnalt kõditama.

Chryzostom Kiitsakas kihistas algul vaikselt nagu tütarlaps, siis aga hakkas läbilõikavalt lõkerdama, väherdas nagu vingerjas.

161

Poisid vaatasid tummalt detektiivile otsa. Detektiiv kõditas kurjategijat veel mõne aja rahulikult nimetissõrmega, katkestas siis oma tegevuse ja küsis, kas ta tahab .suppi. Kui kurjategija vaikis, alustas detektiiv uuesti kõditamist. Nüüd aga piisas ainsast puudutusest, kui Kiitsakas karjatas:

«Ei... Mitte ainult seda!»

«Kas hakkad sööma?»

«Hakkan küll.»

«Noh, kähku siis!»

Chryzostom Kiitsakas haaras kastruli ja asus jälkusega paksuks Jäinud pudi neelama. Aeg-ajalt raputas ta end vastikusest, higistSs nagu hiir lõksus, aga sõi kiirustades.

Hippollit Kwass ja poisid jälgisid teda. tähelepanelikult.

«Kas te ei tea, kui kiiresti see mõjub?» küsis Teodor.

«Üsna kiiresti,» vastas detektiiv. «Kui doos oli küllaldane, see tähendab kaks tabletti, siis peaksid esimesed tagajärjed ilmnema umbes viie minuti pärast, aga võibolla ka kiiremini, sest annus oli määratud minule. Kiitsakale oleks jätkunud ühestainsast tabletist.»

Chryzostom Kiitsakas tõusis varsti istukile ja hakkas muigama. Ta kahvatule, närbunud palgele ilmus puna, kortsud aga oleksid nagu siledaks tõmbunud. Ta naeratas kord-korralt ikka avalamalt ja tema norgus nina puudutas peaaegu lõuga. Korraga hakkas ta poistele silma pilgutama ja virutas lõpuks detektiiv Kwassile matsu keset abaluid.

«Veracoco mõjub,» sosistas Teodor röövlilt silmi pööramata.

Samal ajal puhkes Chryzostom Kiitsakas valjusti naerma.

«Küll ma kartsin,» naeris ta nägu kuhugi kaenla alla peites. «Mida ma õige kartsin? Mul ei olnud midagi karta, aga muidugi, mu kilgike. Kas me ei ole siis tuttavad, mis?» Ta tahtis Hippollit Kwassil õlgade ümbert kinni võtta. «Kõik omad mehed. Te ütlete, et see minu peale mõjub. Üldse ei mõju. Te arvate, et ma mõni juhm olen. Hehee, te ei teagi, kes ma olen. Võib-olla näen ma kõhnapoolne välja, mu kilgike, aga see on sellest, et ma palju mõtlen, see on närvidest, härrased. Sest

inimesel on igasugu muresid. On muresid, olgu sul teada, mu kilgike. Eks mured võtavad kõhnaks, kui maailmas puudub ausus. Asi on nii kaugele läinud, et varas varastab varga tagant, mida ei ole meie erialal maailma algusest peale veel juhtunud, kuni seda lurjust Wiehczyslaw Äbarikku ei olnud. Kuidas saab siis meie amet õitseda ja mis tulevik ootab meie lapsi, kui meie ridadesse on pugenud ebamoraalsus, mu kilgike.»

Chryzostom Kiitsakas vadistas juba nii, et suu vahutas. Algul kartsid Teodor ja Hippollit Kwass, et röövli hingepuistamine võtab liiga üldise suuna, voi et tema pihtimused puudutavad juba tuntud ja tähtsuseta asju. Aga väärisesemete vargus Wacio ranitsast oli Kiitsakal vist kõige hellem koht, sest ta hakkas sedamaid selle ümber keerutama. Mõne minuti sõimas ta kõige vängemate sõnadega Wienczyslaw Äbarikku, kutsudes endale tehtud ülekohtu tunnistajaks Hippollit Kwassi, Teo-dori ja kõiki teisi poisse ja nõudes nende käest kaastunnet.

«Kui palju kurvastust see mulle tõi, mu kilgike. Saad sa aru — ranitsad ära vahetatud, see kelm, meie šeff Albert Plass, võib mõelda, et mina olen saagi taskusse pistnud. Ma ei maga terve öö läbi, mu kilgike, jooksen hommiku vara kooli seda kutsikat, väikest Piegust otsima, saan, tähendab, talt ranitsa, mõtlen, et kõik on korras, pühin higi otsaesiselt, ohkan, vaatan sisse, tuhnin peidupaiga läbi, ja kujuta ette, mu kilgike, mis löök see oli — väärisasju ei olnud. Kukkusin põrandale ja lamasin umbes tund aega liikumatult. Alles tunni aja pärast ajasin end kuidagiviisi püsti, sest ma kuulsin, et keegi helistab. Tulid šefi saadetud mehed. Hirmust kleepusin ma põranda külge kinni. Hambad lõgisesid suus ja mul oli kananahk ihul nagu kanal, kellel pea maha lõigatakse.

Ma ei tea täpselt, mis edasi sai, mu kilgike, sest vaevalt jõuti mind Albert Plassi palge ette tuua, kui ma jälle maha kukkusin, hirmust nõrk. Pane tähele, mu kilgike, kui palju ma sel päeval maha kukkusin. Siiamaani on mul sinised plekid ihul.»

Poisid ei tahtnud teda haletseda, aga detektiiv Kwass seletas neile, et kui nad seda ei tee, takerdub Chryzostom Kiitsakas ega jõua kõike ära jutustada. Veracoco

mõjub ainult kaks tundi. Niisiis ei olnud midagi parata ja poisid olid sunnitud Chryzostom Kiitsakat haletsema.

Rahunenud nende kaastundeavalduste mõjul, jätkas kurjategija oma pihtimust.

«Lõpuks käskis šeff mind üles tõsta,» jätkas ta «mind laaditi ühte autosse ja viidi kooli ette. Tee peal õpetati mulle, mis ma pean tegema. Nimelt oli otsuseks tehtud Marek Piegust röövida, et temalt teada saada, mis ta on teinud ranitsasse peidetud kullaga.

Me ootasime tükk aega, kuni lõpuks sõitis jalgrattal ette kaks poissi. Ühes tundsin ära selle tattnina Pieguse. Üks Albert Plassi meestest küsis temalt mingit tänavat. Sel ajal kui poiss talle teed juhatas, viskasid kaks meest talle teki pähe ja tõmbasid ta koos jalgrattaga autosse, mispeale auto silmapilk minema sõitis. Seff käskis pärast Bosmannil jalgratas kuhugi Visla kaldale jätta, et lavastada Mareki uppumine. Nii me tavaliselt teeme, mu kilgike.»

«See seletab, miks jalgratta kodarad olid kõverad,» pomises Teodor. «Bosmannil läks igavaks jalgratast käekõrval Visla kaldale lükata ja ta tahtis temaga veidi sõita, aga Mareki jalgratas ei kannatanud tema kahe-sajakilost raskust välja, rattad hakkasid läbi lööma, kodarad kõverdusid, Bosmann aga kaotas kontrolli ratta üle ja kukkus.»

«Sul on õigus, mu kilgike, Bosmann tuli peiduurkasse tagasi maruvihaselt, ma olin sunnitud teda tohterdama ja siduma. Tal oli põlv katki, ta oli selle vastu trammi-rööpaid ära löönud. Sidumise juures röökis ta pööraselt. Osalt oli see, mu kilgike, ka minu süü, sest mu käed värisesid, — ma olen väga tundlik, samal ajal aga kostsid kõrvaltoast selle tattnina Pieguse nutt ja karjed, keda Albert Plass isiklikult üle kuulas.»

«Nurjatu!» hüüatas Hippollit Kwass. «Mõnitab last! Küll sa meile selle eest tasud, lurjus!»

Poiste käed tõmbusid tahtmatult rusikasse.

«Aga poiss oli nii ära kohutatud, et ei saanud sõnagi suust,» jätkas Chryzostom Kiitsakas väsimatult, «ainult karjus ja nuttis. Lõpuks nägi Albert Plass, et ta ei tule toime, ja saatis minu järele. Albert Plass on alati hinnanud mu pedagoogilist annet, mu kilgike. Ma asusin asjatundlikult tööle. Sest omavahel öeldud, Albert Plass on

asjaarmastaja, mu kilgike. Asjaarmastaja, käpard ja joodik. Ta sai meie pealikuks tänu rahale ja tutvustele, mina aga, mu kilgike, kes ma olen emalt pärinud kuut seltsi anded, nimelt miimika, pedagoogika, koreograafia, geoloogia, astrofüüsika ja varguse ande, mina, kammitsas jalgadega kotkas ja tunnustamata geenius, olen sunnitud teda teenima ja esimese viipe peale nagu koer tema juurde jooksma. Nii ma siis jooksingi. Laps oli hirmust vaevalt veel elus, üleni sinistes vorpides — asjatundmatu töö. «Nii ei tohi, šeff,» ütlesin ma. «See ' rikub te tervist, te olete üleni higine ja hingeldate. Siin on tarvis asjatundmist, pedagoogikat, mõnevõrra miimikat, aga ka koreograafiat. Ennekõike aga taskuvarga-likkust.

Revideerisin siis selle noore kodaniku taskuid ja leidsin teiste enam või vähem tähtsate asjade hulgast päeviku. Just nii, päeviku, mu kilgike, kuhu see kodanik oma äpardused kirja oli pannud,» Chryzostom Kiitsakas hakkas lõbusasse tujju sattudes itsitama. «Ma sain sellest päevikust kõik teada.» Chryzostom Kiitsakas puhkes uuesti naerma. «Mul ei olnud tarvis teda enam üle kuulatagi. Näete, kui lihtne see oli, mu kilgike. Piisas taskusse vaatamisest.

Kui me päevikust teada saime, et Pieguste korterisse on keegi sisse murdnud, oli meile kohe selge, et sellesse asja on oma räpased käed toppinud Wiehczyslaw Äbarik, ja otsekohe langetati otsus Wiehczyslaw Äbarik ära röövida, või nagu šeff ütles, seda liiki jätis nagu Äbarik lõplikult maa pealt minema pühkida.

Et me juba ammu selle allilma parasiidi kohta andmeid olime kogunud, piisas ainult mõningaist täiendustest. Seff ei säästnud valuutat ja juba järgmisel päeval saime teada, et Wiehczyslaw Äbarik veedab oma õhtud «Arizona» kabarees ja et ta kannab musta habet.

Me läksime terve bandega kabareesse ja asusime piinliku hoolega musta habemega isikut jälgima, kes jõi peegli all kohvi. Nii, mu kilgike, linnuke oli meil peaaegu juba peos. Ootasime kannatlikult, kuni ta minema hakkab, et teda viisakalt võimetuks teha ja ära röövida, sest niisuguseid asju tuleb alati viisakalt ajada, mu kilgike, me ei ole huligaanid, vaid palehigis töötavad spetsialistid ja ei salli skandaale. Sellepärast ootasime, kuni

165

musta habemega isik ära läheb. Umbes kella kümne paiku ta hakkas minema. Liikusime ta kannul meie luurešefi Antoš Turpise juhatusel. Märkasime, et Äbarik hallis ringi luusib, varitseb ja lõpuks muukraudadega garderoobiukse kallal mehkeldama hakkab. Siis andis , Äntoš märku. Sööstsime talle kallale ja röövisime ta ära. Missugune oli aga meie üllatus, kui me autos tal näo avasime ja nägime, et olime röövinud detektiiv Hippollit Kwassi, mitte aga Wiehczyslaw Äbariku.

Šefi viha oli tohutu ja kõik süü langes minu kaela. Oh, alati pean ma kõige eest tasuma, sellepärast näengi ma nii vilets 'välja,» oy*as kurjategija kaeblikult kössi tõmbudes. «Oh, ütle mulle, mu kilgike, kas see on siis õiglane, et mina, kuut sorti andega inimene nii vilets välja näen!»

«Ma kardan, et ta meile Marekist enam midagi ei räägi,» märkis Teodor.

«Mis teha, kallis sõber,» nohises detektiiv tähelepanelikult Kiitsakat uurides. «Veracoco on väga väärtuslik preparaat, aga siiski ainult preparaat, mu poiss, ja mitte imerohi. Veracoco teeb jutukaks, kallutab avameelsusele ning hinge puistama, kuid ainult selles küsimuses, mis patsienti rõhub ja piinab. Sellest aga, et see lurjus ei meenuta üldse Marek Pieguse peidukohta, võib järeldada, et ta on Mareki saatuse suhtes täiesti ükskõikne.»

«See on õudne.» Teodor vaatas kella. «Viie minuti pärast lakkab preparaadi toime, meie ei tea aga veel mitte midagi, me peame midagi välja mõtlema... Me peame tema tähelepanu uuesti Mareki peale juhtima. »

«MA PROOVI N,» ütles detektiiv Kwass.

Ta kükitas, oigava kurjategija kõrvale ja hakkas teda valjult haletsema, tema nägu paitama, hõredaid juukseid silitama ning halama:

«Suur ebaõiglus on sulle osaks saanud, mu sõber. Sa korraldasid kõik geniaalselt, ja ainult teiste röövlite rabava saamatuse tõttu ei ole teil siin minu asemel kõigi aegade kõige suuremat nadikaela, kõige ebamoraalsemat, kõige rikutumat ja paadunumat varast, keda inimkond eales on näinud, seda Äbarikku. See olid ju sina, kes avastas ranitsa saladuse ja paljastas esimesena veenvalt

166

Wienczyslaw Äbariku häbistava, parasiitliku osa ausate töötavate varaste ausas töökas peres.»

Chryzostom Kiitsakas oli silmad sulgenud ja kuulas neid kiitusi ja haletsusi naudingu ja õndsuse ilmel, kui aga Kwass vait jäi, haaras ta kramplikult detektiivi käe ja surus selle endale vastu nägu.

«Oh räägi veel, räägi veel, mu kilgike!»

Kwass heitis Teodorile nõutu pilgu.

«Jumala pärast,» sosistas Teodor, «ütelge talle midagi, muidu me kaotame viimase lootuse.» - «Oo sina, kellest teenimatult vaikides mööda minnakse, oo hindamatu meister, keda need maised ja labased vargad ei ole küllaldaselt hinnanud, oo seitsme talendi meister,» detektiiv Kwass silitas meeleheitlikult röövli vistrikulist nägu. Kiitsakas aga liibus tema vastu nagu väike laps. «Kui halvasti on sinu teeneid tasutud. Sina olid ju see, kes otsustas hoida Marek Piegust neljanda koridori lõpus,» detektiiv Kwass pilgutas tähendusrikkalt silma, «see oli ju sinu idee, teda mitte koju lasta, vaid kinni hoida ...»

Chryzostom Kiitsakas naeratas suletud silmi.

«Kinni hoida...» Detektiiv Kwass heitis Teodorile meeleheitliku pilgu, sest ta ei teadnud, mida edasi rääkida, ja kordas vaid:

«HOIDA...

HOIDA...

ET...

ET...»

«Et ta teeks varaste-laste eest koolitöid,» ütles Teodor talle ette.

Detektiiv Kwass vaatas talle imestunult otsa.

«Jah. See oli idee! ...» elustus Chryzostom Kiitsakas. «Kes oleks veel selle peale tulnud. Ütle, mu kilgike, kas kellelegi oleks võinud niisugune mõte pähe tulla?»

«Ei, sõber. Selleks peab inimesel olema seitse vaimu-annet.»

«Meil oli ühtelugu sekeldusi oma järeltulijatega. Laste kasvatamine ja neile hariduse andmine on haruldaselt tülikas asi meie erialal. Meie raske elukutse nõuab maast madalast igapäevast õppimist ja harjutamist. Aga me oleme sunnitud oma lapsed tavalisse kooli panema,

sest muidu tõmbaksime enda peale tähelepanu, mis nagu sa, mu kilgike, aimata võid, annaks väga ebaterve suuna meie laste vaimsele elule, keda me õpetame väikesest peale tagasihoidlikeks ja tasasteks. Aga nagu ma juba ütlesin, meil on vaja neid väikesest peale oma erialal välja õpetada, ja koolitööks jääb neil vähe aega. Sellepärast otsustasime Marek Pieguse ära kasutada. Iga päev hommiku kella kuuest kuni õhtu kella kuueni, pool tundi lõunavaheaeg, teeb ta meie laste eest koolitöid, lahendab matemaatika ülesandeid, kirjutab antud teemal poola keele kirjandeid ja peab meie laste geograafia, ajaloo, bioloogia, füüsika ja keemia vihikuid. Ah, kui kena vaatepilti pakub selline poisike, kes töötab meie üleväsinud laste eest!»

«Või nii!» karjatas detektiiv- Kwass nördimusest, «sa panid siis vaese poisi teie jõnglaste eest kaheteistkümneks tunniks koolitöid tegema!»

«Jah,» hüüdis vaimustuses Chryzostom Kiitsakas, «see on mu elu kõige geniaalsem idee! Eriti väärtuslik idee, mu kilgike! Missugune aja ja jõu kokkuhoid! Sa mõtle ainult, üksainus poiss, Marek Piegus, kes istub puuris viienda koridori lõpus, teeb kõik koolitöö ...»

Nende sõnade juures kõlas detektiiv Kwassi, Teodori ja teiste poiste suust kergendusohe. Nad hüppasid paigalt.

Kwass lõpetas otsekohe Chryzostom Kiitsaka silitamise. Teodor haaras seljakoti, Nudys ja Pikolo tormasid koridoride hargnemiskoha poole.

«Aga võtmed... Pidime võtmed unustama!» karjus Kabatc nagu alati ennast valitsedes ja pistis nende kannul võtmetega jooksma.

«Seis!...» hüüdis Teodor. «Olete hulluks läinud! Te jooksete röövlitele otse sülle. Anna võtmed siia, Kabatc, esiteks tuleb see lurjus kinni panna.»

Üksi jäetud Chryzostom Kiitsakas ei taibanud veel midagi. Ta seisis silmi pilgutades ja oigas:

«Mis on juhtunud? Miks ei tunne mulle keegi kaasa? Miks ei tunne mulle keegi kaasa?»

Teodor andis detektiivile märku. Nad lähenesid Chryzostom Kiitsakale ja Teodor kummardus nööri võtma. Röövel taipas, et temaga tahetakse midagi ette võtta, ja hakkas taanduma, ühtelugu korrates:

168

«Miks ei tunne mulle keegi kaasa? Miks ei tunne mulle keegi kaasa?» Lõpuks sööstis ta haleda karjega koridori sügavusse.

«PÜÜDKE TA KINNI!»

karjatas ehmunud Kwass.

Aga samal hetkel hakkas Chryzostom Kiitsakas tuikuma, jalad nõtkusid ta all ja ta kukkus põlvili. Viivu õõtsus ta veel nagu muhameedlane palve ajal ja peksis peaga vastu maad, lõpuks kukkus kummuli ja jäi liiku-

, matult lamama.

Kui poisid tema juurde jooksid, magas ta juba.

Nad sidusid tal kärmesti jalad kinni ja kandsid kongi, kus oli kinni hoitud detektiivi. Hippollit Kwass pani isiklikult raudukse lukku.

Kolmeteistkümnes peatükk

«Andke alla, me näeme teid!» Tule all. Saladuslik hääl selja tagant. Marek Piegus. Koopas kinni. Valge krohvi saladus.

«See oli geniaalne,» ähkis detektiiv Teodorile. «Mismoodi sa ära aimasid, mu poiss, et Marek on pandud kõikide varaste laste eest koolitöid tegema?»

«Ma ei aimanud,» muigas Teodor, «ma järeldasin.»

«Millest?»

«Me leidsime poola keele vihiku, kus ma kohe tundsin ära Mareki käekirja, ehkki kaanelt võis lugeda, et vihiku omanik on Jerzy Turpis. Ma unustasin teile ütelda, et Turpise-nimeline röövel sai koridoris ühe tüli ajal Bos-manni käest peksa.»

«Kus ta praegu on?»

«Magab varakambris.»

«Turpis magab varakambris koos habemiku valvuriga, Kiitsakas on kinni siin, Bosmann lamab kinniseotuna müüriorvas,» arutas detektiiv, «sel puhul on meil karta veel ainult kolme röövlit. Korrapidajat tsentraalis ja kahte valvurit: Kõõrsilma ja Pime-Tadziot. Ülejäänud vargabande lnkmed töötavad praegu maa peal.»

169

«Meil ei pruugi kedagi karta,» hüüatas Teodor.

«Kuidas nii?»

«Me läheme ringkoridori mööda.»

«Ringkoridor? Mis asi see on?»

«Ei midagi. Lihtsalt koridor, mis teeb ringi ja ühendab kõik viis koridori omavahel nagu rattapöid ühendab kodarad.»

«Kust sa tead, et niisugune koridor on olemas?» vaatas detektiiv Kwass Teodorile üllatunult otsa. «Kas sa oled seal olnud?»

«Ei ole, aga me tulime temast risti üle.»

«Tulime üle, millal?» küsisid nüüd poisid.

«Siis, kui me mööduskne all esimesest ristkäigust. See oligi just väliskoridori ja ringkoridori ristumiskoht. Vaadake, see näeb nii välja,» ja Teodor joonistas plaani.

«Kas sa oled selles kindel?» küsis" detektiiv.

«Täiesti. Ma tegin väikese katse ja' see veenis mind.»

«Missuguse?»

«Ma kordan seda kohe.»

Teodor võttis seljakotist küünla ja pani selle põlema.

«Saate aru, pann Hippollit?» muigas ta.

«Suurepärane mõte!» hüüatas Kwass.

Ta haaras küünla ja tõstis selle üles. Küünla leek hakkas vilkuma ja keeras siis järsult kõrvale.

«Tõmbus. Õhuvoolus. Seega ei ole koridor umbne. Braavo, mu poiss!» patsutas Hippollit Kwass Teodori õlale.

«Pange tähele õhuvoolu suunda üleval,» lisas Teodor.

«Õhk liigub koridori lõpust alguse suunas, see tähendab keskpunkti suunas,» ütles detektiiv Kwass.

«Jah,» noogutas Teodor. «Sellest järeldub, et koridori lõpus on õhk soojem. Koridorides ei ole ühtegi ahju ega radiaatorit. Selle-eest, kui me tõstuki poolt tulime, märkasin ma ristumiskoha ületamisel ristkoridoris kesk-küttetorusid, mis on hiljuti kohale pandud, sest menning on neil veel väga punane. Hiljem leidsime ka radiaatori. Nagu me juba kindlaks tegime, tuleb koridori lõpust soojem õhk. Tähendab, et seal peab olema ühendus käiguga, kus asuvad radiaatorid.»

«Tähendab, arvatavasti viienda koridoriga,» lisas detektiiv Kwass.

«Tõenäoliselt on see nii,» noogutas Teodor, «sest viies

koridor asub käikude selles pooles. Pealegi kinnitavad seda hüpoteesi Turpise jala.fäljed. Mäletate, et peksa saanud Turpis põgenes ringkoridori mööda, meie leidsime ta aga varakambrist esimese koridori lõpus. See tähendab, et käikudel on omavahel ühendus. Vaadake nüüd joonist.»

«Suurepärane, mu poiss, sa veensid mind. Seda teed mööda jõuame me tingimata Mareki kongini, ilma et paneksime end hädaohtu Kõõrsilma otsa sattuda, kellega kohtumine ei valmista mulle, ausalt öeldes, mingit lõbu.»

«Jääb veel järele Pime-Tadzio. . . noh ja see korrapidaja.»

«Pime-Tadzio magab sel ajal, sest tal algab kell kuus õhtul ööteenistus, korrapidaja aga ei tule iial tsentraalist välja. See on keelatud. Usu mind, poiss, ma ei vahtinud selle sunnitud puhkuse ajal kongis niisama lakke, vaid katsusin bande organisatsiooni välja uurida. Aga nüüd küllalt arutamisest, sõber, suupruukimine on nii mõnegi ettevõtte karile viinud. Asja juurde.»

Paari minuti pärast jõudis väike salk ringkoridori. Teodoril oli õigus. Koridor oli ühendatud rattakujulise käiguga, mis ühendas kõiki maa-aluseid koridore. Seda koridori mööda paremale minnes jõudsid nad neljanda koridori alguseni, mis oli varustatud raudväravaga, mis oli avatud, edasi aga tuli viies koridor. Ka siin oli raudvärav avatud. Rahutult peksleva südamega keerasid nad sellesse käiku. Kui Kiitsakas ei valetanud, peab Marek siin olema.

Ja tõesti, nad ei jõudnud veel kolmekümmet sammugi astuda, kui märkasid tugevat valgusvihku, mis langes koridori vasakult poolt. Nad lisasid sammu, unustades kõik ettevaatusabinõud. Äkki aga valgus kustus.

«Pikali!» karjus Teodor.

Peaaegu samal hetkel välgatas ringkoridori poolt kollane prožektorivalguse vihk, mis hakkas käigu sisemust kompima. Poisid langetasid pea. Valgusvihk liikus nende peade kohal nagu kombits.

«Meid on avastatud,» oigas detektiiv, «kõik on otsas.»

Otsekui selle kinnituseks kõlas ähvardav hääl:

«ANDKE ALLA! ME NÄEME TEID!»

«Ta valetab, ta ei näe meid üldse.»

«Seiske seina äärde, nägu müüri poole, käed üles tõstetud. Vastasel korral avame kohe tule!»

«See on Kõõrsilm, oleme kadunud,» sosistas detektiiv Kwass enda kõrval lamavale Teodorile, ja kergitas end kätele.

«Ärge liigutage,» sisistas talle Teodor.

«Hulluks oled läinud,? Nad lasevad meid nagu jäneseid maha!» kohkus detektiiv.

Korraga kostis nende selja tagant mingi uus, tundmatu, veidi piiksuv hääl:

«Ärge tõuske püsti, samm teie taga läheb koridor poole meetri võrra madalamaks. Seal on kaks astet. Roomake siiapoole, pääsete hädaohust.»

«Kes räägib?»

«Marek Piegus.»

«Marek Piegus? Ah see oled sina, poiss,» detektiiv ei saanud enam meeleliigutusest sõnagi suust.

«Marek! Elagu!» karjusid poisid.

«Kus sa oled, Marek?» küsis Teodor.

«Paar meetrit teie taga. Ma olen kongis kinni.»

Teodor tahtis teda sedamaid vabastada, aga Marek ütles:

«Mitte praegu ... mitte praegu ... Ta hakkab laskma. Taganege, ütlen ma teile.»

«Ma loen kolmeni,» kordas Kõõrsilm, «ja avan siis tule!»

«Võid juba avada,» pomises Teodor, nihkudes poiste kannul tagurpidi astmeist alla. Jõudnud võre ette, pistis ta võtme kongi. Järgmisel hetkel oli Marek vaba.

«Pikali!» karjus Teodor.

Valang vilistas nende pea kohal. Peenikest tellisepuru pudenes poistele kaela. Suu ja silmad lõi tolmu täis.

«Tal on automaat,» pomises Teodor.

«Mis nüüd saab?» närvitses Kwass. «Kõõrsilm alarmeerib teisi. Nad võtavad meid kahe tule vahele.»

Teodor vaatas kella.

«Kell on viis. Pirydion teatab miilitsasse alles kell
172
seitse. Oleme sunnitud end vähemalt kaks tundi kaitsma.»
Automaadivalangud kordusid teatava aja järel.
«Võib-olla teeme näo, et me oleme tapetud,» ähkis detektiiv Kwass, «karjume ja oigame ja jääme siis vait. Kõõrsilm mõtleb, et me oleme surnud, tuleb lähemale, ja küll me siis tast jagu saame.»
«Ma kahtlen, kas ta on nii rumal, et lasta end niimoodi alt vedada,» vaidles Teodor vastu. «Ta teab ju väga hästi, et ta meid ei taba, ta laseb ainult hirmutamiseks, ja ootab, kuni teised kohale jõuavad.»
«Kas annate alla?» kostis jälle Kõõrsilma hääl.
«Anna ise alla,» hüüdis Teodor, «maa peal on meie mehed! Kui me siit silmapilk välja ei tule, on neil käsk miilits jalule ajada. Teie peidupaik on avastatud.»
Kõõrsilm vaikis hetke. Teodori sõnad jahmatasid teda. Siis karjus ta vastuseks:
«Valetad! Keegi maa peal ei tea, et te siin olete. Kui te silmapilk alla ei anna, likvideeritakse teid ja ükski koer ei saa teada, mis teist on saanud.»
«Võid oma šefile helistada!» karjus Teodor vastu. «Las katsub siia alla tulla, küll ta siis näeb, et püha Jani kabeli sissekäik on minu meeste valve all.»
«Hea, et sa seda mulle ütlesid,» karjus Kõõrsilm pilkavalt, «šeff püüab nad nagu lutikad kinni.»
«Ei ta püüa midagi, meil on valvepostide ahel, iga kümne meetri peal üks mees kuni miilitsa peastaabini, kapten Jaszczolt saab teist üks-kaks-kolm jagu.»
«Ma sülitan selle kapten Jaszczolti peale,» käratas närviliseks muutunud Kõõrsilm, «enne kui miilits siia jõuab, ei jää teist märga plekkigi järele.»
«Ära nuputa seal midagi, kallis Kõõrsilmake, sa ei nuputa nagunii midagi välja,» pilkas Teodor, «mine helista parem šefile ja räägi talle, mis sa siin kuulsid, muidu saad pärast šefi käest vastu muhku.»
Hetkeks sugenes vaikus. Nähtavasti kaalus röövel, mis ette võtta. Lõpuks kuulsid poisid ja detektiiv määrimata raua kriginat ja metalset heli, seejärel aga eemalduvaid samme.
Teodor tõmbas taskulambi välja, roomas ülemisele trepiastmele ja tegi valgust. Koridorisuus ei olnud kedagi. Seevastu oli aga raske raudvärav suletud.
173
«Läks,» urises Teodor.
«Ja pani ukse lukku.»
«Noh, seda oli oodata.»
«MIS ME NÜÜD PEALE HAKKAME?»
«Pinevust on vähem, peame seda silmapilku kasutama ja püüdma koridori teise otsa kaudu välja pääseda.»
«Joostes!» kamandas Kwass. «Meid võib päästa ainult kiirus.»
Nad sööstsid koridoride tähekujulise ristumiskoha poole, komistades pimedas aukudesse ja joostes üksteise otsa. Teodor ei' lubanud Jampe süüdata.
Äkki põrkasid nad millega kõva vastu.
«Raudtrellid!» karjatas detektiiv.
«Tasem, jumala eest, nad notlvad meid maha!»
Kõik viskusid nagu käskluse peale pikali. Ümberringi aga valitses vaikus. Teodor välgutas hetkeks taskulampi. Ei olnud kedagi. Ta nägi ainult raudvõret.

«Meid on kinni pandud,» oigas Kwass.

«Mõlemast otsast.»

«OLEME LÕKSUS.»

Teodor soris palavikuliselt võtmekimpu, proovides järjest kõik võtmed läbi. Ükski ei sobinud.

«Seda ma arvasin,» ütles detektiiv ahastades, «koridori väravate võtmed, niinimetatud alarmvõtmed on ainult valvuritel ja korrapidajatel. Bosmannil ei saanud neid võtmeid olla.»

«Ei ole siin aega filosofeerida,» ütles külmalt Teodor, «taganeme Mareki kongi juurde. Seal on kõige häda-ohutum. See on ainuke arukas samm, mis me praegusel hetkel võime teha. Siia võib iga silmapilk ilmuda kas Kõõrsilm või korrapidaja.»

Sõnagi lausumata taandusid nad Mareki kongi.

Kõik olid vait, aga neid haaras õudus ja meeleheide. Nad olid vangis umbes viiekümne meetri pikkuses käigus, mõned meetrid maa all. Iga hetk võib vaenlane paremalt või vasakult tule avada. Niisugusel puhul jääb neil üle ainult Mareki kongi taganeda ja kaitsta end ainsa püstoli abil. Aga mis saab, kui bandiidid hakkavad granaate kasutama?

Hippollit Kwass peitis näo kätesse.

«Ma olen oma elus palju näinud, aga iial ei ole ma nii täbarasse olukorda sattunud. Ja kõik sellepärast, et üks tattnina tegi koolist poppi.»

«Mul on väga kahju,» poetas häbist punane Marek, «ma .. . ma ei tahtnud . . ja ei teadnud .. . See ... on sellepärast, et mul elus ei vea. Nii palju poisse teeb poppi, ja ühegagi ei juhtu midagi hirmsat, ainult mind pidid nad kohe ära röövima.»

«Ära aja, mu poiss, kõike oma halva tähe kaela,» vastas nukralt detektiiv Kwass. «Sa õppisid siin vähemalt koolitöid tegema ja saad tulevikus kindlasti kõikides ainetes viie, mina aga kaotan siin oma võitmatu detektiivi hea nime.»

«Selle eest nuuskisite välja Varssavi kõige suurema ja kõige ohtlikuma vargabande pesapaiga ...»

Detektiiv ohkas raskelt ja raputas pead.

«Kahjuks kuulub suurem osa teeneid sel alal sedapuhku meie sõbrale Teodorile ja tema poistele. Aga vaata talle otsa. Ka temal vaesekesel on nägu mossis. Sest mis sellest, mu popitegija poiss, et me oleme paljastanud pealinna kõige ohtlikuma vargabande, kui meil selle eest, nagu paistab, tuleb oma nahk turule tuua. Ja keegi ei saa sellest teada...»

Detektiiv Kwass heldis siinkohal ja tema tõsistest kartmatutest silmadest hakkasid esmakordselt pärast lugematuid aastaid pisarad voolama.

Nutvat detektiivi näha oli poistel väga ebamugav, ka nemad nuuskasid juba nina. Veel hetk, ja koopas oleks puhkenud üleüldine töinamine, kui ei oleks olnud Teodorit.

«Näidake mulle kähku valgust,» pomises ta.

Nina nuusates tõmbasid Nudys ja Pikolo taskust lambi ja valgustasid Teodorit.

«Olete ogaraks läinud!» vihastas Teodor. «Valgustage müüri!»

Põlvili maas hakkas ta kongi seina uurima.

«Kas te seda kohta nägite, pann Hippollit?» pöördus ta detektiivi poole, osutades talle krohvitud laiku seinal.

Detektiiv Kwass jättis nuuksumise järele, pühkis suure ruudulise taskurätikuga silmi, nuuskas sel puhul ka nina puhtaks, võttis taskust suure detektiivi käsi-prožektori ja juhtis valgusevihu seinale.

175

«Tõepoolest, mu poiss. Tõepoolest... Sul on õigus.. „ See nõuab tähelepanu.»

Marek Piegus ja ülejäänud poisid silmitsesid detektiivi ja Teodori imestusega. Nad ei taibanud, mis huvitavat näd seal seinal võisid näha. Sein nagu sein ikka. Tühi, valge, kareda rõske krohviga kaetud.

Detektiiv Kwass võttis taskust noa, mille ta oli Chryzostom Kiitsakalt ära võtnud, ja hakkas kärmesti krohvi seinalt maha kaapima.

«Suurepärane, mu poiss ... suurepärane ...» ähkis ta otsaesist pühkides. «Jah, sul on õigus, see on võimalus ... see on veel üks võimalus.. . Braavo! Mul on nägemine juba vilets ja ma ei oleks iial märganud krohvil värvi vahet. Ei ole mingit kahtlust, et see osa seinast on hiljem krohvitud ... Igal juhul on kasulik vaadata, mis selle all peitub. Me ei riski millegagi... millegagi ei riski, mu poiss.»

«Haamer!» hüüdis Teodor.

Alati tasakaalukas Kabatc torkas käe välkkiirelt seljakotti.

«Mul on ka peitel, komandör,» raporteeris ta Teodo-rile haamrit ulatades.

«HÄSTI.»

Teodor tõmbas peitliga seinale püstküliku ja tagus siis peitli ja haamri abil seinalt välkkiirelt krohvi maha. Ka pann Hippollit lõpetas krohvi mahakraapimise seinalt. Poiste pilgule avanes tükk krohvist puhastatud tellis-kivimüüri. Detektiiv Kwass välgutas uuesti oma lampi. Ta pani prillid ette, võttis nad jälle maha ja hakkas lõpuks telliseid lähemalt uurima, nina vastu müüri.

Siis pöördus ta tummaks jäänud poiste poole ja hõõrus käsi.

«Paistab, et me oleme pääsenud... Mis sina sellest arvad, mu poiss?» pöördus ta Teodori poole. «Jah, näib küll nii...»

Teodor silmitses müüri, kus ühetoonilisel taustal torkas selgesti silma heledamatest tellistest püstkülik.

Nüüd taipasid juba kõik, milles on asi. Poisid lausa särasid rõõmust.

«Kinnimüüritud käik!» hüüatasid nad peaaegu üheaegselt.

176

Teodor lõi haamriga vastu tellist. Aga müür pidas vastu. Alles siis, kui ta peitli appi võttis ja selle telliste liitekohta surus ning kõigest jõust haamriga taguma hakkas, varisesid esimesed killud, müür pragunes, mitu tellist kukkus kolinal välja ja poiste pilgule avanes mustav ava.

Poistel pääses suust rõõmuhüüe. Aga Teodori nägu oli
ikka veel murelik.

«Ma kardan, et see käik on umbne, õhk on ilmselt
roiskunud.»

«Nii või naa, mu sõber, meil ei ole teist lootust, peame selle ära proovima, mille meile saatus on läkitanud. Minu järel, poisid!»

Hippollit Kwass ronis esimesena mustavasse avausse, välgutades oma lampi.

177

Neljateistkümnes peatükk

Kohutav nähtus, mis katkestas doktor Ildefons Stulbia une vaskvannis number nelikümmend üheksa. Hullumeelsed stseenid saunas. Neegrid duši all. Teodori soov.

Linna saunas nr. 17 Bednarska tänaval valitses nagu ikka laupäeval kirjeldamatu rüsin. Puhtust ihaldavate kodanike murd tungles kitsastes koridorides, varitsedes vaba kabiini või vähemalt kohta duši all.

Vannid vallutati tormijooksuga. Klopiti õhukestele vineerist vaheseintele, ja sunniti kümblejaid kiirustama. Üks kärsitu naljahammas haaras kummivooliku ja hakkas jäise vee joaga jälitama 'aurusauna harrastajaid. Kohkunud alasti mehed jooksid meeleheitlikult karjudes mööda sauna laiali. Keset üldist lõbusust nuustikutega vehkides tegid saunamehed tembutaja relvituks.

Aga kõik need karjed, veepahin, naer, koputamine ja mörin ei suutnud häirida doktor Stulbia rahulikku und vannis number nelikümmend üheksa. Doktor Ildefons Stulbia kuulus sauna alaliste ja kõige lugupeetavamate külastajate hulka. Sellepärast oli ka talle ettenähtud häirimatu une võimalus vannis number nelikümmend üheksa, mis seisis juba seitsmendat aastat laupäeviti doktor Ildefons Stulbia käsutuses.

Et doktor Ildefons Stulbia harjumuslik uinak teostuks võimalikult mugavas olukorras, paigutas saunamees doktori vanni elektrisoojendaja, mis tagas vee püsiva temperatuuri kogu doktori uinaku ajaks, see tähendab kolmeks tunniks.

Enesestmõistetavalt erines doktor Stulbia vann tavaliste saunakülaliste jaoks määratud vannidest. Vann number nelikümmend üheksa oli jteenistusvann, milles kümblesid vanemad saunamehed, ja neistki mitte kõik, vaid ainult need, kellel oli juhataja usaldus. See vann oli suur, sügav ja mugav vann.

Sel laupäeval, nagu kõigil laupäevadel viimase seitsme aasta jooksul, uinus doktor Ildefons Stulbia õndsalt väljasirutatult, kui äkki juhtus midagi ootamatut. Vanni alt kostis imelikku koputamist.

Doktor Ildefons Stulbia virgus ja vahtis unisel pilgul

ringi, et kes tema rahulikku uinakut julges häirida. Talle vastas vaikus. Ta kaldus juba arvama, et see kõik oli unenägu, ja vajus ohates uuesti vette, kui koputamine järsku kordus, täiesti selgesti ja metalselt, ja nii tugevasti, et vesi lõi vannis värelema. Doktor Ildefons Stulbia kargas vannist välja, kummardus vee kohale ja<-püüdis selle ebatavalise nähtuse põhjust tabada. Äkki tõusid ta kiilaspeal viis viimast juuksekarva hirmust turri. Ennäe, vann lõi jalgadel kõikuma, algul paar korda, ja hakkas siis lakkamatult võbisema. Mosaiikpõrand tema ümber läks kummi ja vajus siis järsku sisse, august aga tuli nähtavale

must õudne

KÄSI.

Doktor Ildefons Stulbia tõi kuuldavale läbilõikava karjatuse, mille mõjul kõigi saunakülastajate süda hirmust tardus, ning unustades, et ta on paljas nagu vastsündinu, kargas kabiinist välja. Ikka veel läbilõikavalt karjudes pistis ta ootajate hulgas ringi jooksma.

Saunamehed ja külalised jäid teda algul juhmilt vahtima,

tormasid siis aga tema juurde, püüdes teada saada, mis teda nii kohutanud on. Doktor Ildefons Stulbia kogeles aga ainult segaselt:

«Vannis koputab keegi. Must käsi. Must käsi läbi põranda...»

Inimesed hüppasid kohkunult eemale, keegi helistas esmaabisse, teine jälle miilitsasse.

Aga enne kui nad esimesest vapustusest toibuda jõudsid, kostsid uued õudsed karjed, seekord duširuumist, mispeale saunameeste ehmatuseks avanes duširuumi uks ja sealt hakkas saunalisi välja tormama, kõik pealtnäha otsekui hullumeelsed.

«Mis on juhtunud?» katsus juhataja sellest lärmist üle karjuda. «Härrased, jumala eest, kuhu te tormate?!»

«Põrand langes sisse.»

«Pesijad varisesid keldrisse.»

«Sauna all plahvatas miin.»

«Ei, need on neegrid.»

«Neegrid kargasid maa alt välja.»

Juhataja viipas paarile nuustikuga saunamehele ja marssis nende saatel duširuumi ukse taha. Ta vaatas üle ukse duširuumi ja... lõi ukse nii kähku kui sai uuesti kinni.

«Miilits, tuletõrje,» sai ta veel kogelda ja varises siis kokku. Tal oli nõrk süda.

«Ja esmaabi,» lisas ta veel viimase pingutusega, avades ühe silma.

Minuti pärast jõudsid sauna ukse ette kaks miilitsa-autot ja kaks esmaabiautot.

Viimastest hüppasid välja sanitarid hullusärkide ja kanderaamidega.

Kui nad sauna sisse jooksid, avanes nende pilgule uskumatu pilt. Mitukümmend riides, poolalasti ja päris alasti meest jooksis mingis pöörases tuhinas sinna-tänna.

«Miks te need inimesed kinni olete pannud?» küsis miilitsaohvitser uksehoidjalt.

«Juhtnööride põhjal ko . . . ko .. . kodanik le... le ... leitnant,» kogeles uksehoidja.

«Mis juhtnööride põhjal?»

«Kä ... kä .. . käsk on uksed sulgeda ta . . . tapmise või si... si... sissemurdmise puhul.» «Mis tapmise? Kes siin on tapetud?»

180

«On ta . . . ta ... tapetud juhataja Plujka, ko . . . ko . .. kodanik ka ... ka ... kapten.»

Nähes, et ta kohkunud kogelejaga kaugele ei jõua, pöördus kapten saunamees Cosia poole, kes näris ärritusest nuustikut.

«Mis siin õieti lahti on?»

«Seda ma täpselt ei tea, kodanik kapten, välja arvatud, et on mõrvatud saunajuhataja, ja et on heidetud mitu pommi duširuumi, ja et vannitoas number nelikümmend üheksa, kus magas doktor Ildefons Stulbia, langes põrand sisse. .. Muud ma midagi ei tea.»

Parajasti kanti kanderaamil mööda saunajuhataja Plujkat. Tal olid silmad pärani ja ta hingeldas raskelt.

Nähes doktor Stulbia saunamehepõlle, ajas ta. end küünarnukkidele püsti ja karjus:

«Saunamehed, minu juurde! Peale tungida, hurraa!»

Ja langes taas elutult patjadele.

«Südi mees,» märkis kapten. «Kas külm- või tulirelva-haavad?»

«Haavad?» imestas põetaja, «mis haavad?»

«Kuidas mis haavad? Seda meest taheti ju tappa?»

«Ei midagi selletaolist, lihtsalt šokk ehmatuse tagajärjel. Ta vaatas üle duširuumi ukse ja kohkus nii, et minestas.»

Kapten ajas silmad pärani ja sööstis siis joostes duširuumi. Ta avas ukse ühe rapsuga ja tardus lävele. • Duššide all haigutas sügav mustav auk, selle ümber aga pesi end hoolega neli neegripoissi. Veidi eemal, seina ääres, paistis vannist kellegi pea. Naljakas vana neegri kiilaspea, prillid ees.

«Kapten Jaszczoh!» hüüdis kõige pikem neegripoistest lõbusalt silmavalgeid välgutades.

Kapten kortsutas kulmu.

«Teodor! Poisid! Mis le siin teete?»

«Peseme end. Me ronisime koobastest välja endise korstna kaudu ja määrisime ennast veidi ära.»

«Teodor!» hüüdis Jaszczolt. «See on juba liig! Kus te kõik hulkus ite?»

«Me otsisime Marek Piegust.»

«Teie ... Marek Piegust?»

«Just nii, see oli küll pisut tülikas, aga me saime ta kätte. Seal ta on, kapten, parempoolse duši all. Käskisin

tal end puhtaks pesta, sest muidu ei tunne ema teda ära.»

«See on võimatu. Kust sa Marek Pieguse üles leidsid! See ei ole Marek Piegus.»

Vannis istuva neegri must pea pöördus tema poole ja kinnitas:

«See on Marek Piegus.»

«Ja kes see seal on?»

«Detektiiv Kwass,» vastas Teodor.

«Hippollit Kwass?» hüüatas kapten. «Kas see olete tõesti teie?»

«Mina isiklikult.»

«Nüüd mõistan. Siis oln need teie vigurid. Kus te neid alaealisi siis ringi vedasite?»

«Küsimus tuleb ümberpöördult asetada,» naeratas hapult detektiiv Kwass, «kus nemad -mind ringi vedasid!»

«Mis see tähendab?»

«Need noormehed vabastasid mind Albert Plassi vangistusest.»

«Mis jutt see on?»

«Me avastasime Albert Plassi pesapaiga,» vastas Teodor end kuivatades rahulikult. «Kui te kähku teete, saate terve jõugu kätte.»

«Poiss, kui see jutt õige on, saad sa medali.»

«Tänan teid, jätkub, kui kirjutate meile homseks vabanduse, sest õppida me täna enam ei jõua.»

POOLA KOHA- JA PÄRISNIMEDE LIGIKAUDNE HÄÄLDAMINE

Antoš Turpis — antoss turpis Bilgoraj — bilgoorai Bogumil Kadryll — boguumil kaadril Brygida — brõgiida Celestyn — tseleestin Chryzostom — hrisoostom Ciapuš — tšaapus Czesiek Pajkert — tšeesek paikert Czopek — tšoopek Deszczowa — deštšoova Dora — doora Gnypkowski — gnõpkovski Grzesiek — gžeesek Hippollit Kwass — ipoolit kvass Ildefons Stulbia — ildeefons stulbja Jadžka — jatska Jan Žabinski — jaan žabiinski Jaszczolt — jaaštšolt Jerzy Trupek — jeežõ truupek Kajetan Trepka — kajeetan trepka Korniszon — korniišon , Kryška — krõska Lazienki — lazjeenki Marek Piegus — maarek pjee-gus Marszalkowska — raaršal-koovska Mazowiecka — mazowjeetska Mlociny —■ mlotšiinõ Mrõwka — mruuvka Nowy Sacz — noovõ sontš . Nudys — nuudõs Okulusowa — okuljusoova Papkiewicz ■— papkeevitš Pirydion — piriidion Pumeks — puumeks Remigiusz Kurzyllo — remii-giuš kuzõllo Stefek Nowak — steefek noovak Teodor — teoodor Teofil — teoofil Torbacz — toorbatš Tymoteusz — timoteeuš Waciuš — vaatsjus Walery — valeeri Wienczyslaw — vjentšõõslav Worcell — voortsel

SISUKORD

Kuidas ma tutvusin Marek Piegusega, kellega juhtus igal sammul mingi seiklus 3
Esimene seiklus ehk ebaloomulikud ja uskumatud asjaolud, mille tõttu Marek Piegusel jäi õppimata 11
Teine seiklus ehk ebaloomulikud ja uskumatud piinad, mis Marek Piegus klassis läbi elas 35
Kolmas ja kõige suurem seiklus, ehk tavalise popitegemise uskumatud taga-järjed ehk Marek Pieguse kadumine 55
I peatükk
Alguses oli tavaline popitegemine. Veider jõnglane ja «halvatud» mehed. Hobusenäoga mees. Imeteod ranitsaga 58
II peatükk
Mareki võigas unenägu. Anatoli öised karjed . > . . 68
III peatükk
Linnunäoga mees. Hajameelne Wacio toob ranitsa tagasi. Matk Mlocynisse. Kuhu kadus Marek? Pann Anatol Truba läheb sõnadelt üle tegudele 72
IV peatükk
I

Must jalgratas Visla kaldal. Leitnant Proti hüpotees. Detektiiv Hippollit Kwass. Kes manipuleeris muukrauda-<lega? Palderjani saladus. Aleki ülestunnistus ... 80
V peatükk
Kabaree «Arizona». Alek ei tule koju. Wienczyslaw Äbariku jälil. Raudne lõks! 94
VI peatükk
Surmapuur. Kui lõvidel isu tuleb. Tuul pöördub. Pann Ceduuri sangarlik rünnak ehk pulverisaator tegevuses. Kandke endaga alati kaasas kölni vett «Seitse võlu» tööndusKooperatiivist «Eesrindlane». Peeglitega poisikesed 106
VII peatükk
Teodor. Kiri detektiiv Kwassilt. Mida avastas ratsu. Plasku ja Jänn 114
VIII peatükk
Ekspert Celestyn lahendab mõistatust. Pirydion tegevuses. Kolm tüüpi püha Basiliuse kiriku all. Seesam, avane! 125
IX peatükk
Katakombides. Milleni viis Nudysi nali. Tühja sarkofaagi saladus 134
X peatükk
Veri vihikul. Peiduurka peakorter. Inimesed hernesupipotiga. Teofil Bosmann. Veracoco 142

XI peatükk
Teodori tark kavatsus ja Pikolo sangarlik tegu. Detektiiv Hippollit Kwass tänab poisse, aga ta on näljane . . . 153
XII peatükk
Albert Plassi jõugu tegevuse ülevaade. Kuidas Chryzostom Kiitsakat toideti ja mis sellest välja tuli. Mareki saatus . 159
XIII peatükk
«Andke alla, me näeme teid!» Tule all. Saladuslik hääl selja tagant. Marek Piegus. Koopas kinni. Valge krohvi saladus ' 169
XIV peatükk
Kohutav nähtus, mis katkestas doktor Ildefons Stulbia une vaskvannis number nelikümmend üheksa. Hullumeelsed stseenid saunas. Neegrid duši all. Teodori soov . 173

KOOLIEALISTE KESKMISELE JA VANEMALE ASTMELE

Эдмунд Низюрский
НЕВЕРОЯТНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ МАРЕКА ПЕГУСА
На эстонском языке Иллюстрации Г. Валька Обложка М. Кэрнумээс Эстонское Государственное Издательство Таллин, Пярнуское шоссе, 10
*
Toimetaja B. Kuusberg Kunstiline toimetaja N. A 1 j a k Tehniline toimetaja I. V a h t r e Korrektorid A. Nurmoja ja L. Golberg

Ladumisele antud 21. V 1963. Trükkimisele antud 23. VIII 1963. Paber 54x84, '/„.
Trükipoognaid 11,75. Tingtrükipoognaid 9.64. Arvestuspoognaid 9,02. Trükiarv 18 000.
Tellimise nr. 4338. Hans Heidemanni nim. trükikoda, Tartu, Ülikooli 17/19. I
Hind 37 kop.
7—11